

AZ ATHENAEUM OLVASÓTÁRA

AZ ELZÁRT GYÁMLEÁNY

VIG ELBESZÉLÉS

IRTA
DEGRÉ ALAJOS

BUDAPEST
AZ ATHENAEUM RÉSZVÉNYTÁRSULAT KIADÁSA
1894.

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2016
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5557-29-3 (online)
MEK-16343

I.

Nem sok izlést árult el az építész, ki ezen kastély emelésénél remekelt. Régen lehetett, mert ódonszerűsége nem utánczás, s a régészeknek tanulmányul szolgálhatna, s nem kis feladat annak eldöntése, ha vajjon részenként, különféle időszakban, több tekintély vezetése alatt jött-e létre, vagy pedig egyszerre egyetlen lángész alkotta ilyenné? annyi bizonyos, hogy a hány szeglet, annyiféle idom, ahány ablak, annyiféle minta; van az épületnek oly része, mely inkább hasonlít vár falához, mint lakházhhoz, négyszögös, kis ablakai a padlás szomszédságában meg mintha az ágyuk torkolatának lennének szánva. Az idők és viharok viszontagságai annyira megviselték e falakat, hogy csak itt-ott maradt rajta egy-egy tenyérszerű vakolat. Mogorva, sötét folyosó s mindenféle zug sirboltra emlékeztet. A házat oly magas kőfal keríti, hogy csak moh' és sziklarózsa lepte tetőzete látszik ki. Kelet felé nehéz erős tölgykapu, rozsdásodott vasrudakkal össze-vissza hálózva, tisztességes ostromnak ellentállhatna; északnak kis vasajtó nyílik, mely a közel erdőre néz. A kőfalat repkény, folyondár s mindenféle kuszó növény lepi el.

A falutól fél, s a várostól két órányi távolságra fekszik. Rég lakatlan s elhagyatott; a baglyok s denevérek háborítlan fészkeltek benne, s a vidéki pór kalapemelve kerülte még táját is, mert a kisértetes órákban itt szellemek szoktak gyűlésezni, s annak, ki rájuk lesni mer vagy véletlen tanuja üzemleiknek, perczei megszámlálván, s szerencséről beszélhet, ha csak ebbé vagy macskává változik át. Ezen ok miatt nem szólhat élőember, hogy látta őket, mert amint e rejtelem fátyola szemei előtt lehull, végzetes órája is ütött. Száz meg száz titokszerű s borzadályos mese kering a nép között, egyik kisértetiesb a másiknál. Télen a fonókákban e rémséges mesék mindannyiszor színre kerülnek; néha aztán akad egy-egy bátor legény, ki kedvese előtt érdekessé, pajtásai közt pedig rettegetté akar válni, s kinyilatkoztatja, hogy ő bizony most éjnek idején el mer oda menni; erre aztán megtörténik a sok fogadás s a vállalkozó elvisz valami jelt, melyet a kapura fűlszegezni ígér. A vakmerőt csodálat kíséri, s egy-egy el nem fojtható nehéz sóhaj; ha a szél megrezegteti az ablakot, rémülve összenéznek, s szorongó kebellet lesik, hogy miféle állat fog berontani a társaság közé, s az aztán nem lehet más, mint az átvarázsolt legény, kit merészségeért a szellemek így büntettek, aztán megered a sok kisérteties rege a keresztutról, Luczaszétről, éjféli mise beharangozásról, a határkeresztről; egyik jobban sápad mint a másik, némelyiknek még foga is vaczog a félelemtől, míg végre az ajtón hatalmas csattanás esik, mire valamennyien megrémülve felkiáltanak: »minden jólélek dicséri az urat!« a gyermekek ijedve bujnak a padok alá, a vén asszonyok keresztet vetnek, a legények védelmi állást foglalnak, s a lányok rokkát és guzsajt elejtve, a legénység védelme alá helyezkednek. Mindenki visszaszorítja lélegzését. Az ajtó felnyílik, s arcából kikelve, megjelen az est hőse. Általános felkiáltás:

- György!?

- Hát... hát csakugyan én vagyok még? rám ismertek? nem változtam át?

- Csakugyan ott voltál?

- Bizony ott, s valóságos csoda, hogy most kendtek közt nem nyávogva vagy ugatva jelentem meg.

Körülvették s elkezdtek rajta tapogatózni, ha valóban ő-e, vagy csak a lelke?

- Na, ha valóban a régi Gyurka vagyok még, adjatok innom, s miután az odanyújtott kulacs hosszasan tapadt ajkihoz, megnyugtatólag mondá: csakugyan én vagyok, mert a bor ép oly jól esett, mint máskor. Bizony, alig mertem hinni.

- Hát mi történt?
- Látott valamit?
- Mi történt? nagyon sok! láttam-e valamit? rettentő sokat!
- No, no?
- Beszéljen hát kend.
- Thyű! nem lehet azt elmondani; fűtyüle a szél, s én vele versenyt fűtyöltem, így érkezém a kastélyhoz.
- És nem láttál semmit!
- Odáig semmit, hanem ott aztán...
- Mit na?
- Mondja már kend.
- Nem féltél?
- Ugyan hagyjátok, hiszen ha mindnyájan belekiabálunk, nem mondhatja el.
- De nem ám.
- Tartsunk sort, leányok! peregjen az orsó és ne a nyelvetek, te meg Gyurka beszélj.
- Nagyon kiszáradt a torkom.

E pillanatban három-négy kulacs himbálózott szemei előtt, ő pedig mind a három-négyet megemberelte.

- Na most hallgassatok, te pedig Gyurka kezd rá.
- Hát, hát biz én elértem a kastélyig. Hej beh örültem, hogy a kőfalon kívül maradhattam, mert ott benn, ma ott oly sivítás volt (amint a szél a törött ablakokon s a sok zugzegen áthuzott) annyi recsegés s csapkodás, hogy libabőrt kaptam tőle; hallottam sziszegést (a denevérekét) és szörnyűséges gyermeksírást (bizonyosan valami megvadult kandur szerelmi ömlengése,) volt ott kiabálás (a baglyok huhogása) akkora, hogy a hajamszála csakugy meredezett tőle. Azt hittem, soh' se látnak többé kelmetek a magam bőrében. Istennek felajánlottam szegény lelkemet s azzal a kapura szegeztem az elvitt jelt. Ott fogják találni reggel. Egyszer csak éghez emelem szemeimet, mert hát akármilyen bátor legyen is az ember, ilyen nagy veszedelemben mégis csak istenhez fordul, hát a kapu felett a kőfalon két mozgékony golyót látok levilágitani. Na, gondoltam magamban, ez lesz a varázstűz, mely az embereket állatokká szokta átváltoztatni; most már végem! isten veled legényi örömek, isten veled Zsuzsikám.
- Igazán rám gondolt keed?
- Hát kire? csak rád és magamra. Akartam beszélni, hogy lássam, ha ember vagyok-e még, de akár hiszik keedtek, akár nem, a hangom elveszett. Na aztán mert hallottam, hogy az maga, aki átváltozik, soha sem tudja és látja az átváltozást, s csak is mások szemeiben kutya, macska vagy más állat, hát bizony félni kezdtem, hogy mindnyájok szemeiben négy-kézláb fogok megjelenni. Busan indultam hazafelé s már jódarab földet elhaladtam, mikor hátra tekintek, s látom, hogy a két golyó felettem világít; ez a csikorgó hidegben jobban megizzasztott, mint a nyár derekán félnapi kaszálás. Lopva tekingettem hátra, de mindig láttam; ez annyira kergetett, hogy járásom szaladásnak is beillett. Közel ide összeszedtem minden bátorságomat, s az üldöző kisértetnek szemébe akartam nézni, oda is néztem, s ebben a pillanatban nagy bagolylyá változott, de a két világitó golyó megmaradt, s szemeiül szolgált. És hogy magam épséges emberi minőségben vagyok itt la, azt hiszem, csak annak köszönhetem, hogy vasárnap az egy-

házfí egy kis tömjént szórt el, s én azt fölszedve, pruszlim zsebébe eltettem s most is itt van.

- Ugy hát könnyű volt fogadni.

- Tudtad, hogy az ördög kerüli a tömjént.

- Bizony nem tudtam, hogy nálam van, s csak is most jutott eszembe, mikor nem győztem eleget csodálkozni megszabadulásomon.

A szerencsés siker öröme egy jobbmódu gazda fia bőségesen ellátta a társaságot itallal, a legénység pedig előkerítette a cimbalmost, s megeredt a táncz, mely kivilágos kiviradtig lankadatlan hévvel folyt.

Alig van vidék vagy kisváros, hol egy-egy magányos lakatlan ház ily kísérteties hirben ne állna, s nincs oly hajléktalan ember, vagy család, ha a sövény alatt kell is magát meghuznia, hogy ily házban, még ingyért is magát megvonná. Emlékszem, gyermekkoromban Aradon is volt ily ház, pusztán, elhagyatottan romladozott, egyszer aztán rászánta magát egy szerencsétlen, hogy ott korcsmát fog nyitni, odaadták ingyen, az illető beleköltözött s reggel halva találták; megölte a félelem. Aztán szétrombolták s szeszgyárt építettek helyére, alighogy tető alá került s még egészen fel sem volt szerelve, porig leégett. Senkinek sem kelle többé; fiatal férfi koromban arra járván, akkor is láttam a füstös-kormos falakat ott meredezni. Akárhány helyen meg rossz emberek zsákmányolják ki a nép babonás hiszékenységet, s az afféle rémhirben álló elhagyatott házakat éji üzelmeik műhelyeül használják, mit hogy háborítlan folytathassanak, időnkint valami rejtelmes vagy félelmet gerjesztő eseményt rendeznek.

Egy szép nyári délután az erdőszéli kastély megnépesült, valami idegen ur jelent meg, beállított két szép lovat, kocsist, inast, s egy nőcselédet, akiknek szigorú rendeleteit kiadván, azonnal távozott. Senkisem tudta honnan jött, hova megy? a visszamaradt cselédek pedig egész erélylyel a kastély egyik részének tisztogatásához, berendezéséhez s lakhatóvá tételéhez láttak hozzá. Na hiszen csak az ütött még zajt a faluban, mikor elterjedt a hire, hogy lőnyerítést, emberi hangot, s gyertyavilágot is vett észre valaki. Erre aztán még a táját is a háznak elkerülte minden jámbor lélek, nem csak este, de nappal is.

A kastélyban dus esteli mellett a három cseléd kedélyesen beszélgetett.

- Nem látjátok ti, hogy ebben valami titokzatos van? kérde az inas.

- Gondolok is én vele, felelte a kocsis, bérem olyan, aminőről még csak álmodni sem mertem, kezem alatt jó két ló van, na, a berendezésről meg azt látom, hogy jól fogunk élni; nem lesz itt panasz; tevé hozzá, hamisan kacsintva a nőcselédre.

- Hiszen magukat, jegyzé meg a nőcseléd, majd ellátom én jól, de az uraságot hogy fogom kielégíteni, attól már tartok egy kicsit.

- Soh' se tarts attól, babám! kiáltott fel a kocsis, ilyen főzet után mint ez, a püspök is jól érezheti magát. Azon ur, ki minket felfogadott, s a házat beszerelte, a pinczéről is gondoskodott, ez pedig János kezén van, ugy-e János?

- Természetesen, felelt öntudatosan az inas.

- Hát azt hiszem én, megélhetünk baj nélkül.

- De nem tűnik az fel nektek, hogy miért kell elzárkóznunk minden embertől, s ha mással merészlünk szóba állni, mint a kívül épen parancsolatba kaptuk, hát abban a pillanatban elkergetnek.

- Azt bizony nem nehéz megállni, mikor az ember se korcsmára, se szeretőre nem szorul, hanem mindent otthon talál. Így bizony akár barát is lehetnék.

- Igen, igen, de még is kell, hogy ennek valami nagy oka legyen. Majd rájövök én.
- De aztán, mond Juczi, csak megmondja nekem is, ugy-e János bácsi?
- Miért nem mondasz mindjárt öregapádnak? János bácsi, hm, mintha bizony!
- Na ne dörmögjön kedves Jánosom, hiszen csak meg akartam becsülni.

János egyik kezével hetykén megpederte bajszát, a másikkal meg egyet csippentett Juczi vörös arcán.

A kocsis ide-oda fészkelődve kivallá, hogy így még is csak bajos lesz a világtól elzárkózni.

Lám, mily hamar megváltozott nézete; ilyen az ember; kicsinyben és nagyban érdek köti egy helyre, s érdek kergeti a világba.

Hatalmas kapudöngetés riasztá fel a beszélgetőket.

- Megérkeztek!

A kocsis rohant kaput nyitni, Juczi gyertyát ragadott kezébe, s követte Jánost, ki a lépcső alján várta az érkezőket.

Szép utazóhintó állt meg, János ajtót nyitott s kiemelt egy lefátyolozott nőt, ki zerge-szökéssel ugrált fel a kilencz lépcsőn, aztán megállt s vigan dalolva várta a többi. A második koros nő volt, egyszerű, mondhatni közönséges öltözetben; gazdasszony nézett ki belőle, amiért is Juczi bizalmatlan pillantásokat vetett rá; végre sziszegés és fogcsikorgatás közt mogorva kinézésű öreg ur szállt le.

- Kocsis! e hintót gondjaidra bízom! Ezek fogadott lovak, azonnal mehetnek, s a kaput be kell zárni, s zárva is maradjon mindig, kivéve ha én küldelek valahová. Inas, kocsis! vezessetek fel. - Ezzel egyiknek is, másiknak is nyakát körül fogva elkezdé reszkető lábait rángatni akár a madzagon huzgált Paprika Jancsi, kétszer-háromszor keresve botjával a helyet, a hol megvesse, sarka még is mindig máshova fordult, térdei csuklottak s bokája merev volt. Hátról a gazdasszony kinézésű hölgy támogatta. Fölérve, két botjára támaszkodott, s a cselédekhez fordulva szólt: megbizottam tudatta veletek akaratomat s kötelességeiteket, szigorun ahoz tartásatok magatokat; még egyet kell lelketekre kötnöm, de jól megjegyezzétek, mert aki - habár feledékenységből is - áthágja, azonnal elbocsáttatik, s ez az, hogy hivatlanul egyitek se merészeljen előttünk, vagy a lakosztályban megjelenni. Az itteni teendőket, s az étkezésnél való fölszolgálatot a gondviselő asszonyság el fogja végezni. Most mehetnek!

János rettenetesen elgondolkodva félrevonult, s nagyon törte rajta a fejét, hogy miféle titok lappang ezalatt? Ez, mondogatá magában, vagy bankócsináló, vagy összeesküvő. Majd rálesek. Előérzetem azt sugja, hogy e ház megalapítja szerencsém.

A kocsis szépségesen felhasználta János magába-vonultságát, s Juczi előtt megtette vallomását, mit az ártatlan leányzó ép oly elérzékenyülve hallgatott, mint János széptevéseit. Ő nagyon jószívű, egyik iránt sem tud kegyetlen lenni.

De nem akarok az előszoba, konyha és istálló cselszövényeinek rajzolgatásába bocsátkozni, ámbár biztosíthatok mindenkit, hogy az nem csak a sikos padozatu termekben üzi veszélyes játékát a szivekkel, de a konyha márvány lapjain, vagy az istálló hidlásán is. Nem csoda tehát, ha e hármasszövetség közt időnkint felmerülő bizalmatlanság folytán egy-egy kék folt lesz látható, a pincze János kezén van, s így naplemente után megtörténik a kibékülés, a szerelem terén aztán az a győztes, kit a poharak le nem vertek lábairól, egynek azonban mindig el kellett buknia. Juczi soha sem volt a vesztes fél.

Tudjuk, minő uton járnak, ne háborgassuk, - ők boldogok, vagy hármuk közül kettő mindig, legyen mindenki az a maga módja szerint.

Ezeket csak a háziszemélyzet ismertetéseül kívántam elmondani.

A megérkezettek: Cserfay Gábor, hajdan hatalmas ur, ma mindenkép rom, Lóri, az öreg ur huga s gyámleánya, gazdag örökös és Szerena asszonyság, aki bár sohasem volt férjnél, azért még is mindenki asszonyságnak nevezi; Cserfaynak távol szegény rokona, ki a háznál nevedett, ismerte fénykorában, részt vett örömeiben s fájdalmaiban, ott lett koros nővé, hajdan társalkodónő szerepe volt, ma gazdasszony, főzőnő s e pillanatban Lóri hölgyőre.

- Szerena! világítsd meg lakosztályunkat, aztán nézz utána, hogy estelit kapjunk.

Szerena sietett a parancsot teljesíteni.

- Nos, hát tetszik ez neked? kérde kárörvendve Cserfay.

- Már hogy kérhet ilyen bolondot? viszonzá jókedvű nevetéssel Lóri.

- Még te nevetsz?

- Természetesen; hiába töri magát, hiába gondol ki mindenféle képtelenségeket, én Váray Lajosnak ígértem kezemet, mert tudnia kell, hogy szívemet birja, s én szavamat tartom.

- És cselédeimet megvesztegetve, szökni akartatok.

- Ha másképp nem lehettem övé.

- Szerencsére Szerenát nem lehet megvesztegetni.

- Őt majd ki fogjuk játszani.

- Hát még sem mondtál le botrányos szándékról?

- Nem, nem soha! csak azért sem.

- Itt majd lesz időd jobb gondolatokra jutni és megtérni. Az a kalandor pedig kereshet széles e világon.

- Oh, ő keresni fog és meg is talál.

- Azt hiszed? gondoskodtam róla. Itt egy lélek sem ismer, e cselédek soh' sem láttak, azt sem tudják kik vagyunk, te el leszesz előlük zárva, hogy szinedet se lássák.

- És még is feltalál; a valódi szerelem delejjel, előérzéssel s szellemi látnoksággal bir. Ki-nevetem intézkedéseit, s bizom a szerelmesek jó csillagzatában.

- Könnyelműséged kétségbe ejt!

- Hát rázzon le nyakáról bácsikám, s büntesse meg velem Lajost. Mily nagyszerű boszú volna ez egy ellenségen!

- Mintha nem tudnád, hogy nagybátyád, gyámod vagyok, s e szerint sorsodért felelős.

- Soh' se vegye oly nagyon lelkiismeretesen sorsomat! Bácsikámnak drágább a saját egészsége, mint az én jövőm. Látja, javithatlan vagyok; vagy is eszemágában sincs menyévé lenni, tehát bizzon sorsomra, az az Váray Lajosra.

- Egészségem igen is alá van ásva, nem tudok tovább állni, menjünk be. Tessék előre.

- Bácsikámat illeti ez.

- Akarom, hogy szemem előtt légy.

- Élvezze hát ezt a gyönyört. Ezzel »Don Pasquall«-ból egy futamos vig dallamot énekelve, keringői kecses mozdulatokkal ütemre forgott be az ajtón.

Cserfay utána csoszogott.

Alig érték az első szobába, Lóri elkiáltotta magát:

- Minő pincze szag! bácsikám, itt megpenészedünk.
- Azt is megszokja az ember.
- Mit? hát oly soká akar e börtönben tartani, míg megszokom valamit?
- Tőled függ, adj utlevelet annak a kalandornak, s várd be türelemmel Jenő megérkezését.
- De én gyűlölöm az ön fiát.
- Még nem ismered.
- Annál jobban gyűlölöm.
- Soha nem is láttad.
- Ép azért ellenállhatlanul gyűlölöm.

- Na, na! majd meglássuk, vigasztalá magát Cserfay, mialatt sziszegve ereszkedett karszékébe; ha, gondolta magában, az a finom nevelésű szép fiu annyi éveken át külföldön elsajátított modorával fogja körülvenni, nem busulok a siker miatt. A napokban meg kell érkeznie. Csak nem fog késni? nem, nem, hisz elég világosan s körülményesen megírtam a helyzetet. Az ő érdeke, az én érdekem, mindnyájunk érdeke, hogy e terv sikerüljön.

Ezalatt Lóri körülnézegetett.

- Bácsikám! ide lajtorja kell, hogy az ember kinézessen az ablakon.
- Minek kinézni?
- E szerint börtön.

Cserfay vállát vonogatta.

- Hát oly nagyot vétettem, hogy kihallgatlanul, elítéletlenül bebörtönöznék?! Hallja gyámuram és nagybátyám, ez nagy kegyetlenség!
- Te igen megérdemled vétkedért, mert a szökésbe beleegyeztél.
- Az szent és igaz, sőt most is beleegyezem és bizonyosan végre is hajtom.
- De én, ki magamat is e fogságra ítélttem...
- No lássa, mért tette azt? Nem gondolt roncolt egészségére, ha valami szerencsétlenség találná érni, ha nagyobb rohamok, szédülések, vagy amitől isten óvjon, de már egyszer kerülgette - olyan gutaütés kerülgetné...
- Hallgass, hallgass! kiáltá Cserfay, s fejéhez-lábához kapkodott, én hoztam a legnagyobb áldozatot.
- Ki kérte?
- Önfejűség; tekintélyemet, gyámi tisztemet s nagybátyai kötelességeimet kompromittáló lépésem.
- Ah, ah, ah!
- Szökésre készülni!
- Átlátom, nagy hiba; de ha fogságomtól másképp nem menekülhetek.
- Az erkölcstelen vesztegetéshez folyamodni, leghivebb cselédeimet árulókká tenni.

- Kérem, kérem, itt tévedés van, bátyám megalkudott azokkal az emberekkel, hogy leveleimet elfogják, minden lépésemet kikémleljék, aztán szégyelje magát, rosszul fizette őket, s miután látták, hogy rossz vásárt csináltak, újra áruba bocsátották lelkiismeretüket, én aztán bőkezűen megfizettem, amiért nem csak leveleimet nem fogták el, hanem egész szolgálatukat nekem felajánlották.

- Gondom volt rá, hogy ilyesmi többé elő ne forduljon; ezek itt nem ismerik a viszonyokat s el van zárva az út, hogy akármelyikkel is szóba állhatnál, vagy egyetlen szemhunyorítással jelt adhatnál nekik.

- Kérem, ne izgassa magát, gondoljon egészségére, mi lenne belőlünk, ha szédülése, vagy isten őrizzen tőle, gutaütési jelenségek fordulnának elő.

- Lám, lám! te mégis jó leány vagy, résztvevő szivedet elárulod. Légy engedelmes és oly boldogság vár rád, minnyájan imádni fogunk, és Jenőm...

- Nem akarom, nem akarom hallani. Melyik a szobám?

- Az, felelé ingerülten Cserfay, onnan nincs kijárás. Szerena mindig oldaladnál lesz, kivéve a főzés s felszolgálás idejét.

- Köszönöm e rendkívüli figyelmet. Ez mulatságos élet lesz, remélem jó sokáig fog tartani. És oly vigan lebegett a kijelölt szobába, mintha kedves estélyre készülne.

Cserfay Lóri korai árvaságra jutott rendkívül élénk, mozgékony s vidor lányka. Gyermekkorában alig bírták fékezni apró pajkosságait, nevelőnőin rendszeren kifogott s míg ezek bepanaszolták, gyámszülei megbüntették, a cselédek imádták. Felnővén, sok megmaradt gyermekkori tulajdonaiból, különösen szemeinek pajkos kifejezése, élénk mozdulatai és jószíve. Vonásról-vonásra tekintve, valami művész nehezen fedezné fel benne a szépséget; kissé alacsony, de örökké derült homlok; rövidke orr, mosolyra teremtett szája legragyogóbb fog-sorral, hollószínű haj; arczaian az ifjúság zománcza olyan, mint a tavaszi virágon a hajnal-harmat, nyulánk termete hajlékony, s mozdulatai kecsesek; az öszhangban, a kifejezésben, s nem a vonások szabályos szépségében volt a varázs, mely Lórit bájossá tette. Ehez járult örökké derült hangulata, gyermekies játszi kedélye; helyzetében más lány sirt vagy daczolt volna, ő mint kalitkába zárt madárka, énekelt.

Cserfaynak a dallam minden hangja velejét járta át.

- Hajthatatlan gyermek, mondogatá, jobb szeretném, ha volna-fulna, kétségbeesnék, de ő dalol, ugrándozik; e szavait heves mozdulatokkal kísérte, mintegy utánozva az ugrándozást, mire aztán feljajdult, mert lábaiban a szaggatás nyomorúságára emlékeztette.

Szerena feltálalta az estelit.

- A bácsi igazi lovag, e szókkal lépett Lóri a terített asztalhoz. Lakásom magasb igényeket is kielégíthetne; két szoba, egy fülke valami fogoly fejedelemsnőnek is elég volna. Igaz, hogy ablakaim a padlás szomszédságában vannak, de világosság onnan is elég terjed, rajtok pedig kinézni valóságos fényűzés, miután hihetőleg szemétdombnál alig látnék egyebet. Zongora is van, igaz hogy fülhasítóan elhangolt, de végre jobb a semminél, aztán könyvekről oly bőségben gondoskodott, mintha valóságos tudort akarna belőlem nevelni. Sajnálom, szívemből sajnálom, hogy annyi jószágért hálátlanul meg fogom szomorítani.

- Majd meglássuk.

- Attól félek, vagy őszintén szólva remélem, sokkal hamarább mint képzelné.

- Dejszen, most már biztosságban érzem magunkat. Ember legyen, aki itt megtalál.

- Lajos ember lesz.

- Föltéve, de meg nem engedve azt a képtelen esetet, hogy annyira titokba tartott utazásunkat s ezen távoli félreeső helyet időelőtt fölfedezné, szeretném látni hol veszi a szárnyakat, hogy ide bejusson?

- A szerelem nem ismer akadályt, kőfalat, fogházat; sem magaslatot, sem mélységet, ez hitem és meggyőződése. Hát nem látja, mint izlik az esteli? pedig az aggodalom, félsz s reménytelenség nem csinál étvágyat. Látom, bácsikám csak foghegygyel eszik.

- Mi közöd hozzá?

- Szivemből sajnálnám, ha komolyabb baj érné e magányos helyen.

- Menjetek aludni! kiáltá boszusan Cserfay, s midőn magára maradt, szomorun sóhajtotta: ha komolyabb baj érne? megvan már! jaj a lábaim, jaj a fejem! hogy tódul mellemnek a vér! Félek, ki nem birom ezt a lányórzést fiam megjötteig.

Nyugtalan éje volt az öreg urnak, bántotta baja, s háborgatták gondolatai: ha pillanatra elszenderült, repülő nőket látott álmában, kik tüzes számokat szórtak, melyek mind-mind a gyámi számadásokból kerültek ki. Aztán gőzfürdőben ébredve föl, nehéz lélegzettel sóhajtott:

- A gyám-számadások!

A reggelinél Lóri ígész pongyolában jelent meg, s neveltető elszörnyűködéssel szólt:

- Na bácsikám, lesz még bátorsága itt maradni?

- Miért ne?

- Ablakomban egész éjjel halálmadár kuvikolt.

Cserfay nyugtalanul fészkelődött.

- Aztán úgy csapkolódott valami ablakaimhoz, mintha szellemek dobálóznának. Kedvem lett volna félni, de szerencsére elaludtam; na ez aztán kárpótolt a kiállott kellemetlenségekért: azt álmodtam, hogy angyalok jöttek értem s elvittek szellemszárnyakon... nem mondom meg hova, különben egész nap dörmögni fog bácsikám.

- Tudom, tudom hova gondolod, de abból semmi sem lesz, míg én élek.

- Azt szivemből sajnálnám, mert akkor napjai megszámlálvák.

- Hát igazán adsz te valamit azokra a kuvikféle mondákra? kérde Cserfay tréfás hangon, de melyből kirítt a félsz.

- Teljes életemben hallottam, sőt tapasztaltam is, ahol ez a vészmadár megszólalt, elébb-utóbb mindig meghalt valaki.

- Véletlen.

- Nem is más, de még is oly borzadályos hallani, és ha az egész ház egészséges, alig lehet több jelentősége a veréb csiripelésnél.

- Es az én bajom nem is betegség, és köszvény mellett az ember száz éves is lehet.

- De szédülései.

- Ideges bántalom, még ez senkit sem ölt meg.

- Ha vigyáztak magokra.

- Én pedig vigyázok.

- A gondos ápolás nélkülözhetlen kellék.

- Oh, én nem hanyagolok el semmit.

- Nem, csak ráadja fejét ily bolond utra, beveszi magát e rideg kőfalak közé, hol a penészes lég tüdőt, vért és velőt megmérgez.

- Igazán?

- Én kiállok, fiatal vagyok, nem törődöm vele, sőt érdekesnek találom ezt az egész vállalkozást; de ön, bácsikám, feleljen róla, ha innen élve ki nem szállítják.

Az öreg ur égő homlokát két tenyerébe fektetve, elgondolkozott.

- Tehát az udvarban sem szabad körül néznem? kérde Lóri.

- Egy tapottat sem.

- Annál jobb, megyek szobáimba, köszönöm, hogy oly kitűnő könyvekről gondoskodott. Nekem el fog repülni az időm addig, míg magam is elrepülök, s

Mindenütt szedek örömvirágot,
Míg erőm tart élem e világot.

dalt énekelve tért szobájába.

Cserfay minden ízében reszketett, a harag s aggodalom felizgatta őt. Bánni kezdte már ezen lépését, pedig jól meggondolva tette, mert tennie kellett, hogy időt nyerjen Jenő megérkeztéig; ettől remélt mindent, ennek szelleme, szeretetreméltósága s nagyvilági képessége rontson le a lányka szívében minden beteges ábrándot, regényes érzelmet, s keltse fel az egyedül üdvezítő szerelmet, amelytől ő is nyugalomát várja. A magány, az alkalom sokat fog segíteni ahoz, hogy egy deli világfi ily szeszélyes kis szívet meghódítson. Menni fog, menni kell, csak jönne is minél előbb!

Igy töprenkedett az öreg ur, közben megszívogatta odvas fogait, s keserves arczfintorítással kapkodott lábaihoz.

Szerena asszonyság azt a bizalmaskodó tiszteletet, amely az elszegényedett s előkelő gazdag rokon közt néha előfordul, egész mértékben gyakorolva, így szólt:

- Kisasszony hugom nem jól cselekedett.

- Asszonynéném gondolja?

- Még minden jóra fordulhat, bánja meg cselekedetét.

- De nincs kedvem megbánni.

- Akkor uram bátyám föltevésében hajthatlan.

- Sajnálom, ha itt fognak megpenészedni.

- Fogunk, fogunk kisasszony hugom.

- Nem fogunk, mert én nem fogok, van annyi esze és szíve jegyesemnek, hogy nem hagy.

Szerena kezeit összecsapva felsóhajtott:

- Még most is?

- Mindig!

- Istenem! rövid idő alatt mennyit változott a világ, s milyen más lett a nevelés. Az én koromban ilyesmit jól nevelt lány ki nem ejtett volna ajkain, ha örökre pártában marad is. Akkor a szülők vagy gyámok elhatározták, kié legyen a lány, bemutatták neki a vőlegényt, összekeltek, s lőn belőle tisztességes boldog házasság.

- Szerena asszonynéném azonban ellentállt az ily természetlen zsarnokságnak?
 - Én? hogy gondolja azt kisasszony hugom?
 - Hát miért maradt vén lány?
 - Mert... mert... az nem tartozik ide, ahoz senkinek semmi köze, férjhez mehettem volna tizszer-huszsor is, de apácza akartam lenni. Aztán meg volt is vőlegényem, de meghalt.
 - Szegény!
 - Bizony szegény! azt gyászoltam, tudja a kisasszony. Mióta a lányok regényeket olvasnak s színházba járnak, felfordult a világ; az én koromban fényűzési olvasmány egyedül a szakácskönyv volt, hanem annál többet forgattuk a Zsoltárt és szentek életét. Volt is erény a szivekben, tisztelet a korosabbak iránt, s feltétlen engedelmesség a szülék és gyámokkal szemben.
 - De ugy-e bár, megöszültek azok a szegény lányok?
 - Virultak, mint a hajnali rózsa. Istenem! ha elgondolom, milyen voltam én?
 - Na, még most is...
 - Bizony, ha összeszedem magamat.
 - Tul tesz mindnyájunkon.
 - Azt ép nem, de jobban megállok a helyemet, mint sok más lány, ki tiz évvel fiatalabb.
 - Ugyan ne kevesbitse magát, meg biz olyannal is, ki harmincz évvel fiatalabb.
 - Tudja lelkem kisasszony hugom, szopós gyermekekkel ne hasonlitgasson. A bácsi akar valamit, hallom csenget; s a sértett büszkeség önérzetével távozott.
 - Vén satrafa! harmincz év előtt már azzal rémitgették a lányokat: vigyázz, mert otthon vénülsz mint Szerena. Roppant nevetés közt ejté a távozó után e szavakat, végre könyvet vőn s olvasott.
- Ebédnél egész elérzékenyülve szólt Cserfay:
- Tőled függ Lóri, hogy e helyet elhagyjuk.
 - Ugy hát késedelem nélkül - -
 - Lassan, lassan.
 - Akkor nem messze érünk.
 - Dehogy nem, te csak hallgass rám. Van jószived, nemes indulatod, ez nyerjen kifejezést tetteidben, ez vezéreljen utaidon, s ne szaladozzál ábránd vagy képzelet csalóka képei után.
 - Bácsikám ugy beszél, mintha könyvből olvasna.
 - Átlátod tehát, hogy okosan.
 - Azt csak akkor itélem meg, ha széles alapra fektetett bevezetésének helyes egymásutánjait is hallottam.
 - Ennek egymásutánja csak az, hogy én ígéretedre sulyt merek fektetni, s szavadnak tökéletes hitelt adok; ígérd meg tehát, illetőleg add szavadat, hogy Lajossal három hónapig nem akarsz s nem fogsz találkozni.
 - Az lehetlen.
 - De én meg ennek elismeréseül s méltánylásául ünnepélyesen kinyilatkoztatom, hogy hajlandó vagyok azonnal vissza hazautazni.

- Isten neki, hát csak maradjunk.

- Oh te, te, te!

- Oh én, én, én!

- Te megátalkodott!

Lóri kecsesen összezsápta hófehér kezecskéit, szemeit igézőn forgatá ég felé, s míg ajka pajzán mosolyt rejtegetett, szinpadi álhangsúlyozással mondá:

- Miként ejthette ki e rettentő szót? nem félt, hogy megrepeszti szívemet, kétségbeesem vagy legalább is elájulok.

- Kisajtolta belőlem.

- Milyen meggondolatlan valék! megyek e nagy bűnömért leimádkozni. És kezeit mellém keresztbe fonva, lecsüggesztett fővel tőn néhány lépést, aztán hirtelen fölnevetett, kecses hajlongással vagy kettőt fordult, s vig dal mellett repülő ugrádozással szobájába eltűnt.

Cserfay tehetetlen boszujában öklével csapdosott az asztalra.

Ilyen és ehhez hasonló jelenetek naponkinti ismétlése közt telt egyik nap a másik után. Lóri jókedve még mindig fokozódott, Cserfay egészsége pedig hanyatlott.

II.

Most már János belátta, hogy az ifjabb s nyalka kocsis elől a szerelem ösvényén neki ki kell térni. Eleinte zugolódott a sorsra, hogy miért nem engedte neki vagy tiz évvel később megpillantani ezt a gyarló világot? de miután belátta, hogy akkor nehezen biznák rá a pincze kulcsot és egyéb bizalmi kérdésekben is ifju tapasztalatlansága csak hátrányul szolgálna, megnyugvással vette a mellőzést, s ha tőle függne is változtatni a dolgon, oly ostoba szeszélynek, mint a szerelem, ő bizony nem áldozná fel azt a tisztességet, amibe korosb állása helyzi. Jól evett-ivott, dolga pedig vajmi kevés akadt. Szerena asszonyság nem állt vele szóba, Juczi kerülte, tehát unatkozott. Szórakozás végett ki-kiüldögélt a vasajtó mellett levő falóczára, hogy a szunyogokat hizlalja. Itt pipázgatott, amint az erdőből egy sajátságos alak közeledett.

Görnyedt tartásu, őszbeborult ember volt; nagy szürke szakála elborítá mellét; egyik kezében görcsös botot, a másikban börtáskát tartott, fejét nagy karimájú kalap, szemeit zöld szemüveg fedte; öltözete bokáig érő porköpenyből állt.

János nem várta be, megemlékezett a szigorú parancsról, hogy a házbelieken kívül senkivel, semmi ürügy alatt sem szabad szóba ereszkedni, tehát az udvarba lépett s a vasajtót maga után elzárta.

Másnap a szokott órában megint készült kiülni, mert ez rövid idő alatt oly szükséggé vált neki, mint akár az írás. Mekkora volt meglepetése, midőn a padon kövel lesulyozva tiz pengőst látott; ezt csak nem hagyhatta a padon. Fölveszi s nagy szemeket meresztve olvassa ezen ráírt szavakat; »kincset tudok, segítségre van szükségem«.

- Kincset? no bennem emberére talált, e szavakkal a tiz pengőst zsebre gyűrte, s egy fővel magasabbnak érezte magát.

E pillanatban a sajátságos alak megjelent az erdőszélen, intett Jánosnak s ismét visszavonult.

János keresztet vetett, s az erdőbe ment. Nem sokára egy sűrűben az idegennel szemben állt.

- Én orvos vagyok, kezdé az idegen, nagyon híres orvos, csodatevő orvos.

- Igazán!

- Nem hiszi? e szóknál tiz pengőt nyújtott Jánosnak.

- Megesküszöm rá, felelé János, s a másik mellé gyűrte.

- Minden évben eljárók ide botanizálni, s akkor ostromolnak a betegek. Egyszer önt is gyógyítottam.

- Engem?

- Köszvényes volt.

- Én?

- Nem emlékszik? e kérdést ujra tiz pengő kísérté.

- Dehogyan nem, két mankón jártam.

- A Csillag-vendéglőben lakom, minden betegért, akit hozzám hoz, vagy akinek gyógykezelését önnek köszönhetem, ötven pengőjével díjazom. Gyógyfüveket s gyökeret fedeztem fel, mik csodákat fognak mivelní, s ez azon kincs, amiről értesítettem, most csak használatba, - forgalomba kell hoznom. Nevem: Lélektartó Boldizsár. Hogy el ne feledje, ezzel tárczájába

keresgél, ejnye! nincs látogatójegyem... nem tesz semmit! rajzónnal egy tiz pengőre írva, Jánosnak átadta. És most menjen dolgára. Azután elmentek ellenkező irányba.

- Hm, gondolta magában János, midőn a vasajtót maga után bezárta, sok mindenféle bolondot láttam már életemben, de ilyen jótevőt soha. Szórja a pénzt, hogy alkalmat keressen magát hasznossá tenni az emberiségnek s a helyett, hogy magát fizettetné áldásos működéseért, ő fizet, hogy azt gyakorolhassa. Nem rossz ismeretség, s kilátás van a tovább fejlesztésre. De vajjon nem üzte-e a gonosz lélek velem játékát? hisz ezen kastélyról mindig oly kísérteties regéket hallottam; meglehet, hogy azok a tiz pengősök csak szemkápráztatások voltak, s most zsebemben csupa hitvány papírrongyokat találok. Azért is megnéztem. Biz ez most is pénz, valóságos tiz pengősök. Azt mondják, az ördög pénze égeti a lelket; ezzel szívéhez, homlokához s halántékához szorongatta; nem érzem, hogy égetne, na hát csak megtartom s mihelyt érzem rajtok a kárhozat tüzeit, eldobom.

Cserfaynak ez az élet nagyon ártalmára volt, s már igen rosszul kezdte magát érezni, de amíg lehetett, nem adta meg magát; végre azonban a félsz és fájdalom megingatta azon határozatában, hogy senki idegen azon küszöböt át ne lépje, amíg ők ott tartózkodnak.

- Majd óvatos és elővigyázó leszek, gondolá, Szerena inkább meghal mint árulómmá legyen, kivülről pedig itt senkisémet sejtő ezen elzárkózottság indokait. Ha kellő óvatossággal élek, semmi sincs veszélyeztetve.

Behivatá Jánost.

- János, nyögdécselt az öreg ur, beteg, nagyon beteg vagyok.

- Az isten küldte nagyságodra e nyavalyát, kiáltott fel örömmel János.

- Gazember!

- Hígyje el igaz, máskor ha jön, elveszhetett volna benne, de most ép e vidéken van megint az a vén csoda orvos, ki évenként be szokta barangolni hegyeinket s erdeinket.

- Vén?

- Biz az elég tapasztalást gyűjthetett már.

- A kocsis fogjon be, s menjen el érte, bocsásd ki a kapun s rögtön zárd be utána, s csak akkor nyiss kaput ismét, ha megjönnek. János! az orvoson kívül egy lelket se bocsáss be, mert életeddel lakolsz.

- Hát a kocsist és lovakat?

- Noha ellensége vagyok a szőrszál hasogatásnak, a jelen esetben helyesnek tartom a betűszerinti alkalmazkodást. Azokat igen, de csak is azokat s az orvost.

- Értem.

- Siessetek, siessetek! ki nem állom tovább.

- Megmondom, hogy Péter ne kimélje a lovakat, úgy is eleget pihennek. E kijelentés után nyakrafőre rohant a kocsist minél előbb eltávolítani. Ebben egy kis magánérdek is rejlett, Juczi egyedül marad.

Mikor - kiszámíthatólag - az orvos megérkezésének ideje közelgett, Cserfay Szerenát a konyhába küldte, Lóriról rázárta az ajtót s kulcsát zsebébe dugta, aztán kimerülten dőlt a karszékbe. Egy darabig nyögdécselt, jajgatott, majd a csengetyűt rángatá, végre torkaszakadtából kiáltotta Jánost.

- Megint átkozottul elővesz a szaggatás. Nagyon megviselt ez a bolondos... ah jaj! ily magány, rideg lakás, zord elhagyatottság egészséges ember kedélyét is megölné, hogy ne siettetné egy beteg végórát. Mindez egy hálátlan önfejű lány makacsságáért! Ha fiam ma meg nem érkezik, kidőlök s az nagy szerencsétlenség volna, mert csak ez a házasság egyenlítheti ki a számadásokat, s mentheti meg vagyonomat. Nem szabad kiszalasztani, mert koldussá leszünk, megírtam Jenőnek, ha késik, ő lássa. Jaj a fejem! jaj lábam! János!

- Hallom, hallom! kiált kívülről János s berohanva folytatta: itt vagyok már.

- Hol tévelyegsz te sehonnai! miattad meghalhatna az ember.

- Annyira volna már? csakugyan kétségbeejtőn néz ki.

- Jön-e az orvos?

- Ő rá voltam lesben.

- És még is késik. Igazán rosszabbul nézek ki?

János fejét aggodalmasan megcsóválva, elébb torkát köszörülgette, aztán szemeit busan urára meresztve szólt:

- Én nem tudok hizelegni, de annyit mondhatok, hogy czudar pofája van.

- Érzem, nagyon érzem, oh jaj!

- Ne busuljon, meggyógyítja az a híres orvos.

- Ki mondta, hogy oly híres?

- Az egész világ, meg ő maga is.

- Megüzented, hogy fényes jutalomra számíthat?

- Szájába rágtam annak a fajankó kocsisnak, de mikor ez oly átkozott együgyü.

- Utójára meg sem értett, s más valakit hoz.

- Csak nem evett bolondgombát, hogy valami borbélyt hozzon.

- Jaj oldalam, mellem! hát még a lábaim!

- Egy kis türelem, mindjárt itt lesz. Csodákat beszélnek róla. És utána gondolá: főképp ő saját magáról, amit rendesen tíz pengővel meg is erősít. Ezt aztán el kell hinni, akár akarja az ember, akár nem.

- Téged is gyógyított csakugyan? kérdé Cserfay.

- Ha gyógyított-e? úgy összehuzta volt lábaimat a köszvény, akár az öklöm, s ma gyaloglásban kiállom a versenyt minden cserepárral.

- Ha ez igaz, János?

- Szent és igaz.

- Ugy téged össze-vissza csókollak, sőt aranyba fűrésztölek.

- Méltatlan vagyok ily megtiszteltetésre, azért alássan köszönöm, de abból a fürdőből egy kicsi nekem se fog ártani. Mondják, ez megóv a visszaeséstől.

- És miként került ide, hol ismerted meg?

- Furcsa volt az; egyszer megpillantok az erdőben valami urfélét hajlongva négykézláb csuszkálni, nagy szakáll a földet septe. Mi isten csodáját akarhat? törtem a fejemet s leselkedtem, mivel pedig elég időm volt gondolkozni, hát eszembe jutott, amit gyermekkoromban

tanultam valami Nabukonodozor királyról. Hallott róla nagyságod? hogy ne, hisz sokkal többet tanult mint én. Hát ugy-e bár igaz, hogy azért hívták így, mert népei rákiabáltak: Nebolondozzon az ur!

- Tovább, a dologra.

- Ugy, igaz! hát én is rákiáltottam: mit turkál ott a földön az ur? botot csinálok, felelte ő. Akkor hát ágakat és hajtásokat szedjen, figyelmeztettem. Ugy látszik, botkereskedő? Orvos vagyok, kaptam feleletül. Aki bottal gyógyít? csodálkozám, értem, afféle porkoláb, népnevelő, vagy csendbiztos? Valóságos gyakorló orvos vagyok, szólt büszkén fölemelkedve, aki útaztamban csodatevő füveket s gyökereket szedek.

- Tehát botanizált.

- Ni, ni! biz az úgy mondta. Ejnye! csak okos ember a nagyságos ur, hogy eltalálja még azt is, amit nem hallott. Nem sokára nyomorékká betegültem, hallottam nagy híreről s más esztendőben mikor erre járt, rálestem és ő meggyógyított.

- Csak én is úgy járnék! sohajtott Cserfay.

- Arról bizonyos lehet.

- Menj hát, ereszd be őket, de más senkit, aztán bezárd a kaput.

- Az már az én gondom. E feleletet adva elrohant János.

E pillanatban Lóri heves dörömbölést vitt végbe az ajtón. Eleinte csak türte az öreg ur; igaz hogy két kezével fejét szétszakadás ellen összeszorította, de mikor az szünni még sem akart, oda vánszorgott s felzárta.

- Akarom tudni, kérdé Lóri, miért vagyok elzárva?

- Mert jónak látom.

- Bácsikám büszkévé tesz, utoljára is hinnem kell, hogy kincset érek. Köfállal vesz körül, kinn őriztet, benn őriz, s mindennek hegyébe, még ajtómat is bezárja, pedig mind hiába, velem nem fog boldogulni.

- Mire számítasz?

- Mire? kiméleltből nem mondom meg.

- Bizonyosan halálomra, gondolá Cserfay; csakugyan oly rosszul volnék? igen, igen... érzem.

- Nem hiszi?

- Legyen eszed.

- Lesz is, ész nélkül miként mérközhetném meg az ön börtön-rendszerével.

- Csak addig, míg Jenővel szóltál, csak míg megláttad őt, légy nyugodtabb.

- Kigondolhat akármit kedvencz tervének létesítésére, az nem fog sikerülni soha, soha, soha, mert én azt magamban erősen föltettem, s ami egyszer abba a szegény fejbe s árva szivbe veszi magát, az ellen ön, fia és minden leleményessége hiába küzd.

Erre aztán már Cserfay ur indulatosan felpattant:

- Majd meglássuk! s egész elkeseredéssel mutatott az ajtóra, reszkető hangon mondva: tessék besétálni.

- Szívesen, sokkal inkább a magány, mint az ön társasága, tisztelt gyám ur. Bemegyek gondolkozni azon, mikép menekülhetek leghamarabb hálójából, mert hogy meg fogok menekülni, az szent-igaz. Vigyázzon drága egészségére, mert már az ellenség is meg kell hogy szánja. E közben vígan nevetve tünt el szobájába.

Cserfay izgatottan zárta be az ajtót, s a kulcsot zsebre dugta, mialatt a kétségbeesés kifejezésével vetette magát karszékebe.

- Orvost, orvost! sohajtá - tiszerte betegebb vagyok, mint voltam. A lég fojtó, az elhagyatottság kétségbeejtő! fejem zug, vérem lángol, szemeim tűzkarikákat szórnak! Fáj itt-itt és mindenütt! Jenő! ha elkéssel, a ravatalon találász. Ily panaszos kifakadások közt feje hátra csuklott, s szemei minden kifejezés nélkül meredtek egy szögletbe, mintha onnan lesné azon szellem megjelenését, mely siralmas állapotának javulását meghozza.

Nagy bánatában el is szenderült, de álma a valóságnál is borzasztóbb lehetett, legalább ilyesmit árult el arcának mindenféle torzulása, hörgő nyöszörgése, s lábainak rángatódzása.

Az orvos megérkezett; János tiszteletteljesen bevezette, mire Cserfay felriadt.

A szobában elég gyöngye a világosság arra, hogy egy rövidlátó pápaszemes fürkészőleg nézzen körül, mit a hosszú porköpenyes, öszbeborult orvos meg is tőn, mély rezgő hangon kérdezvén:

- Hol a beteg?

- Ott szenved, felelé János mély megindulással.

- Megvizsgáljuk.

- Isten hozta, ezerszer üdvözlöm! szólalt meg Cserfay. Bocsánat, hogy nem mehetek ön elé méltón fogadni, de szánandó helyzetem, roppant kínaim lebilincselve tartanak.

- Majd segítünk a helyzeten, enyhítjük a kinokat, s meggyógyítjuk a beteget.

- Tegye azt kérem, esengett Cserfay, hálás leszek mint egy fejedelem.

Az orvos gunyoros mosolylyal tapogatódzott nyaka körül, s tréfás kétértelműséggel válaszolt:

- Köszönöm, ily magas hála után nem epedek.

- Elismerő, nagylelkű leszek, csak köszörüljön rajtam.

- Gyógyítsa meg bőkezű uramat, mint engem meggyógyított.

- Lesz-e hozzám bizalma? kérdé az orvos.

- Ki máshoz lehetne? erősítette Cserfay, hisz nagy hire megelőzte jöttét.

- Igen, bizonyítá János, én elmondtam, hogy rövid idő alatt mily csodát mivelt rajtam. E közben tenyerét azon zsebére nyomta, hova a tiz pengősöket gyűrte.

- Nem én, a természet segít, mond komoly fejbólingatással az orvos, én csak az utat egyengetem kedvező működéséhez. Igaz, életem egész idejét a természet titkainak ellesésére szentelem, s azért vagyok oly szerencsés a bajok fölfedezésében s a sikeres gyógyszerek alkalmazásában, amiket hogy hamisítlanul birjak, magam gyűjtöm s készítem.

- Oh nagy férfiu!

- Egész életemet az emberiség javára szentelem.

- Az idő drága, esengett Cserfay, s egészségem pillanatról-pillanatra hanyatlik.

Az orvos Cserfay üterét tapogatva, el nem titkolható aggodalommal dörmögé:

- Hm!

- No?

Az orvos megkopogtatta Cserfay mellét, azután oda illeszté fülét, tenyerét homlokára nyomta, miközben fejcsóválva dörmögte:

- Hm hm, hm!

- No, no, no? hebegte Cserfay növekvő nyugtalansággal.

- Mutassa nyelvét. Sztyüh!

- Minden szentek szerelmére! mit lát? kiált kétségbeesve Cserfay.

- Hig agyvelőt, rossz nyelvet, romlott vért s átkozott gonosz idegeket; azonfelül szűkkebelt, rendetlen szívverést, mi az egész szervezetet felbomlással fenyegeti.

Cserfay magánkivül kiáltott:

- János! egy pohár vizet!

- A világért sem, tiltakozott az orvos, most méreg volna, hisz a vér jelenlegi zürzavarát oly hirtelen lehütvén, a fenyegető gutaütést abban a pillanatban előidézné.

- János! nem kell viz, parancsolá Cserfay, ne merészelj a kuthoz közeledni is. Jaj, hát gutaütés fenyeget? eszerint ez lappangott tagjaimban. Éreztem én, hogy veszedelem van.

- A lehető legnagyobb.

- Ez... ez rettenetes! mi lesz belőlem?

- Fél ön? kérdé az orvos.

- Félek.

- Az baj.

- Nem igaz, nem félek.

- Az még nagyobb baj.

- Hiszen megbolondulok.

- Az végre a legnagyobb baj.

- Hát mit tegyek?

- Határozza el magát orvosi műtetre. Ezt mondva az orvos, Jánosnak karját erősen megcsipte, mialatt odasugott: gazember sirj!

- Ja... jaj! ordított fel János, s torkaszakadtából kezdett sirni.

- Mérsékelje magát, hűséges szolga, a műtét sem veszélyes, sem fájdalmas nem lesz.

János még jobban obégatott.

- Ne rémitgess jó szolgám, szólt Cserfay, mert úgy vágok valamit a fejedhez, hogy a szemed is kiugrik.

- Óvja magát a felindulástól, figyelmezteté az orvos.

- Ne félj János, mond Cserfay birka megadással, csak meg akartalak ölelni részvétedért. Oh ég! már a fejemet sem tudom hol áll?

- Itt megrázó gyógyszerre van szükség.
 - Isten neki, hát rázzon meg.
 - És ha nincs elég ereje, veté közbe János neki gyürkőzve, majd segíték én.
 - Hány személy van a háznál? kérde az orvos.
 - Kivülem a kocsis, az asszonyság, egy nőcseléd, és...
 - És más senki, esett szavába Cserfay, én nem számítok.
 - Tehát négyen?
 - Mindenható! sóhajtott Cserfay, ha ez mind kell a műtéthez, kirázzák belőlem a lelket is.
 - Ne féljen, vigasztalá János, majd kiméletesen látunk hozzá.
 - Egyelőre két egyént kell igénybe vennem; mivel rohamos vértódulás fenyegeti az agyvelőt, én a beteget egy pillanatra sem hagyhatom el.
 - Ne hagyjon el. Vérem, agyvelőm, életem!
 - Lassan, lassan, csitítá az orvos, mialatt szájába nyomott valamit, itt egy csillapító labdacs. Azt hiszem, a kocsis elég értelmes ember!
 - A kocsis? csodálkozott János, oly buta, akár a karóra szurt csirkefogó.
 - Akkor mit csinálunk? ha nem megy kocsival a szerért, okvetlen elkésünk, azt pedig ki-keresni okos ember kell.
 - Dicsekvés nélkül mondva, szólt János, itt én vagyok a legokosabb.
- Az orvos tűnődve járt alá-fel.
- Szabad szólnom? nyögdécselt Cserfay.
 - Tessék, tessék, de csak keveset és nyugodtan.
 - Üljön kocsira János, s hozza elő.
 - Rajta hát sietve, fogatni kell.
- János az ajtóhoz lépett s torkaszakadtából kiáltott a kocsisnak, hogy fogja be a lovakat, aztán egész öntudatosan visszament, s az orvos elé állt.
- Vigyázzon jól, kezdte az orvos, két üveget fog hozni, de a világért össze ne cserélje; a bal-szekerényben levőt vegye a bal, s a jobbikban levőt a jobb kezébe. Az üvegeket nem szabad bedugaszolni, különben a tartalom szétrobbantja. Lássá, így kell tartani, ezzel két kezét füle irányába fölemelte.
- János a kézmozdulatot utána téve, együgyűn kérde:
- De a lovakat akkor hogy hajtom?
 - Hát a kocsis mire való? te czégéres barom! pattogott Cserfay.
 - Nyugodtan uram! figyelmeztette az orvos.
 - Igaz; János fiam! kérd meg a kocsist.
 - Nagyon jól van, egyezett bele János, de hol találom az üvegeket?
 - Szállásomon. Itt a kulcs.
 - Minő bizalom! ez a megtiszteltetés!

- Amint belép, magyarázta az orvos, jobbra is balra is szekrényt lát.
 - Középen, esett szavába János, pedig semmit.
 - Ugy van, semmit. A szekrényt, mely bemenet balra, kijövet jobbra esik, felnyitja s abban talál két osztályt, egyik fenn, másik lenn. A felső osztályban meglát egy üveg bordeaux (bordó) bort.
 - Üvegben egy hordó bort? Csodálatos! álmélkodott János.
 - Ahoz ne nyuljon. Lesz ott harmincz üveg, olvassa meg, az első ilyen nagy, két ujjával csi-petnyit mutat, aztán mindig nagyobb és nagyobb, fokozatosan jelöli kezeivel, a harminczadik ekkora! itt már mind a két kezét szétterpeszté.
- János roppant figyelemmel utána jelölte az üvegek nagyságát, miközben fejét csóváltatva szólt:
- És ezt a kocsisra akarták bizni.
 - A második osztályban, folytatá az orvos, huszonkilencz üveg lesz; az első ily kicsiny, aztán mindég kisebb és kisebb, míg végre a huszonkilenczedik parányisága miatt alig látható.
 - Alig látható, vízhangozá János.
 - Ön elkezdi az elsővel: egy, kettő, három. János utána olvas: egy, kettő, három.
 - Egész tizenötig.
 - Egész tizenötig.
 - Aztán hátulról kezdi: huszonkilencz, huszonnyolcz, huszonhét, megint tizenötig.
 - Megint tizenötig.
 - És a kétszer tizenötnek megfelelő üveget kiveszi.
- János roppant nevetésben tört ki, s a hahotától szinte fuldokolva mondá:
- Na, hisz csinált volna ebből szép zavart a kocsis.
 - Abban szénsavany van.
 - Savanyú szén, akarta tán mondani?
 - Csitt!
 - Értem.
 - Aztán megy a másik szekrényhez...
 - A mely, egészíté ki János az orvos szavait, bemenet jobbra, kijövet balra esik.
 - Ember! ön lángész!
 - Nem is születtem én inasnak.
 - Látszik, látszik, vigasztalá az orvos, de néha áldozatokat is kell hozni. Önt e pályához a szenvedő iránti részvét köti.
 - Egyes-egyedül.
 - Ah uraim! sóhajtott Cserfay, az idő halad s szenvedésem növekszik.
 - Majd meglátja, mihelyt szereimet alkalmaztam, minden fájdalmat elfeled.
 - Az isten segítse szándokában.
 - Én is kérem önt. Most azonban a dologra. Tehát János!

- Hallom.
- E szekrényben öt osztályra talál.
- Öt? kérde János szörnyű okos képet vágva, ez már nehezebb.
- Az első üres.

János ujjain egyet mutatva: üres.

- A második, jól figyeljen...

János szemét száját eltátva, ujjain kettőt jelez.

- Szintén üres, mond az orvos. A harmadik és negyedikben...
- Nos, nos?
- Semmi sincs.

János visszahökkenve hebegé:

- De... de... ké-rem a-lá... san.
 - Várjon, most jön.
 - Valahára!
 - Az ötödikben talál egy üveget.
 - Na csakhogyan megvan.
 - Ezt aztán a másik kezébe veszi s így feltartva elhossa. Megértett?
 - Hisz egy hajszálra megmagyarázott mindent.
 - Siess hát, türelmetlenkedett Cserfay.
 - Megyek már.
 - A kaput zárja be utánad Szerena, s hozza ide a kulcsot.
 - Értem, kifelé menve folytonosan mondogatá János: befelé balra, kijövet jobbra; előlről tizenöt, hátulról is tizenöt. Teremtő istenem, mily zavart csinált volna ebből a kocsis! e szavakat már az ajtón kívül mondván eltávozott.
 - Nem fog ez a ficzko valamit összetévesztetni? kérde Cserfay.
 - Nyugodtan bocsátom utra, úgy látszik értelmes fő, világos ész, és higgadt természet.
 - Oh! én nagyon meg szoktam válogatni embereimet.
 - Miként érzi most magát?
 - Kétségbeejtőn!
 - No nem tesz semmit.
 - Az ördögbe! hogy ne tenne?
 - Nyugodtan.
 - Igen, igen, nem tesz semmit.
 - Most maradjon mozdulatlan, majd a tüneteket fogom megfigyelni.
- Cserfay fejét hátravetette, szeméit behunyta, s kezeit lábaira pihentetve, egész megadással várt.

Az orvos fürkészőn körül tekintett, mintha valakit sürgősen keresne, s miután szemeit élesen függeszté a mellék ajtóra, mélyen felsóhajtott.

- Orvos ur sóhajtott, mond elrémülve Cserfay.
- Nem tagadom, állapota súlyos, de nem reménytelen.
- Miért büntet így az ég? mivel vétettem oly nagyot? sopánkodott Cserfay.

Az orvos kételkedve rázta fejét.

Szerena behozta a kapukulcsot.

- Kegyed itt az urnő?

Szerena zavarral hajtogatva magát, néhány érthetlenséget motyogott.

- Reméllem, folytatá az orvos, van valami nagyon megbízható, értelmes szakácsnője.
- Ha valami nagyon kiváló kell, azt magam végzem mindig.
- Örvendek, hogy ily megkülönböztetett lényben üdvözölhetem a konyha művészet eszményét.

Szerena majd hanyatt ájult, s csak azt fájlalta, hogy Lóri nem volt tanuja ennek az udvarias bóknak. Zavarában fejkötőjét igazgatta helyre, kötényt rendezgette, ajkára szemérmes mosolyt csalt, mely ezt látszott mondani: czukorból van az eszemadta!

- Amire kérni akarom, kezdé az orvos, oly dolog, melyhez kiváló figyelem, lelkiismeretes pontosság és sok türelem kívántatik.

- Parancsoljon velem, rendelkezésére állok.

- Ugy, ugy kedves hugom, kövess el mindent.

- Huga? oh ezer bocsánat! mindjárt láttam kegyedben az uriaszt, a megkülönböztetett nőt, de hogy huga, arról nem volt sejtelmem.

- Ép azért szívesen s megbízhatóbban teljesítek mindent, mint bárki más. Mit tegyek?

- Mindenekelőtt egy pintes fazék vizet tétessen a tűzhöz.

- Magam teszem.

- Annál jobb. Vegye ezen folyadékot, s ha forni kezd a víz, cseppenkint öntse be, de úgy, hogy egy percz alatt tizenkét cseppnél több ne vegyüljön bele, mit elérhet, ha mindig ötig számolva egyet-egyet cseppent a fazékba, mert ép annyi idő szükséges, míg egy csepp az egész vízben feloszlik, s ezen kezelés tart, míg a víz felényire lefő. Gondolja meg, ez nagyon fárasztó, s ha elhibázza a számolást, vagy bármi ürügy alatt eltávoznék onnan, a gyógyszer nem csak hatástalanná, de ártalmassá lehet. Tán jobb is lesz, ha magam készítem.

- De uram! kételkedik ügyességemben, vagy jóakaratomban.

- Isten ments, de nagyon fárasztó.

- Meg lesz velem elégedve. El nem távozom a tűzhelytől, s számolásomban meg nem zavaratom magamat, ha a tetőt rám gyújtják is.

- Áldott jó lélek, hiába na, a vér nem válik vízzé, csak szükségben tanulja az ember ismerni igaz barátait, hálálkodott Cserfay.

- A világon csak egytől félek, mond hősies elszántsággal Szerena, a zsványoktól, de azok sem fognának kimozdíthatni helyemről. És ha felényire lefőtt?

- Akkor... hát igen, akkor tessék idehozni.

Midőn Szerena kimért hajlongások közt távozott, az orvos megkérte, hogy a konyhalányt küldje segítségére. Azután Cserfayt újra megvizsgálta, üterére tapogatott s felkiálta: Ez borzasztó!

- Már megint? szörnyüködött Cserfay, hisz oly nyugodt valék, s fájdalmat alig éreztem.

- Az épen a rossz. Nem érez valamit erre a melle felé?

- De... de...

- Aztán meg itt a szívtáján!

- Roppant szorongást.

- Amit egyes-egyedül a félelem okoz, gondolta az orvos. De azért vészjóslón rázta fejét.

- Hát mi az? kérte Cserfay.

- Az... az valóságos... de mit rémitsem? uram! az ön vére tüzfolyam. Van érvágó a háznál?

- Honnan venném?

- Akkor... akkor... hm! mitevő legyek? magam kell, hogy elszaladjak, tűnődött az orvos.

- Ne hagyjon el, esengett Cserfay, ne hagyjon el, mielőtt valamit alkalmazott volna.

- De... de...

E pillanatban a konyhaleány belépett.

- Ezt az isten küldi, kiáltá az orvos, itt van pénz, szaladj hamar a faluba, s az első borbélytól vásárolj egy érvágót.

- Akármilyen legyen az ára, jegyzé meg Cserfay, te pedig fáradságodért új ruhát kapsz. Ha még Szerena nem fogott a főzéshez, zárja be utánad a kaput s hozza vissza a kulcsot. Ezzel a kulcsot odanyújtá, amelylyel a lány elszaladt.

Néhány percz múlva Szerena lélekszakadva jött, a kulcsot az asztalra dobta s elrohant, mert a víz mindjárt forrni kezd.

Az orvos keresztbe font karokkal Cserfay elé állt, s kissé gondolkozni látszott, de csakhamar megszólalt:

- Ne vesztegessük az időt.

- Bizony ne, ez az én óhajomásom is.

- Tehát melyik lába fáj?

Cserfay egymásután mind a két lábára mutatva válaszolt:

- Ez, meg ez.

- Eszerint ezt, meg ezt is elővesszük, ezzel Cserfay mindkét lábát székre emelve, összepólyázta. Na most ugyan szép bajba kerültem. Segítségre volna szükségem, ki egyet-mást kezemhez adna... nincs senki.

- Minnyájan elfoglaltak.

- Baj, baj biz az, de mit csináljunk, meg kell várni, míg valamelyik megjön, pedig...

- Pedig?

- Nem állok jól, hogy a késelemnek nem adjuk meg az árát.

- Ha ép elkerülhetlen, tessék a zsebemből kivenni azt a kulcsot... de tud hallgatni?

- Mire esküszik az orvos?

- Ne ítéljen rosszat, aztán meg ne is hallgasson rá, szerencsétlen rokonom, elmezavart az istenadta.

- Meggyógyítjuk.

- Gyógyíthatlan.

- Tapasztalni fogja, hogy nem. Ezzel a jelölt ajtót felzárta, s Cserfay mögé vonult.

Cserfay reszkető hangon kiáltott:

- Lóri, Lóri! kedves gyermekem Lóri!

Lóri az ajtóban megjelent, mire az orvos csengő ifju hangon a 'négy Haimanfából' dalolni kezdé:

Ah itt van ő! im újra látom
Dicső vonásit, üdvemet,
Oh halljad ég szent fogadásom,
Hozzá a sirig hű leszek.

Lóri elragadtatással felkiáltott:

- Istenem! e hang, e kedvencz dallam.

- Megbolondult ez az orvos?

- Az sem volna csoda ettől a nagy boldogságtól, mond az orvos, mialatt köpenyét, álhaj, szakáll és szemüvegét eldobva, mint szeretetreméltó levente rohant Lórihoz, kinek kezét hévvel ajkaihoz vonva, elragadtatással folytatá: itt az én üdvem, menyországom! Tudta, hogy feltalálom a világ végén is, nemde?

- Meg voltam győződve, hisz igaz szerelem nem ismer távolságot, nehézséget és kőfalat. Ugy-e bácsikám, mindig mondtam ezt?

- Gyilkos, rabló! kiáltott egész erővel Cserfay, feladom a rendőrségnek, a vármegyének, a királynak!

- Tessék.

- Segítség! kiáltott újra Cserfay, feledve fájdalmait, s kigyógyulva betegségéből, segítség emberek, szolgálk, cselédek! s e közben úgy eviczkélt, mint a hálóba került hal.

- Kiabálhat, csak kiabáljon, biztatá Lajos; cselédeit mind elküldöztük, bájos hugát pedig a tűzhelytől sem az égő háztető, sem a zsványok el nem riasztják. Mire egyik vagy másik megjö, ön mélyen fog aludni, mert azon enyhítő labdacs altató szer volt. Ha fölébred, majd elbeszélheti nekik szomorú történetét, de mi már hegyen-völgyön túl leszünk.

- Ez ármány, csalás, így becsületes ember nem jár el, ön ide belopódzott...

- Nyugodtan uram, gondoljon bajára.

- Így csak kalandorok cselekszenek.

- Ön is fohászkodott az éghez a sikerért.

- Némulj el átkozott szörnyeteg!

- Brrr! hogy irtózom ettől az átoktól.

- Lóri, kedves gyermekem! mindig második atyád valék, őriztelek mint szemem fényét.

- Ezt nagyon is tapasztaltam.
 - Ártatlan galambka te, láttad mily képmutató, ármányos szörnyeteg, ő ép így fog rászedni, kijátszani téged is. Oh ne higgy neki, teste-lelke a kárhozaté.
 - Na hát imádkozzék érettem drága gyámom, mert én vele együtt fogok elkárhozni.
 - Ha még van valami mondandója, siessen vele, mond Lajos, órájára tekintve, mert két perc múlva aludni fog.
 - Nem fogok, nem akarok, nem szabad, kiáltá Cserfay ingerült hánykolódás közt, ereje azonban lassankint fogyni kezdett. Minden erejével küzdött a közeledő álommal, de az végre is elnyomta.
 - Szegény zsarnok! ez ravaszságod s erőszakoskodásaid jutalma. E szókkal Lajos a kapu kulcsot magához véve, karját a forró szerelem leggyöngédebb kifejezésével nyújtá Lórinak.
 - Lajos! én bizom, én hiszek önben!
 - Esküszöm, méltó leszek azon áldozatra, melyet hoz.
 - Akkor nincs mit meggondolnom, mert szívvel-lélekkel rég az öné vagyok.
 - Életemnek csak egy feladata lesz, boldoggá tenni eszményemet, angyalomat!
- És elhagyva a kastélyt, egy menyországgal keblökben, magasztos érzelmekkel szívökben, kerülni iparkodtak oly ösvényt, melyen többekkel találkozhatnának, amiért is nem az országutnak, hanem az erdő felé tartottak, hogy a kíváncsi, vagy üldöző szemek elől kitérhessenek.
- A fák lombjai, a pázsit üdesége, a csermely moraja, a virágok illata, s madárcák dalai összhangot képeztek e két lélek költői hangulatával.
- Minden út szép, mely boldogsághoz vezet, de legszebb még is, ha küzdelem után érve el azt, szellemvilágunk eszményével karöltve, a természet bűbájos élvei közt tehetjük.

III.

Az erdőséli kastélyban megint a régi kísérteties csend uralkodott; a cselédség még küldetésében járt. Cserfay ur feledve s nem érezve betegséget, aludt, Szerena asszonyság pedig, hogy senki által ne háboríttassék, s hogy lelkiismeretesen az adott utasítás szerint készíthesse a főzeléket, magára zárta az ajtót s mint Macbeth boszorkányai az üst mellett mormogják varázsló szavaikat, úgy ő is egész rejtelmességgel dunnyog: egy-kettő-három-négy-öt, puff bele egy csepp, aztán megint előlről; ezen foglalkozáshoz képest a tollfosztás zajos időtöltés. Szerena arcát a tűz kipiritotta, szemeiből a füst könnyeket facsart, s a gőz fojtogatta, de ő rettenthetlen szilárdsággal megállta helyét, s annyira nem törődött a helyzet kellemetlenségeivel, hogy a babonás ember, így látva őt, a kastélyról keringő minden mesét kész elhinni, sőt arra a meggyőződésre jön, hogy e nő éjfélkor seprűre ül, s a kéményen át egyenesen a szent Gellért hegyre nyargal.

És neki még is az orvos hizelgő szavai csengnek füleibe. Ez lelkesíti, ez ad erőt és kitartást.

Félórával a szerelmesek eltávozta után utazó kocsi állított a kastély elé, a melyből egy piperkőcz szállt ki; haja felfürtözve és fényesre kent, mint korunk legelbizakodottabb külügyéree, arczbőre sima és gondozott, mint valami kaczer divathölgyé, s öltözéke keresettségben vetekezik a legfényesebb termék arslánainak izlésével. Svéd kesztyüs kezével kis bőröndöt vett magához, s a kocsinak tele marok borraivalót adva, távozást parancsolt, az pedig kalapját megemelve, elvágtatott.

- Na Jenő! sóhajtott fel magában az ifju, itt a küszöb, honnan isten hozzádot kell mondani a zajos világnak. Ugy érzem, ez a legnehezebb átmenet az életben; a gyermekből ifju, az ifjuból férfi lesz, anélkül, hogy az átmenetet meg is figyelné az ember, de a nős életbe lépni, a világ tarka bohóságaitól örökre megválni, ez már feladat. Csak is három végzetes pillanata van az embernek, születni, nőszülni és meghalni. Hogy születik valaki? arról nem tehet, a halált pedig el nem kerülheti, de aki nőszül, az önkényt megy fejével a falnak. És még is vannak körülmények, mikor a viszonyoktól kergetve teszi meg az ember ezt a nyaktörő lépést. Így vagyok én. Élvezetes szép multam erkölcsi sirját e falak közt találandom. Éltem költészete, ifjuságom virága, lelkem tündér álma, arany függetlenség! isten veled! Őszinte megindulással mondom búcsút, mert szép valál, és én szerettelek.

Ezen rövidke elmélkedés után a kapuhoz fordult, hogy azt megzörgesse.

- Ni-ni, tárva van, atyám pedig azt irta, hogy éjjel-nappal zárva találandom. Ha már férj volnék, ezt jó jelnek venném, de így - - így? na, legalább nem kell a kesztyűmet elpiszkolni. Belépett s roppant szörnyűködéssel hatolt át a sok dudván s térdig érő parajon. Az udvar közepén megállt, s várta, hogy valaki elfogadására jőjjön, de biz ott csak sáskák, trücskök, szunyogok s mindenféle alkatu legyek lepték el annyira, hogy alig győzte magát pofozni.

Elkezdett ide-oda tévelyegni, de vagy üres helyiségekre, vagy zárt ajtókra talált, amiken hasztalan kopogtatott. Sehol egy élő lény, emberi hang. Tán nem jó helyen járok? gondolá, de atyám leírása szerint csak ez lehet tartózkodási helye, s a kiktől csak tudakozódtam, mind ide igazítottak. Az igaz, hogy nagy szemeket meresztettek s egyik-másik rejtelmes, sőt kísérteties dolgokat is beszélt e kastélyról. Nevettem s most kezdem magamat valahogy furcsán érezni. Amint a surranó gyík megzörgette a száraz faleveleket, vagy valamely dongó csapódott az ablak üvegéhez, az arslán összerezzen. Megindult elhagyni e kipusztult helyet, de még egyszer visszatekintve, látja, hogy a kémény füstöl. Még is kell valakinek itt lenni? E gondolattal a konyhának tartott, hol az ajtót erősen zörgeté, semmi válasz; figyelmesen hallgatódzott s úgy rémlett neki, mintha ott sustorogna, s pattogna valami; újra zörgetett, de semmi eredmény.

Lehajolt s a kulcslyukon bekandikált, s látott valami női alak félét, ki egy helyben mozdulatlanul, szemeit egy fazékra szegezve, valamit mormog. Elkezdte az ifju öklével döngötni az ajtót s kiabált. A nő meg sem mozdult, félre sem pillantott.

- No, gondolta az ifju, ez vagy süket, vagy valóságos boszorkány. Megfoghatatlan! ily halotti csend, kísérteties magány közepette, mit mivelhet az a nő, ki sem szóra, sem zajra nem hallgatva, bizonyosan valami babona rabja? Távozni akartam, de most már ezen rejtélyes dolognak végére járok.

Ujra kutatáshoz kezdett. Mekkora volt meglepetése, midőn egyik szobába lépve, atyját önkívüli, alvó vagy holt állapotban lelé. Odarohant, s megragadva kiáltott:

- Atyám! itt vagyok, megérkeztem. Nem ébred... én vagyok, fiad, Jenő. Eközben gyöngéden, lassankint aztán mindég erősebben rázogatta. Cserfay nem adott életjelt. Ha nem érezném érverését s szivdobogását, azt hinném, meghalt. Atyám! Atyám! ezalatt csengetett, aztán az ajtóhoz futva, kiabált: He, cselédek! valaki! ismételve csenget és kiabál, de csak az üres szobák viszhangja válaszol. Mi ez? itt valami titok lappang, szinte borzadályos. Ez aléltság, de hol vannak cselédei? hol a nekem szánt ara? Ujra rázogattja az öreg urat. Nem ébred, és senki sem jön. Hát még is volnának természetfeletti dolgok? a nép meséinek lehetne valami alapja? amit jelenleg tapasztalok, arra mutat, hogy igen. Miként hozzam életre e szegény embert! lábai összepólyázzák, különös! e szavak közt a pólyát legöngyölíti. Itt valami rémitő történt. Utójára is kirabolták, cselédeit leöldösték, s arámat elhurczolták. De mit kezdjek? ki, vagy mi segít e borzasztó helyzetben? így tanakodva futkosott, fel alá, szerencsére egy üveg víz ötlött szemébe, rögtön kendőt vett elő, beáztatta, s atyja halántékait, homlokát s üterét dörzsölgette. Végre Cserfay éledezni kezdett, s Jenőre nagy szemeket meresztve szólt:

- Hogyan?... mi volt ez?

- Atyám! micsoda rosz szellem, vagy átkos árny üzte itt sötét játékát?

- Fiam! csakugyan te vagy? szerencsétlen fiam, elkéstél. Rászedtek, megcsaltak, elfogták... végünk van! ha gyámi számadásomat követelik, nem marad betevő falatunk.

- Oh, oh!

- Ölelj meg, oly rég láttuk egymást.

Érzékeny ölelés után Cserfay folytatta:

- Rámegy nem csak egész vagyonunk, de tisztességes nevünk is. Sok betegség, meglehet egy kis hanyagság is, de különösen szerencsétlen üzletek hozzák fejünkre a borzasztó csapást, melyet csak úgy lehetne elhárítani, ha Lóri nőddé lévén, érdekeitek s vagyonaitok közösökké válnának. Miért nem sietnél jobban? hisz csak látnia kellett volna téged.

Jenő önelégült mosolylyal simította szakállát.

- És ha nem sikerült volna őt meghóditanod első nap, első héten vagy első hónapban...

- Azt szeretném látni, esett atyja beszédébe teljes elbizakodottsággal Jenő.

Cserfaynak most nem szorult a melle, szívéen nem érzett nyomást, a vértódulás sem háborgatta fejét, sőt még a szaggatások is elmaradtak, a gyógyszer vagy igen hatalmas volt, vagy pedig a beköszöntött nagyobb fájdalom elnyomta a kisebbet, elég az hozzá, ő fölegyenesegett mint a szálfá, mellét kidülleszté, fejét hátravetette, sőt még néhány heves lépést is tön, mialatt kezeivel hadonászva kiáltott:

- Üldözd, tartóztasd fel, hozd vissza, s azt a gazembert fogasd el mint nőrablót.

- Azt megölöm.

- Ez a legokosabban volna, de... de...

- Mit de? ahol érem, kihivom. Ugy lövök, hogy golyóm a gyertyát eloltja.

- De ha nem fogadja el a kihívást?

- Oly gyáva volna?

- Tegyük fel, hogy oly gyáva, mert aki álruhába öltözik s egy házhoz belopózkodva nőt szöktet, arról minden hitványságot fel lehet tenni. Csak te fogasd el a gazembert, a hatóság mindenütt köteles ily esetben segélyedre lenni. Ha nehézség merül fel, rögtön küldj utánam, én mint nevelő atyja, gyám és nagybátya, a törvény nevében követelhetem a hatóságok intézkedéseit. Siess, még nincsenek messze, utoléred, utol kell érned, különben oda vagyunk.

- Világosíts fel előbb, miként történhetett ez?

- Ha első felszólításaimra hallgattál volna, most boldogságban usznánk, a helyett, hogy nyakig bajban vagyunk, de örökös kitéréseid, sürgetéseim daczára a külföldön tartós elmaradásod odaérlelte a dolgot, míg egy szép reggel arra ébredtem, hogy csupa árulók környeznek, s drágalátos gyámleányom imádója karjain szökni készül.

- Oh, oh, oh!

- Bizony háromszor oh! de nem volt szabad őt elszalasztani, mert az a mi tönkrejutásunk. Erélyes rendszabályokhoz nyultam, s a legnagyobb titokban érkeztem vele ide. Őt és magamat is végkép elzártam a világtól, még a cselédek sem láthatták. Sulyosan megbetegültem, amint látod, - s most baja eszébe jutván, szánandón kezdett jajgatni. Orvost hívtam, s az áruló...

- Tehát orvos?

- Dehogyan orvos! kiáltott fel boszusan Cserfay, csaló, komédiás, szemfényvesztő, s minden rossz a világon, különben hogy szedhetett volna így rá? Mindjárt itt lesznek cselédeim, lovaim, aztán menjetek, nyargaljatok, éjétek utol, s aztán fogjátok el.

Szerena berohant, kezében nagy fazekat hozva kérdé:

- Hol van az a nevelt orvos? utasítás szerint felényire lefőtt a víz, és egyetlen cseppet el nem hibáztam.

Nyomban János követte, mindenik kezében az üveget magasan feltartva szól:

- Bemenet balra, kijövet jobbra, előlről is, hátulról is tizenöt, ez az; ime pedig az ötödik osztályból az egyetlen üveg. Hol van a tudós ur?

Végre a konyhalány toppant be lélegzet nélkül, s alig birta kifuldokolni:

- Itt az érvágó!

Cserfay füleit befogva, fejét rázta, s torkaszakadtából kiáltott:

- Az a sehonnai gyámleányomat elrabolta!

- Istentelen vén ember! szörnyüködött Szerena, oly fiatal lányt? hisz kapott volna ő magához illőt is. Mire szörnyű sirásba tört ki, tán nem annyira Lóri utáni fájdalomban, mint azon gondolatra: miért nem ő a szerencsés?

János és a konyhalány Szerena példáját követve, borzasztó ordításba törtek ki.

- Ne óbégass csőcselék! kiáltott Cserfay.

Erre még éktelenebb lőn a macskazene.

Cserfay türelemvesztett izgatottsággal könyvet, csengetyűt, pipát, s ami csak kezébe akadt, úgy vagdosta cselédeihez, hogy azok megrémülve iszonyu kiabálás közt egymást taszigálták ki az ajtón, mely műtét után az öreg ur kimerülten roskadt karszékebe.

Pillanatnyi szünet után sóbálványnyá vált fiához fordult e szókkal:

- Azonnal kiáltsd vissza Jánost, mit ez gépszerűn teljesített.

János fejét vállai közé huzva tért vissza, s félénken tekintett körül, azon várakozásban, hogy vajjon most mi fog fejéhez repülni.

- Ostobák vagytok! kezdte Cserfay, nem volt annyi eszetek, hogy fölfedeztétek volna benne a csaló haramiát.

- Haramia?! csodálkozott János.

- Én beteg voltam, minden érzékemet, látásomat, eszemet elfoglalta a nagy fájdalom, de ti ostobák?

- Mi ostobák azt tettük, a mit parancsoltak.

- Mondd a kocsisnak, hogy ki ne fogjon, te is készülj, fiammal üldözni fogjátok. Utól kell érnetek.

- Mindenesetre, erősíté meg János, mialatt fejét aggodalmasan csóválva dörmögte: ki hitte volna, hogy haramia? s e közben távozott a kellő intézkedéseket megtenni.

E rövid idő közt atya és fiu felhasználta ügyeik megbeszélésére. Mindenekelőtt újra forróan összeölelkeztek, röviden elmondták egymásnak élményeiket és fájdalmaikat, amikben utolsó együttlétük óta részesültek; rátértek zilált vagyoni viszonyaikra, terveikre, s minden csak oda ment ki, hogy Jenőnek okvetlen el kell venni Lórit, azután történjék, ami akar.

- Kedves atyám! kérte Jenő, szép-e az a Lóri?

- Elküldtem arczképét.

- Nem kaptam.

- Bizonyosan azt is elsikkasztotta az a szörnyeteg, mert cselédeim mind az ő fizetett kémei voltak. Na de mondhatom: szép, mivel, eszes és élénk.

- Ugy hát keresésére fel! s jaj a vakmerő csábitónak.

Alig ejté ki Jenő e szókat, midőn János tetőtől-talpig fegyverben megjelent; oldalán kard, vállán puská s övében pisztoly volt.

- Kész vagyok, mond elbizakodott fenyegetődzéssel, egész csapat ellen.

- Aztán, figyelmeztette Cserfay, eszedben is járj.

- Hát ész nélkül ki találta volna meg, bemenet balra, kijövet jobbra; előlről tizenöt, hátulról tizenöt.

- Hallgass, hallgass! rivalt rá Cserfay, mert előnt az epe.

Javában adta fiának és Jánosnak az utasításokat, mikor Szerena halálsápadtan, minden tagjában reszketve berohant; a konyhalány öltönyét fogta s vele versenyt rohant arczából s színéből kikelve.

- Felfeszített szent Borbála! rebegé Szerena, könyörögj érettünk!

- Hanem szabadíts meg a gonosztól. Amen! tevé hozzá a konyhalány, s mindketten Cserfay széke mellett térdre estek.

- Bolondok háza ez ma? kiáltott fel Cserfay.

- Bár az volna! sohajtá Szerena, de mindjárt vérfürdő lesz; felnyársálnak mindnyájunkat. Az irgalmas szent szűzre kérem, ne álljon ellent, szedje össze kincseit, adja oda, hisz drágább mindnyájunk élete. Tetőtől-talpig fegyverben, lóháton jöttek, egy sereg, egy egész tábor zsvány.

János elszörnyűködve felkiáltott:

- A haramia orvos bizonyosan most egész bandáját ránk eresztette. Még azt gondolhatnák, magam akarok ellentállni; ezzel fegyvereit a sarokban lerakta. Imádom a fegyveres békét.

- Csakugyan fegyverzőrejt s lépteket hallok, mond némi megdöbbenéssel Jenő.

Szerena görcsösen fogódzva Cserfay karjába, kétségbeeséssel kérde:

- Hol a kincs?

- Majd megkeresem én, dadogta János, s a pamlag alá bujt.

Jenő is lépésről-lépésre huzódott a szekrény mögé.

Az ajtó nagy robajjal feltárult, s edzett kinézésű férfit, kissé kacskaringós magyar öltözetben, sok előszeretettel a veres szín iránt, roppant taraju sarkantyúkkal lépett be; nyomában néhány közönségesebben öltözött, de erősen fegyverzett férfi jött.

Szerena a kinszenvedés megtört hangján susogá:

- Már meghaltunk! s kezeit a konyhalány nyaka körül kulcsolva, fejét annak vállára hajtá.

- Adj isten minden jót, szólt az érkezők elseje.

- Isten hozta uraim! viszonzá Cserfay. Mi ügyben fáradoznak?

- Csendbiztos vagyok, őrzésem erre vezetett s lenn a kocstól hallottam, hogy itt ma nevezetes rablás történt.

- Hallatlan, égbekiáltó rablás, kiált Cserfay, nőrablás.

János előbujt, s térdeit leporozgatva mormogá:

- Nem találtam semmit, s amint Szerenát s a konyhalányt szégyenkedve felállni látja, szánalmas mosolylyal szól: Nini, hogy megijedt az a bolond vászonnép.

- Uram! felajánlom szolgálatunkat, igérte a biztos.

- Az ég küldte önöket.

Szerena bizalmatlan oda sugta Cserfaynak:

- Hát ha ezek is oly álcázottak, mint az orvos volt.

- Akkor nincs más hátra, felelt boszusan Cserfay, mint hogy téged raboljanak el.

- Ennyien? csak nem muszkák!

- Ön uram, kezdte Cserfay, nem képzelheti mily érzékeny sebet ejtettek ma gonosz kezek szívémen. Életkérdés, egy család tisztességes neve, egy ősz nagybátya és gyám becsülete raboltatott meg. Az állam érdeke, az ország jóhírneve megkívánja, hogy ezen égbekiáltó csíny, a közbiztonságot fenyegető botrány helyre legyen hozva azáltal, hogy a közegek buzgalma s fáradhatlansága sietett egy családi nagy dráma, egy kiszámíthatlan szerencsétlenséget megakadályozni. Eltekintve tehát azon nagy jutalomtól, amelyet fáradtságukért bátor vagyok kitűzni, a siker esetében önök felső helyről elismerésre szinte számolhatnak.

- Nagyon örvendek, hogy ily fogas dologgal lesz alkalmam magamat s e derék legénységet ki-
tűntetni.

- Szerena! derék barátainknak kevés felüdülésre van szükségök; sütni, főzni kell. János, lódulj
a pinczébe s itt ki ne hagyd fogyni a bort.

- Ha mind ez gyorsan történhetik, mond a biztos, szívesen vesszük, de sok idő nem telik étke-
zésre s poharazásra, ha sikert akarunk aratni.

- Én mindent elő fogok varázsolni, igérte Szerena s dolgára sietett.

- Na, én meg repülök, mond János magát nehezen mozgásba hozván, s nagy vontatva előgyel-
gett.

Nem sokára ittak a medve bőrére, felköszöntöttek egymás egészségére, s ettek saját maguk
gyönyörűségére.

A tüzes bor jókedvet, a jókedv dalt szül.

Ha a kóbor szellemek csakugyan pihenőre jártak ebbe az elhagyatott lakatlan kőhalomba; ha a
vándor lelkek találkozója eddig e zord falak közt volt, a mai zaj bizonyára úgy elriasztotta
őket, hogy ezután hírét is kerülni fogják. Sőt a denevérek és baglyok is zavarba jöttek, mert
szokásaik s természetük ellenére világos nappal kiröpkedtek, hogy e forradalom lezajlásának
csak távolról legyenek tanúi, mint más jómadarak szokták tenni, ha otthon baj van.

A sok csatadal annyira föllelkesítette Jánost, hogy a sarokból újra fölfegyverkezvén, had-
vezérnek képzelte magát s az elinduláskor nem is késett kijelenteni:

- Most isten irgalmazzon annak, aki ellen mer szegülni, én kegyelmet nem ismerek.

IV.

Becsületes szántó-vető gazda szerény tanyáját látjuk. A ház előszökkenő eresze tele van dugdosva napraforgó virággal, mik közt koszoruba kötött tengeri-csók lógnak alá, itt-ott fehérítetlen vászondarabok is ékitik a kimeredő gerendákat; a korláton végig magasra duzzadt kenyérsor hűl, barna héja fénylik, mint mikor fénymázolt táblán megtörik az alkonyodó nap sugara, s rózsapiros durczája úgy domborodik ki, mint hajnalhasadtakor a nap, ha csak harmada kukkant még elő a hegyek közül. A konyhaajtónál lócza van elhelyezve, melyen fehér macska dorombol, alatta pedig lompos kutya szendereg; a tornácot az udvartól rostélyajtó választja el, melyen át ki s be ugrándoznak a csibék. Az udvarban eke, borona, ölfá, igásszekér a legszebb rendben tűnnek fel. Az istálló közelében gémeskút van, s az udvar közepén nagy szederfa, alatta durván faragott asztal és pad.

Fürge anyóka tisztogat az udvarban; seper, egyetmást félrerak, vagy a maga helyére támogatja. Deres bajszu jól megtermett férfi ül a szederfa alatt; nagyon is a fehérbe játszó hosszú haja görbe fésüvel van homlokából nyakacsigája felé szorítva, honnan szabadon omlik vállaira; ujjnyi szélességű tömör szemöldei koromfeketék; jól megtelt arcza simára borotvált, s népies öltözete csaknem ünnepiesen tiszta. E pillanatban dohányt vág, s mellé a következő magánybeszédet tartja:

- Mióta úgy mérik a dohányt, mint a sáfránt, drága pénzért sem lehet egy tisztességes pipára valót kapni, és ha valami tisztességes termesztő félcsippetnyivel megszánja az embert, dugdosni kell, mintha lopott jószág volna. Már nincs egyéb hátra, minthogy abból a borból, melyet tulajdon szőlőmben fáradságos munkával termeszték, atyámfiait meg ne vendégelhessem.

- Hát nem is addig, szólt bele Veron asszony, ki kezeit csipőjére téve, férje előtt megállt, míg a fináncz bele nem üti az orrát.

- Ugy se asszony, igazad van, mond keserűn fölnevetve Erős Bálint gazda. Furcsa állapot az a szabadság, soha sem tudom mim és mennyim van? annyit vesznek el belőle, amennyit nekik tetszik, a tulajdonost meg sem hallgatják; fiamnak élete a magáé, de elviszik katonának s agyon lövik másért. Termésemet megüti a hó, elperzseli a fagy, kipusztítja a bogár, még az elvetett magot sem kapom vissza, hát elviszik adóba ökreimet, jószágomat, mert mi elpusztulhatunk ezrével, de azon urak becsülete ott fenn csorbát nem szenvedhet ám azért, mert úgy bántak az ország vagyonával, mintha Csáky szalmája volna. Na de megvan a szabadság, választhatunk követet, ha bizonyos órára a föld alól kiteremtettük a hátralékot, de annak hija ne legyen, mert ha öt forintért harmadnapra tíz annyi értékű vagyonommal hajtják is be azt a hátralékot, már nincs szavam azon követ megválasztásához, akinek legkisebb gondja is nagyobb, mint megtartani azt, a mit ígért. Szép, szép az a szabadság, meg jó is, de nagyon furcsa. A farkasok felfalhatnak, a zsványok agyonverhetnek, ha nem birok fegyvertartási engedélyért fizetni, pedig az állam nem oly bolond ám, hogy abból a sok adóból a mi biztonságunkra elegendőt fordítson. Anyjok! sugnék valamit, gyanusan körül nézve folytatja: Azt hallottam, mai napság a falaknak is fülei vannak, nem szeretnék hazaárulás bünébe esni, azért csak sugom neked, hogy jobb szerettem azt a szolgaságot, mikor annak az áldott Váray uraságnak öreg bérese voltam, mint azt a szabadságot, mikor annyi jött-ment apró zsarnoknak vagyok a szolgája, pedig akkor nem volt házam, meg telkem, de nem is huzzák ám le a bőrömet. Na de azt mondják, a szabadság drága kincs. Elég is lesz már.

- Ez a szabadság?

- Üsse meg a kő! ezért se nagy kár volna, míg ily szemfényvesztőn s drágán mérik, de most a dohányról szóltam. Ezzel a vágottat zacskóba gyűrte, a csomagokat pedig összeszedve Veron

kötényébe nyomkodta, azon utasítással, hogy jól eldugja, mert, úgy mond, a kormány vizslái ki találják szagolni, s aztán Bügözdi komám szivességének úgy meg találom adni az árát, hogy egész életemben sirva fognék rágyujtani.

- Ne féljen keed, eldugom én úgy, hogy meg nem találja ha belevakul se.

- Bizony csunya dolog, hogy a magyar embert alattomosagra kényszeríték, de mikor átkozott rosszat, méreg drágán adnak.

A kuthoz vigan dalolva ment egy sugár termetű helyes lány; haja két fonadékban csaknem sarkáig ért; arcbőre, mintha légmentes helyen a nap sugaraitól óva lett volna, oly fehér. A két csebet letette, s énekszó mellett erőteljes karokkal megragadta a kutostort, s kezdte a vedert fölfelé huzni. Gyors ugrásokkal termett oda egy fürgé legény s e szókkal:

- Pöske lelkem! kutba esel, kivette kezéből az ostort.

- S aztán? enyelgett a lány.

- Ki huzzon ki?

- Az én Bandim.

- Hány csókkal?

- Majd megmondom én, kiáltott oda az öreg gazda, szedte-vedte gyermekei!

- Csak segíték Pöskének, mentetetözt Bandi.

- Elbirja ő maga is, inkább hozd rendbe az udvart és ház környékét, mert majd megérkezik az atyafiság, hogy ne valljunk szégyent.

- Elkendőzésünkre, mond Bandi Pöske derekát átölelve. Hej beh jó lesz, legalább azontul nem kell galambomtól játék ürügye alatt egy-egy ártatlan csókot lopogatnom.

- Az isten is áldja meg azokat a jó szüleidet, szólt elérzékenyülve Pöske, engem szegény árvát gyermeköknek fogadtak.

- Bizony, még sokkal többet, hozzám adnak feleségül.

- Mert derék, munkás, erkölcsös lány, kiáltott bele Bálint gazda.

- Hej! sóhajtott Pöske, de mikor még egy borjas tehenet sem bírok a házhoz hozni.

- Minek is? dörmögé az öreg, hogy elvigye a végrehajtó?

- Ne fesse keed a falra az ördögöt, figyelmeztette Veron.

- Festhetjük már az üres istállóba.

- Oda nem festeni, de bekötni szeretném annak a jó pejkonak a helyére.

Az öreg gazda fejcsóválva szólt:

- Anyjokom! még is csak nagy bolondok vagyunk.

- Isten bocsáss, de hogy mondhat keed magáról olyat?

- Miért is töprenkedünk itt oly dolgokon, amin segíteni nem rajtunk áll, mikor örökre kellene készülődniük.

- Igaz, összegyül az atyafiság; aztán elkendőzzük azokat a gyerekeket. Nézze csak keed, milyen boldogan szerelmeskednek.

- Pedig nincs most arra idő, mond jóakarólag Bálint. Pöske! lódulsz a konyhára, s láss hozzá, hogy megembereld a vendégeket.

- Jaj, jaj, jaj apjok! Ily napon nincs köszönet a lányok főztében, mindent elsóznak. Magamról tudom. Majd utána járok én, jer Pöske. És együtt a házba siettek.

Bandi megindulással néz utánok, s felsóhajt:

- Ugy szeretem, mint a szemem fényét.

- Szeretheted is azt szógám, mond az apja, mert mellette ember lesz belőled. Az én anyókom is ép oly szegény, szorgalmas lány volt, s öreg béres koromban megszerettem; szent és igaz, hogy áldott uraságom nagyon megsegített, mikor házasságra léptünk, de még is csak az ő munkájának s takarékoságának köszönhettem vagyunkamat, amin hogy most nincs isten áldása, nem az ő hibája, hanem a mostoha időket nem ismerő végrehajtóké.

- Hej azok a jégrehajtók!

- Ugyse, jól mondod, igazán jégrehajtják az embert, aztán ott hagyják meztláb.

- Ni, ni, kiált fel Bandi, tán itt is jön egy olyan kuvik?

- Ma egy se mutassa magát. Nem felejttem el nekik, hogy a minap, mikor azt a jó fuvarart kaptam, amelyből az egész hátralék kitélt volna, az indulás pillanatában a kocsi elől kifogták lovaimat. A kereskedő ajánlkozott, hogy a kialakult bérből rögtön lefizeti a követelést, de azt mondták, nekik foglalni kell, s pénzt nem szabad elfogadniok. Elvitték tehát lovaimat, s a jó fuvar kárba ment. A városba mentem az adóhivatalhoz, eltöltöttem két napot, s hazatértem egy lóval, az is a rosszabbik volt. Így megy hátrafelé a gazdaság.

- Meg, tiszteletes uram azt mondja, az ország dolga is.

- Na, de van érte szabadság, jegyzé meg keserűséggel Bálint.

- Igaz a, kiáltott fel Bandi, Kudri Pált is elfogták a multkor mint izgatót, mert a népet rábeszélte, hogy ne arra szavazzanak, kit a főispán meg a szolgabíró akar; Gyenge Pétert pedig becsukták, mert tengerije közé dohányt dugványozott. Vasas Ferkó is megérdemelte, amit kapott, a város kellő közepén részeg fővel elkurjantani magát?! rá is lőtt a katonaőr úgy, hogy félóra alatt belehalt.

- Ni, ni! valami urféle tart felénk, mond Bálint gazda, tenyerével ernyőt csinálva szeméi felett.

- Még pedig fehérlépféle is kíséri.

- Hagyj magamra szógám, majd meglátom, mit akarnak?

- Ha baj van, csak szólítson keed apám uram. Alig ejté e szavakat Bandi, sietett a házba.

Az öreg fejcsóválva dörögte utána:

- Tudtam, hogy nem néz dolgára, hanem a viganó után fut. Jó lesz végét vetni ennek a dolognak, mert ez a szerelmeskedés is mindent csak hátráltat a háznál. Ha egyszer férj és feleség, minden a maga rendén fog menni.

A nap melegétől s fáradtságtól neki hevülten jelent meg egy ifju, karján reszkető nőt vezetve.

- Én bizalommal léptem be a kapun, kezdé az ifju, kalapját üdvözlőleg megemelve, magyar ember bajban segít egymáson.

- Kapum minden jóember számára nyitva áll. Mivel szolgálhatok?

- Üldöznek, nyomunkban vannak.

- Az már baj! és mi a vétkök?

- Szeretjük egymást.

- Na, az nem csoda, mond jóakarólag az öreg gazda, nagyon helyre egy pár.
- Oh mentsen meg, esengett a nő, mert inkább meghalok, mint gyámomhoz visszatérjek.
- Hm, mormogá az öreg, ajkait úgy megrángatva, hogy hegyesre pödrött bajsza szemeit fenyegette, hát afféle gyám? jól van már, mindent megértettem. Azt sem kértem kicsodák, honnan jönnek? elég nekem ebből ennyi, hogy szívesen lássam szegény házamnál, majd gondom lesz tovább szállítani is.

Az ifju mindig növekvő figyelemmel vizsgálta az öreg gazdát, egyszer karjával annak nyakát csak körülfonja, szemtől-szemébe néz, s felkiált:

- Bálint!

Bálint lobogós ingujjával szemeit kitörli, nagyot néz, s elkezd hebegni:

- A... a... biz... a Lajos urfi. Asszony! gyermekek! sütni, főzni kell mindent, a mi a háznál van, ami nincs, hozni kell a faluból. Minő istenadta nagy szerencse! Bandi! Bandi te!

- Köszönjük jó ember, mond Lóri, nem érünk rá vendégeskedni.

- Nyomunkban vannak; tevé hozzá Lajos.

- Dejszen, bizonyítgatá az öreg, hamarabb megtalálnak a szénásszekérben egy tüet, mint magukat nálam.

Bandi lelkesedve rohan ki a kérdéssel:

- Apám uram! baj van?

- De nagy ám, nyerte feleletül.

Bandi nem kérdezve semmi okot vagy körülményt, elég volt neki apjától azt hallani baj van, s ő azonnal neki gyürkőzött azzal szembeszállni.

- Lassan, lassan szógám, csititgatá az öreg, csak az a baj, hogy ma elmarad a kézfogód.

Bandi elcsüggedve bocsátá le kezeit, s szomorun mondá:

- Ez aztán leverő baj!

- Hiába édes szógám! de elébb való az én volt uram, jótevőm fiát, azt a drága Lajos urfit, aki öreg béres koromban annyi pohár jóbort, s oly tele zacskó dohányokat adott - biztonságba hozni. Üldözik ám szerelemért.

- Szerelemért? kiáltott mintegy elmerültségből föltrezenve Bandi, akkor keresztyéni kötelesség segíteni rajta.

- Hát csak fogd be azt az egyetlen lovat, melyet meghagytak a kormány lóköetői, vagy lófoglalói, s vidd el oly utakon, ahol kívülled minden más kitöri a nyakát.

- Nem csak kocsival, de lovasok is üldöznek, nem menekülhetünk.

- Nem-e? na hát majd eldugjuk itt.

- Hasztalan, az egész házat fel fogják dölui.

- Miattam bátran.

- De mi? mi?

- Ejnye Lajos urfi! hát mikor azt mondom: miattam bátran, nem azt jelenti-e, hogy az urfi, meg a kisasszony is nyugton lehet. Ismerik üldözöi?

- Soh' sem láttak.

- Akkor meg épen gyerekjáték. Menj csak Bandi szógám, cserélj öltözetet az urfival, Pöske meg evvel a szépséges kisasszonnyal.

Veron a tornácajtóból jobbra is, balra is összevissza nézegette a vendégeket; hol kinyújtotta a nyakát, hol meg vállai közé huzta fejét, de sehogy sem tudta, hova tegye őket? Egyszer aztán csak felsikolt, mintha szegbe hágott volna, a csoportozathoz rohant, két kézzel neki esett Lajos kezének, hogy azt ajkihoz ragadja, mialatt így szólt:

- A bizony Lajos urfi, az eszemadta! Jaj beh megszakállasodott. Hát az öreg nagyságos asszony?

- Az még most sem szakállasodott meg, tréfált Lajos.

- Menjen már, még most is úgy mókázik. Nem azt kértem, hanem hogy él-e, egészséges-e, mint türi az öregséget, aztán meg...

- Aztán meg, esett szavaiba Bálint, ne peregjen a nyelved, nem érünk rá, hisz az urfi szökteti azt a kisasszonyt, s nyomukba vannak.

Veron megfenyegeti Lajost e kijelentéssel:

- Jaj, heh hamis legény lett belőle. E közben jól megnézegetve Lórit, Lajosnak egész bizalmasan odasugja: de csak tisztességes szándékkal szökteti?

- Különben, válaszolt Lajos önérzetesen, merném-e ily becsületes emberek szives segítségét kikérni?

- Jaj, mint örvendek, isten hozta, tessék besétálni, hadarta összevissza Veron.

- Ideje lesz besétálni, és sietve lássanak az átöltözködéshez, mert Lompos ugat valakit.

Pillanat mulva Bálint egyedül maradt. Használta az időt s pipáját megtömte úgy, hogy azt szívni tüdejének nem csak dicséretére, de becsületére is vált: kicsiholt, s az illatos ürmöslaplót orra alatt kissé meglendítve, aztán a dohány hegyibe nyomta, a rézkupakot rácsukta; kettőt-hármat oly mélyet szítt, hogy erőlködésében a nyakát előremeresztve, szemeivel hunyorgatott, de csak addig, míg a tűz a dohányba kapott, ekkor nyugodtan leült, hüvelykujja körmével a persegve duzzadó dohányt visszanyomta a pipába, s ázsiai kényelemmel füstölgetett.

Meglehetősen fátyolozott hangon éneklé valaki:

‘Ez az utca végig selyem,
A másikban rózsza terem,
Itt is, ott is dicsőség vár,
Mily boldog legény egy huszár.’

Az utolsó szónál a huszár beállított az ajtón, s Bálintot megpillantva, szólt:

- Isten jó nap földi!

- Dicsértessék az ur. Mi járatban kerül ide vitéz atyafi?

- Hát a nyitott kapun betévedtem, mint magyar házhoz szokás. Szabadságról térek vissza a századomhoz. Mint huszár, nem türom a gyaloglást, hát itt közelében lehüszöltem. Most már, nem tudom hosszú vagy rövid álomból fölébredvén, utamat folytatni akartam, amidőn egy csomó csendbiztos megtámad, hogy én átöltözött nőrabló is lehetek, azért csak vissza, míg e tanyát fel nem kutatták. Láthatja bátyó, hogy nem az én szemtelenségem hozott be, de ha már itt vagyok, biz én megvallom szomjuságomat, az éhséget egy darabig csak kibírnám még, de a torkom, az végkép felmondta az engedelmességet. Ez a csendbiztos-féle találkozás arra a

gondolatra hozott, hogy e tanyán baj van, még egy ital bor is kinéz, én pedig nem volnék becsületes huszár, ha mind a kettőt nem szeretném.

- Van biz itt, mond Bálint gazda, egy pohár bor, azzal szívesen szolgálok. Bajomat csak magamnak tartom.

- Hátha ketten jobban elbirnók?

- Nem lehet. Azokat a biztosféléket, vagy micsodák? bizonyosan a sorozó bizottság küldte, hogy fiamat katonának vigyék.

- Hisz az nem baj!

- De nincs ám kedve.

- Majd rábeszélem én. Hej! ha arról a gyöngyéletről, sok szép leányról és fényes dicsőségről engem hall, erővel sem tarthatja többé itthon.

- Hm, gondolá az öreg, azt hittem, hogy olyan bizottságféle elől kitér, de úgy látszik, nincs kedve, én pedig szeretném a nyakamról lerázni, mert most nagyon roszkor él a magyar vendégszeretettel. Félek, ki talál valamit sütni, vagy pedig nagyon sokat lábatlankodik majd a lányok körül, s egyiket vagy másikat oly zavarba hozhatja, hogy elárulják magokat. Menyő csapta huszárja! beh' roszkor jött.

Mig így tűnődik az öreg, Jenő lép az udvarba, János tetőtől talpig fegyveresen, roppant elszánt képet vágva követi. Jenő elbizakodott modorával szól:

- He, emberek!

- Micsoda? he emberek? pattant fel a huszár, hát nem látja, hogy katona vagyok, még pedig huszár, aki lelke van!

- Mi szökevényeket keresünk.

- Rablót! kiáltott János, ura szavaiba, nagyot csörtetve fegyverein.

- Ilyen-amolyan adta teremtetten! tiltakozott Bálint gazda, hát orgazda vagyok én?

- Na-na, csititgatta Jenő, nem afféle lőkötőt vagy utonállót, hanem nőrablót.

- Ejnye bátyó! jegyzé meg a huszár, hát efféle nagyurias orgazdaságot üz? szeretem, hogy itt vagyok.

- A tanyát és vidékét felkutatjuk, karhatalommal vagyunk, nyilvánította Jenő, s egy lélek sem teszi ki innen a lábát, míg a szökevények kézre nem kerültek.

- Én sem? kérdé a huszár.

- Senki.

- Annál jobb, késedelmemért más felelős.

- Aki csak tudott róluk valamit, mind erre látta s e tanyán túl nyomukat vesztették, hát itt kell, hogy legyenek, erősíté Jenő.

- Vagy elnyelte a föld, tévé hozzá nagy okosan János.

- Miért nem keresik hát ott? kérdé a huszár.

- Mert, kezdé tele szájjal János, s csak mikor ki akarta mondani, vette észre, hogy nem tud mit mondani, köhintett, mérges szemeket vágott, s elhallgatott.

- De uram! mond Bálint, ezt a vitéz atyafit a vak is látja, hogy katona, kinek a letartóztatása felelősséggel jár, azt hiszem, ő folytathatná útját.

- Ezalatt rejlik valami, gondolá Jenő, miért akarja, hogy ez tovább jöhessen? majd szemmel tartom. Mig tisztába nem jövünk, lehetetlen!

- Ugy-e lehetetlen? nagyon természetes, nyugodott bele a huszár.

- Hát akkor csinálják ki maguk közt, végezte a beszélgetést Bálint, s távozni készült, de szorongó szívvel állt meg, mert e pillanatban szaladt a kuthoz egy korsóval Lóri pórlány öltözetben.

- Ki az? kérde Jenő.

- Árvalány, fiam mátkája.

Jenő roppant érdekléssel szemüvegezte a lányt, a huszár pedig egyenest oda vágatott, s azon akarta kezdeni, hogy a szép lányt átölelje, ki roppant ügyességgel siklott ki a huszár karjai közül.

- Miért repülsz úgy galambom? enyelegve kergetőzik.

Jenő kedvtelve szemüvegezi Lórit, s ajkait édesen megszívogatva felkiált:

- Szép, nagyon szép!

Lajos népies öltözetben Jenő elé áll, s szeme közé nevet, e kijelentéssel:

- De nekem is tetszik ám.

- Ki kérdezett rüpök, e szókkal Jenő elfordul Lajostól.

Lajos más oldalról megint eléje áll, s ezen felvilágosítást adja:

- Ha nem kérdez is, mondhatom, mert mátkám.

- Ficzkó! nagyon tolakodó vagy.

Lóri megunva a huzakodást, rákiáltott az incselkedő huszárra:

- Ez már mégis sok! hagyjon engem békével.

- Galambom, ellenveté a huszár, nem ismered azt a szép verset:

‘Menyecske! ha huszár nyujtja feléd száját,
Csókold meg a világ első katonáját.’

- Ej, mikor azt irták, még bajuszt viseltek a huszárok.

- Hát ez nem bajusz, kérde önérzetesen a huszár, s hetyke állást véve pödörgette. Micsoda?

- Kérdje meg azt az urat, tán lát valamit azon a nagyító üvegen, amelylyel úgy ide mered.

- Ugy ám, mond Jenő, mert szép vagy.

- Tudom, válaszolt Lóri, elégszer mondja Bandi, meg néha más legény is.

- Már pedig, szólt bele Lajos, ne mondogassa, mert torkára forrasztom.

- Nagyon tévedsz, ha azt hiszed, hogy a huszár oly könnyen visszavonul, s ismét ölelésével üldözi Lórit.

- Vagy, tevé hozzá Jenő, valakit megrettentesz. Folytatja a szemüvegezést.

- Öcsém! kiált Lajos a huszárra, sokkal inkább helyén volna most a honvédnek muszkát attaquirozni, nem pedig a leányt.

- Öcsém? neheztelt a huszár, öcséd ám a nagyapád; a tegezésre meg azt mondom, nem ittunk barátságpoharat. A mi a muszkát illeti, ez már egy kicsit csiklándós dolog; restellem, ha ilyen

paraszt csinál szemrehányást, de hiába, ami igaz, igaz... különben mi közöd hozzá, hisz ha én parancsolnék magamnak, másképp állna velünk a világ. Hej, a ki lelke van a muszka csordájának! ha ráeresztenének, nem csak kardra hányám, de még fogaimmal is tépném.

- Na, most huszárosan beszélt, mond Lóri, kezet nyujtva neki, most már a bajsztát is kezdem látni.

Az öreg Bálint gazda eleinte nagyon szurkolt, midőn Lajos és Lóri álöltözeteikben megjelentek, de most már markába nevetett, s feleségének oda is sugta:

- Enni való sült parasztok! A huszár azonban még mindig nagy szálla volt a szemében, s tartott tőle, hogy ennek a révén talál a szerelmesek ügye hajótörést szenvedni, mert sehogy sem tágit Lóri mellől; elő is szedte ékesszólását, rábeszélendő a vitét, hogy jó volna egy kis falatozás mellé néhány pohár bort üritni. Ennek egy huszár sem áll ellent, ha éhes és szomjas. Engedett a meghívásnak, de elébb biztosította Lórit, hogy azonnal visszatér.

Jenő örült a hetvenkedő hős eltávozásán, s egészen belemerült a szép lány szemüvegezésébe, úgy hogy János boszankodva figyelmeztette.

- Egészen itt feledi magát? mikor fogunk a kutatáshoz?

- Ráérünk, aztán meg ügyesség kell a kipuhatoláshoz, bizd csak rám. És a gyöngédség egész kifejezésével fordult Lórihoz:

- Szép leányzó!

Lóri sebesen bókolva, köténye hegyét szemérmesen fogai közé szorította e kitéttel:

- Szolgálatára.

- Mondja csak, az a kisasszony, aki itt elrejtőzött, van olyan szép, mint maga?

- Oh, sokkal szebb!

- Tehát csakugyan itt van? diadalmaskodott Jenő.

- Nincs... azaz, hogy itt volt... de nem is volt, csak akart... Istenem! a nagyságos ur szeme megzavart.

- Kérem alássan, szólt bele Lajos, akarták, de nem fogadtuk be, gyanusak voltak.

- Tehát voltak? úgy, úgy, legalább is ketten? faggatódzott Jenő.

Lajos és Lóri ijedséget színelve, egyszerre kiáltottak fel:

- Én nem mondtam.

- Senki sem mondta, kaczagott fel Jenő, magamtól jöttem rá, hahaha! majd körülnézek, először is a házban, ahova el is indult.

Lóri könnyörögve követi:

- Kérem, el ne áruljon, hisz oly kegyes szemei vannak.

Jenő Lóri arcát nagy kegyesen megcsipkedve, együtt bemennek.

János magát felfujva, utánok készül, de Lajos elébe áll és nevet.

- Mít nevet pimasz? rivalt rá János.

- Ezt a sok lim-lom fegyvert.

- Vigyázz, mert megizleltetem veled.

Lajos még nagyobb nevetésbe tör ki, mialatt hangsúlyozva szól:

- Bemenet balra, kijövet jobbra; előlről tizenöt, hátulról tizenöt.

János borzasztón elképedve, mormogja:

- El vagyok árulva. Tehát az orvos, haramia...?

- Nem ismersz? kérde Lajos.

- Nem.

Lajos tiz pengőst ad neki.

- Erről a vizitkártyáról önre ismerek.

- Láthatod, kezdte Lajos, mi járatban vagyok. Ha tervem dugába dől, rád szomorú sors vár, meg hagyta magadat vesztegetni.

- Ez a bűnöm önt terheli, sóhajtá János, lelkem már félig a pokol.

- Akkor, biztatta Lajos, szánd rá a másik felét is, ha hasznát látsz belőle, hisz az örökkévalóság első felében lelked úgy megszokja a kárhozat tüzeit, hogy a másik felét játszva is kiállja.

- Az igaz, nyugodott bele János.

- Én holtig való jókenyeret ajánlok neked. Kulcsárommá teszek.

- Mit parancsol?

- Csekélység; valami ürügy alatt küldesd magadat haza, otthon aztán mondd az öreg urnak, hogy megtaláltátok a szökevényeket, s az ifjú ur a mende-mondák kikerülése végett, a gyám-kisasszonyt mint nejét akarja haza vinni. A lány esketési engedélye nála, mint gyámnokánál van, küldje el, s te azt nekem átadod.

János gondolkozva fejét vakargatja, azon aggodalommal hogy:

- Ez nagyon csiklándós.

- De a kulcsárság, jó fizetés, holtiglani kenyér...

- Ebben, jegyzé meg mindezekre János, egy kis hűtlenséget látok.

- Hogyan? kiált fel Lajos, hisz e pillanattól fogva szolgálatomban vagy, s így csak becsületes kötelességedet teljesíted.

- Az már egészen más, nyugodott bele János, az engedély itt lesz.

Lajos még körülményes utasításokat osztott Jánosnak, amiket a hű szolga figyelmesen meghallgatott.

Ezalatt Lóri a huszártól üldöztetve, szaladt az udvarra.

- Miért negédeskedel? esengett a huszár, tudod hogy a katonának nincs sok ideje a hosszú széptevésre.

- Ne is tegyen nekem, se röviden, se hosszan.

- Csak négy szem közt meghallgatnál egyszer.

- Szeretném tudni hol? a ház úgy tele van emberekkel, hogy öltözködnöm is a padláson kell.

- Értem, mond magában a bortól neki hevült huszár, ez aztán katonásan volt, meglesz a hatvágás. Ezzel sovár pillantásokat vetett a padlás felé, amelynek ajtajához lajtorja volt támasztva, s mihelyt szerét tehetette, észrevétlen fel is surrant, azzal a gondolattal, hogy addig is kialussza magát.

Lajos jól látta a magasba törekvőt, s el nem titkolhatta mosolyát, midőn Lórinak oda sugta:

- Ez már a kakasülön van.

Pöske roppant otthoniatlan érezte magát az uri öltözetben, s Lóri kisasszony szerepe annyira nem sikerült neki, hogy csak Jenő elfogultsága kellett hozzá, benne a nép gyermekét azonnal fel nem fedezni. Sokszor önkénytelen meg-megfordulva végignézett magán; hol elől, hol meg hátul lehágta ruháját, néha aztán bele is bonyolódott úgy, hogy alig birt kirugdalózni belőle. Szerencsére Jenő mindezekből alig észlelt meg valamit, mert szemei leginkább Lórin függtek, kit meghódítani feladatául tűzte ki, s ami Pöske ügyetlenségéből figyelmét egyáltalán elkerülni nem bírta, a lány azon zavarának rótt fel, hogy ezen, nem a legilletelmesebb utazásában utóléretett.

Pöske hol ide, hol oda vonult, Jenő mindenütt követte, de szemei olvadékonyan függtek Lórin.

- Hova menjek már, mond Pöske, hogy magától szabaduljak?

- Világ végére is követem, sóhajtá Jenő, mialatt kezével Lórinak csókot hányt.

- Vigyázzon, kiáltott rá Pöske, a ruhámra hág.

- Oh Lóri! veté szemére Jenő, miként szomoríthatá meg annyira szerető gyámját, második atyját?

- Tudom is én, felelt vállait rángatva Pöske.

- De megbánta ugy-e?

- Nem én.

- Térjünk vissza, esengett Jenő, én oltalmazni fogom ez ellen a gaz csábitó ellen. Atyám jószívü, meg fog bocsátani kegyednek, ha meghallja, mennyire szeretem.

- De maga nekem nem kell, ejté csipősen Pöske.

- Majd ha jobban megismer, mond Jenő, ha tapasztalni fogja, mily engedékeny s áldozatkész sziv vagyok. Oh menjünk e gyűlölt helyről, s Pöske derekát könnyedén átölelve, vezetni akarja.

Bandi Lajos öltözetében már rég ott feszeleg, hátán meg-meghuzogatja a kabátot, karjait kifeszegetve, ide-oda hajlitja, szóval mindenféleképp bele akarja magát idomítani abba a szokatlan ruhába, mely szűk és idegen rajta. Midőn látja, hogy Jenő Pöskét átöleli, közibök furakodik, s Jenőt ellöki e szókkal:

- Adok én mindjárt.

Pöske harsányan fölnevetve, karját Bandi nyaka körül fonja.

- Ön merészel? kiált Jenő.

- Igen la! felel Bandi.

- Tudja-e most, mi a kötelessége? kérdi Jenő.

- Igen hát, válaszol Bandi, ezt az én lelkemet igazán, hiven s örökké szeretni.

- És velem megverekegni, egészíté ki Jenő.

- Menjen már, ne bolondozzék, hisz ezzel az egy kezemmel úgy összemorzsolom, mint a pelyvát. Így beszélve, Bandi megragadta Jenő karját, ki egyik lábát felkapva, sziszegve jajgatott. Hát van még kedve?

- A durva erőtlől nem riadok vissza, ha fegyver van kezemben, pattogott Jenő, én csak megtisztielem, mikor lovagias elégtételt kérek a helyett, hogy kiszolgáltatnám az igazságnak, mint közönséges nőrablót. Verekedni akarok, gondoskodjék fegyvereikről.

- Ha épen akarja, azt sem bánom. E nyilatkozattal Bandi távozott.

- Lóri, drága angyal! fordult Jenő Pöskéhez, nem borzad vissza, nem látja, hogy egy durva cselszövő hálójába került, hogy egy faragatlan kalandor veszedelembé akarja sodorni?

- Nem látom.

- Vagyonára vadász, folytatá Jenő, s nyomorban fogja elhagyni.

- A nyomorult, gondolá Lóri ezt hallva, magát festi.

Lajos félni kezdett, hogy Pöske minden iparkodása dacára nagyon kiesik szerepéből, ha az a hajlékony kigyó még sokáig keringeti, sietett tehát Jenő figyelmét kissé elvonni a lánytól, hogy annak ideje maradjon magát újra összeszedni. Sokat jelentő kifejezéssel, mintha nagy dolgot akarna fölfedezni, Jenőt félreintette.

- Uram! mondok valamit.

- Nos?

- Jőjjön csak odább, meghallhatná valaki; azzal Jenőt félrébb vonta, hát... hát... ezzel pajkosan szeme közé nevet, nagyon szerelmes az ur abba a kisasszonyba? s könyöke hegyével Jenőt úgy oldalba löki, hogy az mindkét kezével oda kap, menjen!

Jenő savanyu képpel elfordul tőle.

Lajos a másik oldalra megy, s mondja:

- Tanácsolnék valamit.

- Mi volna az?

- Szöktesse meg, s könyökével itt is oldalba löki.

Jenő most meg ide kap, haragosan felkiáltva:

- Ostoba paraszt!

- Paraszt ésszel néha többet elérünk, mint uri ostobasággal.

- De nem paraszt ököllel.

János elérkezettnek látta az időt vállalata kivitelére, oda is furakodott Jenőhez e kérdéssel:

- Nem volna jó, ha haza szaladnék az öreg nagyságos urat értesíteni arról, hogy a szökevényeket feltaláltuk?

- Igazad van, szegény bizonyosan nyugtalankodik, egyezett bele Jenő, s látogató jegyére írta: megtaláltam, a többiről szóval János. Odaadta azon meghagyással, hogy siessen vissza.

János dobogó szívvel távozott.

Ezen rövid szünet alatt Pöske hegyesen lépeget ide-oda, magát végig nézegeti, s gyönyörködik, miként hullámszik utána ruhája s önbámulattal mondá magában:

- Ugy nézek ki, mint egy királyné, nem csoda, hogy az a barázda-billegető belém szeretett.

Bandi két vasvillával megérkezett, s Jenőhöz közeledve kérdi:

- Van még kedve velem verekedni? itt a fegyver!

Jenő irtózással visszatántorogva, felkiált:

- Ez guny, ez... ez szemtelenség!

Bandi az egyik vasvillát oda dobva szól:

- Azt magának hoztam, csináljon vele amit akar, csak el ne vigye, mert új, ezt megtartom magamnak, s ha tovább is üldözi azt a lányt, széjjelhányom ezzel a villával, akár a megázott bükkönyt.

- Ne féljen Lóri, biztatá Jenő Pöskét, de úgy, hogy e biztatásból maga merítsen bátorságot, itt van a csendbiztos legényeivel.

- Nem is félek én senki mástól, csak az urtól. Ezt mondva Pöske, a ház felé tartott.

- Lóri, Lóri! rimánkodott Jenő, az lehetlen, hogy kegyed ily kétségbeejtő lépés által, - tovább nem folytathatta, mert Pöske az ajtón belépve, azt Jenő orra előtt becsapta.

- Vagy nagyon gonosz, okoskodott Jenő, vagy irtóztató liba, és még is egyedüli mód megmentésünkre. Megérdemel-e az élet ily áldozatot? szerencse, hogy nem sok időm van erről gondolkodni, mert félek, hogy megszökném nem csak tőle, de saját magamtól is. Lórit meglátva: csak legalább ennek a szépségével és alakjával birna! Ha kileshetném, mikor magában lesz? kell vele négyszem közt szólnom. Ólálkodva a ház mögé vonul.

Lajos észreveszi Jenő leselkedését, s fogai közt mormogva: látlak jómadár! Lóriver erre vonatkozólag titkos szembeszédet tart, aztán hangosan felsóhajtott:

- Végre egyedül lehetek veled.

- Az én szívem is úgy tele van már, hogy alig várhattam egy ily édes pillanatra, mikor veled tanu nélkül lehetek.

- Oh, én nem csak azért, mond szinlett szomorúsággal Lajos, de én valamire kérni is akarlak, amit nem szeretnék más orrára kötni. Kell, hogy elhagyjalak.

- Jaj Bandi, megreped a szívem, ha olyat mondasz.

- Ne busulj, csak rövid időre. Tudod, szabadságolt honvéd vagyok.

- Eleget busulok amiatt.

- Soh'se busulj, huszár vagyok.

- Lelkem Bandikám, hát ha meglőnek.

- Egyenesen a mennyországba megyek.

- Ne menj, kérlek.

- A mennyországba? még most egy kicsit én sem akarok, kivéve abba, amelyet szemeidben látok. Most azonban a kapitányhoz kell mennem, azért küldték ezt a huszárt. Ne félj, nem maradok sokáig.

- Mít csinállok addig én? sohajtott Lóri.

- Ez nekem is gondot okoz. Az a szép nyalka ur nagyon a szemed közé nézett, aztán ne tagadd na, nem haragudtál érte.

- Ne beszélj már így na!

- Már édes lelkem, bizonyítgatá Lajos, én csak úgy és akkor leszek nyugodt, ha tudom, hogy azon idő alatt elrejtve tartod magad.

- Ha kívánod, egyezett bele Lóri, ígérem.

- De hova? tűnődött Lajos, ah! oda a padlásra.

- A bizony jó lesz.

- Ott aztán álmodozál rólam.

- Csak rólad.

- De nini! most jut eszembe, mond Lóri s örvendve tapsolt, nem távozhatik innen senki, jaj beh jó! nem ereszt a csendbiztos.

- Galambom! hiába örvendesz, katonai parancsnak a csendbiztos is engedelmeskedik. A rendelet pajtásomnál van. Na, isten áldjon meg, vigyázz, jól vigyázz magadra. Nagy zajjal elment, s aztán a ház mellett meghuzta magát.

Lóri szomorun elmerengett, s úgy színlele, mintha észre sem venné, hogy Jenő lábujjhegyen hozzá lopózik, ki hirtelen átölelé e szókkal:

- Szépséges tündérem!

- Uram teremtőm! oltalmaz, mert elvesztem, rebegte Lóri.

- Én vesztet el, ha meg nem hallgatsz. Itt epedek, itt sovárgok már annyi ideje, lesve a drága pillanatot, midőn négy szem közt szólhatok veled.

- Jaj reszketek, minden tagom úgy inog, mint a nyárfa levél.

- Miért remegsz, mint megriasztott vadgalambka? forrón szerető sziv, őszinte barátság az, amit neked felajánlok.

- Hát... hát... az a kisasszony? dadogá félénken Lóri, hiszen azt szereti. Ő oly szép!

- Téged szeretlek, ártatlan egyszerűség, s te százszor szebb vagy.

- De őt fogja nőül venni.

- Családi érdek, de a szivnek semmi köze hozzá.

- Nyomorult! gondolá magában Lóri.

- Megszerzem neked a boldogságot, fényben és jólétben foglak usztatni. Százezren fognak irigyelni, tudod mit tesz az? Viselje ő nevemet, de szűm és szerelmem tied legyen.

Lóri füleit bedugva sohajt:

- Nem akarom hallani, mert elszédülök.

- Te léssz szememfény, bálványom és mindenem! Lórit hévvel meg akarja ölelni.

Lóri az ölelés ellen szabadkozik, s elbámulva mondja:

- Oly szépen beszél, hogy felét sem értem... Kérem mind magyarul volt mondvá?

Bálint gazda ép akkor lép elő, mikor Jenő Lórit ölelni akarja, s felkiált:

- Micsoda?

- Jaj! szörnyüködött Lóri, most végem van!

- Ne félj semmit, biztatá Jenő, majd oltalmazlak én.

- Melyik pokolból került az ur ide? kérdé haragosan Bálint.

- Vigyázz, fenyegetődött Jenő, mert torkodra forrasztom rossz nyelvedet.
- Ejnye aki lelke van! kinek a háza ez? én meg tudom a vendéget becsülni, mert magyar ember vagyok, de a kémeket kidobom.
- De szökevényt és nőablót kész vagy befogadni.
- Házam minden üldözöttnek nyitva áll, ha becsületes ember; az urat semmi szín alatt se fogadtam volna be.
- Tetszik nekem ez a tehetlen düh.
- Ostrom alá helyezi tanyámat, s aztán ide belopódzkodva, az erényt akarja eltiporni. Ezen kitörés után Bálint Lórihoz fordult: Jer Pöske, különben elfeledkezem magamról.

Lóri sajtószerű kifejezéssel Jenőre tekintve, sohajtá:

- Sajnálom! s Bálint által vezetve a házba ment.

Jenő magában így elmélkedett:

- Sajnál? reszket? hehehe! ez kellemes kirándulás. Körültekintett s azt tapasztalva, hogy egyedül van, nagyon kedvezőnek vélte az alkalmat terve kiviteléhez, nem is sokáig habozott, hanem a lajtorján a padlásra sietett, Pöskét ott bevárando, s mielőtt belépett, szívéből nevetve mondta: A galamb majd egyenesen a sas körmei közé repül.

Lajos nevetve előbukkant, s azon megjegyzéssel:

- Ez a jómadár is lépre került, a lajtorját elvette helyéről. Így ni, hogy valaki ott fent azt az apró jószágot meg ne háborgassa.

Kihívta az egész háznépet az udvarra, Bálint gazda és Veron anyjok leültek a szederfa alá, s kedvük szerint szidták a finánczot és végrehajtót, ez nekik rendesen afféle kis felüdülési vagy pihenő köz gyanánt szolgált. Pöske Bandival, Lóri pedig Lajossal, mindenik a maga módja és felfogása szerint, az élet költészetéről, a sziv szellemvilágáról, az ifjuság bűbájairól s a kebel magasztos szerelméről beszélgetnek.

De mi zaj riad, mi por tolong a ház padlásáról?

Ifjak és vének az udvaron összecsoportosulnak, s feszült kíváncsisággal nevetés közt hallgatják az éktelen lármát s kiabálást, mely a padlásról hangzik.

- A csapdában megindult a kergetőzés, mond Lajos.
- Ugyan csak megérdemlik, hahaha! nevetett karban az egész társaság.

Sajtószerű látvány ragadta magára a kis társaság figyelmét.

A padlás ajtajában megjelent Jenő, kalap nélkül, kezében piszkafával. Körülbelől így nézhetett ki Masaniello, midőn örülten, égő gyertyával kezében rohant ki a tanácsteremből. Nyomban a huszár követte, kivont karddal. Jenő a lajtorján akart menekülni, s amint az ajtóban lehasalt, hogy lábaival a lajtorja léceit keresse, hátát a huszár kardlapozta, s ennek folytán az elkinzott lábaival roppant himbálódzást s rugdalódzást vitt véghez.

- Most már elég lesz, mond Lajos, visszahelyezvén a lajtorját előbbi helyére.

Aki hajótörésről egy szál deszkán menekülve, száraz földre ér, nem érezheti jobban magát, mint Jenő érezte, mikor lábai alatt a lajtorja léceit érezte. A majom ügyességével s gyorsaságával szállott le.

- E kudarc után, jegyzé meg Lóri, hihetőleg rögtön távozni fog.

- E reményben rendezém a kis jelenetet, mely sajnálatomra, komolyabban ütött ki, mint óhajtottam, mond Lajos.
- Egy cseppet sem ártott, bizonyítá Bálint.
- E felsülés után megszabadulunk tőle, erősíté Lóri.
- Tessék elhinni, esett a beszélgetésbe Pöske, olyan az, mint a kullancs.
- Ne sokat tréfáljon, fenyegetődött Bandi, mert ugy se! kivasvillázom innen, ha egy egész sereg csendbiztos védelmezi is.
- Ez czudarság, ez főbenjáró vétség! ordította Jenő.

Kékült ajkai, halványult arcza, vaczogó fogai, s didergéshez hasonló remegése olyanná tették, mintha félig megfagyva, valami sivatagról az éjszakai szél seprte volna ide. Rendetlenségbe került hajfűrtjei közé szalma töredékek vegyültek, öltözete poros és polyvás. Szánandón nevetéséges alak.

Mig a társaság Jenőt gunyoros részvétellel környezi, fenn a padlás ajtóban a huszár magát tisztogatva, öltözetét rendezi, hogy állásához méltó biztosságban szállhasson le a magasból.

Jenő hosszas lihegés s lég után kapkodás közt szóhoz birt jönni.

- Ez valóságos törbecsalás, ármányos rászedés volt! majd megmutatom, ki vagyok? azt a katonát főbe lövetem, ezt a parasztot meg felakasztatom.

Lajos nevetséges tagmozdulattal nyakához nyulva, gunyorosan ejté:

- Kegyelem szegény nyakamnak.
- Példás elégtételt kérek! fenyegetődött Jenő.
- Tessék! biztatták karban.
- Ki küldte oda fel? kérte Bálint gazda.
- Rászedett az a kaczér, hadarta elhirtelenkedve Jenő, s Lórirra mutatott.
- Mi baja én velem? pattogott Lóri, hisz azt ígérte, meghal értem, s most egy kis kardlapozásért is bevádol. Szépen lehet hinni az ur szavának.

Jenő roppant zavarral fordul Pöskéhez.

- Ne higgye Lórikám, mentegetődött, én azt a személyt figyelemre sem méltattam, hisz én kegyedet imádom. Mind ez, ami történt, folytatá Bandit megfenyegetve, ennek a fűrfangos kalandornak az ármánykodása.
- Ejnye adta-szedte barázdabillegtetője! tört ki Bandi, mindjárt előhozom azt a vasvillát s ugy visszahányom arra a padlásra, akár egy szalmazsupot.

Jenő ijedten kapkod oldalához s hátához, hol a kardlap nyomai mellé már a vasvilla kellemetlenségeit is társulni érzi, mialatt könnyörge:

- Lórikám! az ég szerelmére, jöjjön! haramia-barlangba kerültünk, jöjjön ebből a gyilkos rabló fészekből! s egyik kezével Pöske derekát átölelve, a másikkal kezét megfogva, elvezetni készül őt.

Pöske durván mellbe lökve a tolakodót, ráival:

- Békét hagy nekem!

Jenő fájdalom és meglepetéstől illetve, visszatántorog e sohajjal:

- Á... á... áh! ez a nevelés! és ily rablók közt!

Balint gazda roppant neki gyürkőzve, miután torkán kettőt-hármat köszörült, elkezdte:

- Megmondom én, ki a rabló? az-e, aki vendégszeretőn, mint magyar emberhez illik, megnyitja házát az utasnak? vagy pedig az, ki erőhatalommal rohanja meg más ember békés hajlékát? az-e a rabló, ki szíve választottját egy kárhozatos élet kilátásaitól megmenti, s tiszteletes szándékkal vezeti ősei házához? vagy az, ki piszkos haszonleséssel üldözi őket? az-e a rabló, ki igaz szívvvel, egyenes lélekkel csügg a leányzón, kit isten és ember előtt hites társává akar tenni? vagy az, ki míg vagyonáért kész elvenni az egyiket, szerelmet s örök hűséget ígér a másiknak? Ki a rabló, az-e, ki becsületesen, emelt fővel áll meg kedvese előtt, s nem szégyenli, hogy itt az isten szép napja rásüt, vagy az, ki a szénapadláson bujkál azon reményben, hogy ott az erkölcsöt meglophatja? Menjen és szégyelje magát.

Jenő mélyen elgondolkodik, úgy látszik zavarban érzi magát aziránt, hogy mihez kezdjen? megkísértse-e a hatóság segélyét igényelni s erőszakhoz nyuljon, mert békés s csendes uton végezni itt reményét elvesztette.

- Soh'se törje a fejét, szólítá meg Lajos, hanem szedje össze sátorfáját, s oldjon kereket. Itt kimutatta a foga fehérét, most már menjen máshova szerencsét vadászni.

Épen ingerültséggel felelni akart, de elnémult, mert a huszár ott teremve, tetőtől talpig mérte szemeivel, azután Lórihoz fordult e kijelentéssel:

- Kis kigyó vagy babám!

- Itt van ni! kiált fel Lóri kezeit összecsapva, így higgyen az ember a férfiaknak; két óra előtt még szépséges angyalnak nevezett, most meg azt mondja...

- Hogy boszorkány vagy! esett szavaiba a huszár.

Lajos hangosan felnevet, mire a vitéz mérgesen hozzá fordulva, rákiált:

- Veled röviden számolok paraszt golyhó! te tanítottad be.

- Hát persze hogy én.

- Még dicsekedni mersz?

- Igen én, mond Lajos, mert nem illik, hogy egyik pajtás a másiknak kedvesét elszerezesse.

- Te az én pajtásom? gunyolódott a huszár.

- Ép oly honvéd vagyok mint te.

- De talán még is csak bakancsos?

- Szabadságolt huszár.

- Akkor pajtás igazad van, egyezett bele kissé lehangoltan a huszár, hogy megréfáltál. Ámde a vesztett csata sokkal jobban csiklándozta büszke vérét, semmint nyugodtan eltűrhetette volna, ki kellett törni a felizgatott vérnek, de ki ellen? haragja villámokat akart szórni, de kinek fejére? mérgesen nézett körül s szemei Jenőn akadtak meg. Ni, ni! ennek a tentanyalónak úgy kiporoltam a kabátját, s még is csupa piszok. Ezzel Jenő felé tart.

Jenő tartózkodva hátrahúzódik e szókkal:

- Kikérem magamnak.

- Tán biz ettől a veres sinortól hány tűzkarikát a szeme? s kimért feszes lépésekkel oly mértékben közeledik feléje, mint a minőben az hátrál. Tanulja meg máskor, hogy a huszár még ha alszik is, sem hagy magán gázolni.

- De mikor oly sötét volt ott fenn.

- Miért nem tette szemére azt a világító üveget? vagy azon csak lányokat néz?

Az általános közvetítés fegyverszünetet eszközölt, mi a huszár harcziás hangulatára nyomasztólag hatott.

Valamennyien hitték, sőt meg voltak győződve, hogy ezen erkölcsi, s anyagi vereség után Jenő ur feje nélkül ott hagyja őket. De bizony ellenkezőleg történt, mert Jenő így okoskodott:

- Itt csak a hatóság tekintélye segíthet, de ehhez a törvényes gyám megkeresése kívántatik, mert engem, mint illetéktelen beavatkozót el fognának utasítani kérelmemmel. Atyámnak a helyszínére kell jönni, innen teendő meg a szükséges intézkedéseket, mert ez a nép alattomos, ravasz, ez a katona garázda, a nőrabló veszedelmes és a leány? oh jaj! csak eltávolíthatnám magamtól ezt a keserű poharat!

Ha visszagondolok azokra a nagyvilági művelt delnőkre, akikkel Páris, Berlin, Milanó, Florenz s Nápoly termeiben annyi szellemes boldog órát töltöttem, s most magam előtt látom ezt a szellemtelen s műveltség nélküli nőt, kit el kell hódítanom, hogy ismét visszatérhessek azokhoz, kikhez tündérálmaim ragadnak, - hideg borzongás fut végig rajtam. Ha meggondolom, hogy az itt-ott felmerült viszályok akár vetélytársak vagy férjek közt, mily lovagias, finom uton intéztettek el, és itt mily durva szövetségesek üzik velem féktelen harczukat! Atyámnak jönni kell nem csak azért, hogy a törvény által üldözze a nőrablót, hogy hatalmába szorítsa a szökevény lányt, de azért is, hogy a rajtam elkövetett méltatlanságokért kellő elégtételt követeljen.

Ezen rövid magán-beszéd után névjegyén néhány sorban értesítette atyját kellemetlen helyzetéről s érthetővé tette annak szükségét, hogy atyja itt azonnal megjelenjék, mert mulasztás által minden elveszhet. Egy lovas csendlegényt még szóbeli utasítással is ellátva, rögtön utnak indított. Aztán egész kényelembe helyezkedve, úgy tőn, mint ki sokáig szándékszik megtartani elfoglalt állását.

Lajos oda sugta Lórinak:

- Az egész jelenetezés hasztalan volt, ennek eszeágába sincs elhagyni bennünket.

- Kétségbeejtő makacsság!

- Bandi, Pöske! kiáltott Bálint gazda; midőn látta, hogy Lajos és Lóri mennyire elmélyednek a beszédbe, félt, netalán el találnának feledkezni magokról, s elárulják szerepüket, de a kiáltásra a valódi Pöske és Bandi pattant oda e kérdéssel:

- Mit parancsol keed apám uram?

- Ejnye, beh tréfás az urfi, szólt Bálint s oda sugta fiának: eszeden jársz szógám, mert ugy torkon ütlek, hogy mennyegződ napján is megemlegeted. Ezalatt erősen szemügyre vette Jenőt, ha ezen kis megtévedés nem ébresztett-e benne gyanút? szerencsére kikerülte figyelmét, mert saját eszméivel volt elfoglalva.

Ellenben Lajos megdöbbenéssel látta, hogy képviselőjének ügyetlensége azonnal elárul mindent, sietett is Bálint gazdának odakiáltani:

- Apám uram! kérde meg keed azt a hivatlan vendéget, sokáig fog-e még alkalmatlankodni?

- Megtisztellem s becsülöm az urat, szólítá meg Bálint Jenőt, sokáig lesz még szerencsénk?

- Bizonytalan ideig.

- De ha addig ki nem állom? fohászkodott Bálint, hisz ha az ur kíséretével feleszi még azt, amit a végrehajtók meghagytak, félek, hogy holtig sem élünk meg.

- Az kelmetektől függ; ha Lóri velem jó, azonnal elhagyom e tanyát. Egyébiránt semmitől se tartson, atyám nem sokára itt lesz, s őt a hatóság majd támogatni fogja.

Utósó szavai villámként hatottak; Lóri rémulten kapaszkodott Lajos karjába, ki heves mozdulatot tőn Jenő felé, de csakhamar jobbat gondolva, megállapodott; Bandi és Pöske elképedve néztek egymásra, mindenik arczáról e kérdés olvasható: 'akkor mi lesz velünk?' Bálint fejét vakargatta s úgy tekintett körül, mint szokott, ha vihar és fergeteg elől kedves jószágának biztos helyet keres.

Csak a huszár ütötte fel büszke elbizakodottsággal fejét, s a szökevény szerelmeseknek hitt Pöske s Bandihoz lépve, pártfogói hangon mondá:

- Ne féljenek, védelmezem én. A tizedes ur mindig azt mondja: 'a huszár legyen gavallér', és én az leszek! bármi büntetés várjon is rám, de az üldözött szerelmeseket, ha szükséges, kardommal és kardommal védelmezni fogom.

- Én sem szoktam megszámlálni az ellenséget, mond Lajos, kezét nyujtva a huszárnak, de pajtás, elhamarkodásunkkal ne idézzünk nagyobb bajt e házra, mint a minővel már sujtva van; ezen üldözött jegyesek állását ne nehezítsük meg jobban azáltal, hogy rakonczátlanság megfékezése ürügye alatt a rend embereinek a házba tolakodni jogot adjunk. Nyugalom az, mit tőled kérek.

A huszár félig kivont kardját mérgesen csörtette vissza hüvelyébe e szókkal:

- Legyen, de esküszöm, oldaluknál maradok, míg biztonságban nem lesznek, bármi várjon is ezért rám.

V.

János küldetéséből szerencsésen visszatért. Jenő elhalmozta kérdésekkel, s János oly kimerítőn, leleményesen s talpraesetten felelt mindenre, hogy akármelyik napdíjért tanuskodó jómadár megbámulhatná furfangos észjárását. A vallatás végeztével eléggülten kacsintott a türelmetlenkedő Lajosra.

Jenő győzelmes önérzettel ment a csendbiztost s legényeit kitartásra kérni, s hogy figyelmüket mi se kerülje ki, sietett jó borraivalóval éber szemeiket megnyitni, s miután teljes biztosítást nyert, miszerint az ő akarata s engedelme nélkül még egy egér sem fog a tanyáról eltávozni, eléggülten gyújtott szivarra, a mi után oly rég epedett, de élvezésében a körülmények által folytonosan akadályozva volt. Iparkodott magát az egész népségtől távol tartani addig, míg atyja megérkezik; a Lórinak vélt Pöskét azonban folytonosan szemmel kísérte, miáltal a valódi üldözötteknek elegendő terük s alkalmuk nyílt szívök szerint kibeszélni magokat.

Pöske hallgatagságát a helyzetéből kifolyó feszélynek rótt fel Jenő, s voltak könnyelmű percei, midőn ezen viseletből még kedvező fordulatot is birt remélni.

Lórit roppant levertség, mondhatni bánatos hangulat szállta meg, mit Lajos nem csekély megilletődéssel vón észre.

- Lelkem eszménye, szívem bálványa, te drága szép arám! mi szokatlan borut látok homlokodon derengni? mit jelentsen az bűbajos szemeidben, hol megszoktam mennyországomat látni, most tekintetem könnyfelhőkön át keresi az utat magasztos lelkedhez. Mi üzte el játszi kedélyedet? hova lőn vitor, enyelgő hangulatod?

- Oh Lajos! ismeretlen érzés, balsejtelem, babonás előérzet vesz rajtam erőt. Helyzetünket komoly színben kezdem látni; ha gyámom megjő, rám szakad az ég, melyet eddig oly csodaszépen láttam mosolyogni. Tán mégsem volt helyes cselekedet, mit elkövettünk?

- Megbántad?

- Engem kivüled soh' sem szeretett senki, szüleimet korán elvesztettem, azután mindég haszonlesők környeztek. Hallottam, gazdag vagyok, s mindenféle kilátásokat terveztek velem. Megátkoztam gazdagságomat, mert amiatt zártak el a világtól, az emberektől, még néha az isten jótevő napjától is. Szóval és írásban körülhizelegtek, megkérték kezemet olyanok, akik soh' sem láttak. Iparkodtam magammal elhitetni, hogy mind ez a világ bohóságai közé tartozik, s nevettem, tréfáltam, mint minden más jón-rosszon. Tartózkodtam attól, hogy helyzetemet komoly oldalról tekintsem, s ha szívem néha sivár magányában elszorult is, könnyüvérségem távol tartotta minden buslakodástól. Éltem szebb remények, magasabb vágyak nélkül. Gyámom és nagybátyám sokat és magasztalólag emlegette külföldieskedő fiát: hallgattam mint más beszédeit. E dicsőítéseket addig fokozta, míg lassan-lassan előtérbe lépett azon eszmével, hogy minket egyesíteni óhajtana. Ugy vettem e nyilatkozatot, mint venném a hirt valami új divatról; nem irtóztam tőle, nem is sovárogtam utána. Egyszer csak hévvel telt leveleket kezdek kapni Jenőtől, hol egyik, hol másik külföldi városban kelteket. Ez kellemetlenül érintett, hogy oly ember, ki soh' sem látott, így körülömlendez, sokat azonban ezzel sem törődtem.

Bátyám az emsi fürdőbe vitt, hol Jenővel kellett volna találkozunk. Egy kérésem volt, hogy ott engem adjon ki szegény árvának, már meguntam gazdag örökös lenni, a hízlgő képmutatóktól akartam szabadulni. Bátyám nagyon kapott az eszmén, s azt ugyancsak lelkiismeretesen teljesítette. Jenő valami phantom után futkosott, s a találkozásra nem jelent meg.

Ott láttalak téged, ki a szegény árvát megszeretted, gyöngédséggel s figyelmes kitüntetésekkel elhalmozád, míg végre sziveddel, kezeddél s vagyonoddal megkináltad. Ez volt élttem leg-

szébb pillanata, de röviden tartott, mert nagybátyám e boldogság elől elragadott, hogy bezárja előlem a világ kapuit. Te igazán szeretsz: követtél, kerestél s feltaláltál; nem ismertél nehézséget, akadályt s veszedelmet. Oh Lajos! érzem, tudom, hogy engem magamat szeretsz és nem vagyonomat...

- Vagyon? kell-e nekem nagyobb kincs, mint magad vagy? Birtokom nem érinti két megye határát, de elégséges kényelemben s gondtalan ellátni egy boldog háznépet; otthonunkban nem fogsz találni fényt, pompát s csillogást, de igen is egy gyöngéden szerető édes anyát, ki benned öreg napjainak vigaszát, hanyatló örömeinek megifjodását, s házunk szerencséjének fenntartóját fogja üdvözölni, s akiben te bizonyára fel fogod találni, kit az életben annyira nélkülöztél, szerető édes anyádat. Ott leszek én, ki képzeletem egész költészetével, szivem minden dobbanásával s lelkem egész elragadásával szeretlek.

- Ez az, ez az! sohajtott Lóri, mit szemeidből olvastam, hangodból értettem s tetteidből fölismertem. Ezért szakítottam a minden nőtől megkövetelhető ildommal, azért tettem ki magamat mások elítélésének, ezért követtelek! s most...

- Nos' most?

- Most látom az örvényt, mely előtttem tátong; most kérde lelkismeretem: mit cselekedtél?

- De ugyan Lóri!

- Igen én. Ha nagybátyám megjő, s gyámi hatalmánál fogva visszakövetel, ha e nem sikerült csel és átöltözködés a világ szájára kerül? oh Lajos, én nem csak szerencsétlen, de guny tárgya is leszek.

- Annak nem szabad, az nem fog megtörténni!

- Ugy-e, te azután sem fogod elveszteni reményedet s bátorságodat?

- Soha!

- Akkor lehangoltságom megszűnt, nem gondolok mással senkivel és semmivel, mert egyedül te vagy az én egész világom!

- Tartsd is meg áldott jókedélyedet minden körülmények közt, mert a lélek üdesége még a sors csapásait is türethetőbbé teszi. Tehát vége a töprenkedésnek?

- Most akár a kállai kettőst is eljárnám már, természetesen csak veled.

- Vajjon kémünk nem ólálkodik-e valahol? kérde Lajos.

- Meglehet; ne is lásson sokáig egy huzomban bennünket, válaszolt Lóri, s egy vig népdalt énekelve, távozott.

Alig távozott Lóri, s még Lajos elegendőn ki sem okoskodta magát a teendők iránt, midőn János oly rejtelmes kifejezéssel lépett hozzá, mint valami összeesküvő tag a társaság főnökéhez.

- Szerencsésen megjártad? kérde Lajos.

- Lehetett azon kételkedni? viszonzá öntudatosan János.

- Hadd hallom.

- Egy csendlegény lovára ültem, mely úgy látszik megérezte, hogy most nagyfontosságú személy nevezetes ügyben igényli szolgálatát, mert elkezdett ágaskodni. 'Na mondom, emberedre találtál!' ezzel sarkantyuba kaptam, s a dög úgy elvágtatott velem, hogy fegyvereim felét elvesztettem. Fékezni akartam, de mindig bokrosabb lőn. Ej gondoltam, itt valami hiba van, s kissé előre hajoltam a zablát vizsgálgatni, e pillanatban egyet ugrik s én puff! a földön terem-

tem. Ámbár nem sokat ültem lovon, de ez soh' sem történt rajtam. A ló elszaladt, s belőlem gyalogos lett.

- A dologra.

- Ez is oda tartozik, mert oldalamat úgy megütöttem, hogy hetek múlva is rágondolok. Darabig csak elsántikáltam, de a kényszerűségnek a legjobb akarat is enged. Leheverészem az ut szélére; nagysokára aztán jött egy kocsi; én fölemelkedve rákiáltottam, az én emberem rémülve csapkodott lovai közé, szerencsémre a kereke kiperdült s kénytelen lőn megállni. Közeledem hozzá s az ember lőcsöt ragad rám.

- Mi lelt atyafi? kérdém.

- Megvédem jószágomat s a magam életét.

- Örült vagy? hát ki fenyeget?

- Jószándékkal ily félreeső uton fegyveresen senki sem leselkedik.

- Jámbor utas vagyok atyafi, nyugtatám meg emberemet, s lovam cserbenhagyott.

- Mire valók hát a fegyverek?

- Szökevényeket üldöztünk. Engedelmet kérek e kitételért, de a magam igazolására, s nagyságod érdekeért bátorkodtam...

- Jól van, jó! csak végezd.

- Ha tetszik, folytatám, akár itt is hagyom, ezzel leraktam mind, s a bizalmatlankodóhoz közeledtem, ki még mindig gyanus szemekkel méregetett. Elmondtam történetemet s felfogadtam fuvarosnak. A kereket közös erővel helyreállítottuk, s akkor azt kérdezte:

- Hova hajtsak?

- Az erdőszéli kastélyba.

Még csak most meresztett rám igazi nagy szemeket, megcsóválta fejét, s határozottan kijelenté, hogy oda nem megy.

- De már kialkudtuk a bért, ellenvetém.

- Mindegy uram, a lelkemre nem alkuszom meg, mert ha az ur nem boszorkány, czimbora-ságban mégis csak van velök.

Mielőtt felelhettem volna, lelökött a kocsiról s elvágatott.

Jött aztán egy okosabb ember, aki jó pénzért elvitt oda, s vissza is hozott.

- Mit végeztél otthon? azt szeretném már hallani.

- Más emberfia felsült volna, de ám, aki bemenet balra, kijövet jobbra...

- Előlről is tizenöt, hátulról is tizenöt, esett szavába Lajos.

- Ugy van, aki annak a küldetésnek is oly derekasan megfeleltem, most sem riadtam vissza a nehézségtől. Döngettem a kaput, hogy majd beleszakadtam, de senki sem jött nyitni; valami fajankó visszafordult volna, de én, oh én tudtam magamon segíteni. Annak idejében elkészítettem én számomra a kis vasajtót, hogy kulcs nélkül is járhattam ki s be; most jó hasznát vettem. Azt hiszem a pincze kulcsot rossz kezekben hagytam, mert Szerena asszonyság a konyhalánnyal együtt nagyon gyanus álmodt, s midőn fölserkentém, rémülettel látván magok előtt egy férfit, tányért, lábast s más lelketlen tárgyakat úgy vagdostak hozzám, hogy a lóról való lezuhanás ehhez képest csak kis Miska volt. Tessék idenézni, itt vérzett a fejem, itt minő daganat van, s a vállamon akkora kék foltot hoztam, hogy valami gyerkőczenek mellény

is kitelnék belőle. Egy elszánt rohammal megközelíthettem Szerena asszonyságot, amikor is cséplőkint működő kezeit feltartóztatva, fülébe dörögtem: Nyissa ki a szemeit s ismerjen rám, János vagyok.

- Já-já-á-nos? dadogá kikelve arczából, hogy jött be, hisz a kapu zárva van?

- A tündérek átsegítettek a kőfalon, tréfálkoztam.

Erre a konyhalány ijedten összecsapta kezeit s jajveszékelt:

- Hát csakugyan igaz? hát elátkozott kastély? jaj, jaj! hallottam én már, de nem hittem. Nagyon sajnálom az asszonyságot, de elhagyom, még ma, mindjárt...

- Késő, ijesztgetém, hisz meg vagy babonázva, szakállad nőtt, s a bajsodat akár pödörni lehetne.

- Irgalomnak szent atyja! kiáltá kétségbeesetten, s rohant magát a tükörben nézni.

Megverve bár, de fogyva nem, elvonultam e dicstelen csatatérről. Végre az öreg ur elé kerültem, na ez volt még csak hadd el-hadd! támbotjával oly erősen hadonázott, hogy néhány oldalbordámat okvetlen betöri, ha közelébe kerülök s ez alatt egyre ordítá:

- Hogy merted fiamat elhagyni? te áruló szolga, megvesztegetett gazember! mi lett fiamból? hol vannak a szökevények? és más ötven kérdést hadart össze, melyre önmagának adott vagy száz feleletet. Én a világért sem tudtam szóhoz jutni, elővettem hát Jenő urfi látogatójegyét, s felmutattam neki, erre arcza kiderült, ajkai elnémultak s a bot nyugalomba lépett.

- Add ide, add ide! sürgetett s reszkető kezekkel vette a jegyet. Amint végigfutott rajta, nevetett, tapsolt s engem üléssel kínált, mert bizonyosan fáradt vagyok.

E kedvező hangulatot felhasználtam, s a gyámleány házassági engedélyét elkértem, mert Jenő urfi a kisasszonyt mint hites nejét szándékozik haza vezetni.

- Okosan, nagyon okosan! s késedelem nélkül átadta.

- Hol van?

- Tessék! és soha államférfi, országok és nemzetek sorsát eldöntő okmányt nagyobb büszkeséggel nem szolgáltatott át mint János ezen egyházi kis iratkát.

Lajos gyorsan átvéve a lapot, izgatottsággal bontá szét s belepillantva felkiáltott:

- Ez az, igen ez!

- Természetesen, mond János roppant tudákos kifejezéssel, ha én hoztam, az kell hogy legyen; a kocsis bizonyosan elhibázva mást hozott volna, de én? akár egy csillagdába is elküldhetnének, s meghoznám, hogy a nap egy hét alatt hányszor kerüli meg a földet.

- Tán a föld a napot?

- Engem ugyan fel nem ültetne senki, s ép azért, amire vállalkozom, az annyi mint kétszer-kettő-négy.

- Amit én kereken tagadok.

- Hogy kétszerkettő-négy?

- Igen.

- Engedelmet kérek, még ma semmit sem ettem, s annál kevésbé gombát.

- Hát két szekér széna s két szekér tengeri, az kétszer kettő, hát négy szekér tengeri lesz?

- Biz a nem.

- Tehát kétszer kettő, az csak kétszer kettő; de két szekér tengeri, meg két szekér tengeri az aztán négy, tehát nem kétszer kettő, hanem kettő meg kettő négy. Na de félre a tréfával, emberül eljártál küldetésemben, s most egy lényeges akadály el van hárítva.

- De van ám más.

- Például?

- Nem adok neki, ha legfeljebb három órát, s az öreg Cserfay itt lesz. Egy csendlegény az ő kocsiján lóhalálában vágatott érte.

- Azt minden áron meg kell akadályozni.

- De lehetlen ám, mert az igazságszolgáltatás részén lesz, s mi mindnyáján pórul járunk. Nagyságodnak mint nőrablónak meggyül a baja; én kikapok mint hűtlen megbízott, s az ellenséggel czimboráló; hát még a kisasszony? na annak az isten irgalmazzon! eddig csak fogva tartották, de ezentul őrt is állítanak mellé, aki nem lesz más, mint ez a drágalátos himpellér.

Lajos izgatottan jár alá-fel, hevesen ejtvén:

- Nem, és ezerszer nem! a kivivott előnyöket fel nem adom, inkább éltemet.

János nyomban Lajos után fel s le járva, nekihevílt taglejtésekkel kiáltozá:

- Nem, és ezerszer nem! a kivivott kulcsárságot fel nem adom, inkább legszebb reményeimet!

- Mindenre kész vagyok! mond Lajos.

- Mindenre kész vagyok! viszhangozá János.

- Mire vagy kész? kérdé Lajos.

- Mindenre kész vagyok, a végsőre is, ha parancsolja.

- Jól van; két nagy szolgálatot már tett, de meglehet, ezeknél is kérdésesb ügyek keresztülvitelét fogom még tőled elvárni.

- Ha ész, erő és bátorság kell hozzá, bennem emberére talál, biztosítá János új urát, s mellét hősieken kidülsztve, arcának elszánt kifejezést iparkodott adni.

Lajos ily bohózáti alakban látva kulcsárját, aggodalmái közepette is elmosolyogta magát, s figyelmeztette:

- Vigyázz, hogy minden pillanatban kéznél találjalak.

- Oda benn terített asztalt láttam, onnan el sem mozdulok, határzá el magát János, ott minden körülmények közt feltalál. És elment oly kimért, szilárd lépésekkel s gondtelt kifejezéssel, mintha valami titkos támadást biztak volna rá, s fejében most készülne a csataterv, melyet mindenki meglepetésére fog keresztül vinni.

Szövetségesét, a huszárt már a csatatéren találta, ép az ágyukat, kancsókat alakjában, rendezgette; elébb elsütögettek néhány vaságyut, s miután a tűz torkukon meg nem akadt, utána küldözték a golyókat, a miket jó zsiros fánkok képviseltek.

E bevezetés szónélkül történt, de nagylelkek megértik egymást, tehát leültek, s még jó darabig némán maradtak.

- Nagy dolgok, hallatlan események! kiáltott fel János, mire egy ágyut újra elsütött.

- Arczáról olvasom le, hogy rendkívüliire kell készülnünk, mond a huszár, az ágyuzásban János példáját követve.

- Kettőnk kezében van két nemes szív sorsa.

- És mit csináljunk vele? kérdé a huszár.
- Meg kell mentenünk.
- Ez helyes, férfiasan volt mondva. Halljam hát, kiről és miről van szó?
- Az üldözött jegyesekről.
- Pártolom az indítványt.
- Minden áron ki kell innen szabadítanunk őket, mielőtt a gyám megérkezik.
- Meglesz.
- De a gyám két-három óra múlva beköszönhet, aggodalmaskodék János.
- Akkor nincs veszteni való idő, határozta a huszár s felállva, kardját oldalára csatolta; menjünk és verjük el azokat a csendháborítókat.
- Barátom, ez nagy zajt ütne, s bajba keverednénk anélkül, hogy védenczeinken segítve volna. Más tervet kell kigondolni.
- Mást? hm, töprenkedett a vitéz, ez pedig huszáros tett volna.
- Itt többet észszel, mint erővel lehet elérni; jegyzé meg János.
- Ha csak ész kell, mondok egyet.
- Meghallgatom, hátha ki tudna valamit sütni.
- Rendelkezhetnénk-e vagy kétszáz pengővel?
- Akár többel is, ha szükséges, felelt büszkén János.
- No akkor jól van, nyugtatá meg a huszár: engem azok a csendbontók fel nem tartóztathatnak, ha menni akarok, és én menni fogok egyenesen a szomszéd tanyára, megvásárlók ott a gazdától egy távoleső kazalt, s azt felgyujtom. Ez a csendforgató legényeivel sietni fog az oltáshoz, mi neki első kötelessége, s azalatt a jegyesek kerekét oldhatnak.
- Nem jó a tüzzel játszani, inté János szövetségesét, az tovább harapódzhatnak s aztán bőrünkbe kerülhetne.
- Gondoljunk ki hát valami okosabbat, tanácsolta a huszár, mialatt előbbi helyét elfoglalva, a saját és János poharát megtölté; ha ilyen két fejet mint a mienk, összeütünk, csak kikerül belőle valami kőficz.
- Meghiszem azt, hisz ha én meg akarom erőltetni az agyvelőmet, tyűh! még amolyanabb dolgot is fel tudnék találni mint a puskaapor.
- Például?
- Például? az nem megy oly hamar, de engedjen időt, s kisütöm, hogy kétszer kettő nem négy.
- Ohó! azt már szeretném hallani.
- Na hát... hogy is mondta csak? igen, kétszer két kocsi tengeri, aztán kétszer két kocsi széna mennyi az?
- Nyolcz.
- Vajjon?

János tudákosan elfordult s gondolta magában: ebbe ugy belebonyolultam, hogy nem bírok kibontakozni, jónak látta hát illetén elűtni:

- Majd megfejem holnap, mert ez igen bonyolult számítást kíván, amire most rá nem érünk.
- Bizony aligha, aztán meg nem is vagyok kíváncsi, tevé hozzá a huszár.
- Jobb is, a kíváncsiság asszonyi tulajdon.

Aztán belemerültek a szabadítási tervezgetésekbe, melyek egyike kivihetlenebb lévén a másiknál, egyik tervet a másik után ellökték.

Jánost annyira elragadta képzelete, hogy elég merész volt állítani, ha készletet birna előteremteni, léggolyón szállítaná el őket innen, de nincs hozzávalója, aztán meg az idő is rövid.

A huszár meg minden tervet azzal ejtett el, hogy ennél egy roham sokkal többet érne.

Lajos sem volt kisebb zavarban; a hirre, hogy az öreg Cserfay nem sokára megérkezik s a tudat, mily fogságfélében őriztetnek, egészen kivette sodrából.

- Most cserben hagy találékonyságom, kiáltott fel, innen a menekülés útja zárva van, s ha az a köszvényes gyám megérkezik, fel lesz fedezve cselünk. Boldogságomat, angyalomat kiragadják karjaim közül, s egy nem nagyon tisztességes pert akasztanak a nyakamba. De mit bánom én, akármi történik is velem! nélküle elveszíti az élet rám nézve minden ingerét. És ő, az én drága Lórim! ah istenem! alig tudtam megnyugtatóására szavakat találni; aggodalmát tökéletesen osztom s még is vigasztalnom kellett. Most az egyszer nem éreztem át azt, amit neki mondtam. De az idő telik, megérkezésének percze mindig közelebb s közelebb jön... mit kezdjek? mihez fogjak?

Elhagyta nem bátorsága, de reménye.

Sokszor a legkétségbeejtőbb körülmények közt a képzelet talál mentő fűszálat, melyen ideig óráig a sziv elandalog s a szellem merész röpték kísérlete által felvillanyozza az idegeket, s pillanatra ész, akarat nem ismer lehetlenséget; és a szerencsétlenségben ezek oly pillanatok, amiket egyenesen az égből látszik hozni a csüggedőre őrangyala.

Lajosról e felsőbb lény megfeledkezett; szivét reménytelenül hagyta összeszorulni, s engedte, hogy képzelete szárnysegetten vergődjék a földön, mint sebzett sas, mely azelőtt bérczek tetejéről, felhőkön túl repült a napfelé.

Ily kedélyállapotban találta őt Bálint gazda.

- Mire való ez a töprengés? kérdé részvétellel.
- Csak arra, viszonzá Lajos, hogy most megfognak saját vermünkben.
- Megfognak? dejszen! akkor mi is ott leszünk, nevetett Bálint.
- Természetesen hogy ott, ha megfognak.
- De nem fognak ám. Sok jó emberem van: a faluban a biró, koma, sógor atyafi; tanyán a szomszéd, mind tudja és látja mi történik itt, de egyetlen szemhunyorítással sem árulta el, ha pedig rászorulok, segíteni is fognak.
- Nem segíthet már rajtunk senki! sóhajtott Lajos.
- Ejnye, hát ezt érdemlem? neheztelt Bálint, nem ajánlottam-e fel házamat, nem halasztottam-e el kedves Bandi szógám lakodalmát, pedig a szive majd megrepedt, úgy leste ezt a napot.
- Szegény!
- Soh'se sajnálja, az övé lesz Pöske, itt nincs más gyám mint én, már pedig én azt akarom, hogy ép oly boldogok legyenek, akár a Lajos urfiék.
- Hisz én hálásan elismerem jóságát, de most... most...

- Mit most?
 - Fordulatot vett a dolog.
 - Na akkor mi is fordítunk egyet rajta.
 - Mindjárt megérkezik az öreg Cserfay, s minden romba dől.
 - Nem szabad, hogy eljöjjön.
 - A kikötőhöz ily közel hajótörést szenvedni!
 - Nem lesz hajótörés, vigasztalta Bálint, várjon csak, furcsa tréfát csinálok én mindjárt... hm, hm! jó lesz biz az! Ezzel Pöskét előhívta.
- Pöske unatkozottan, s kedvetlenül mormogta magában:
- Terhemre van már ez a kisasszonykodás. Szép, szép! de jobban tudok forogni a magam viganójában. Aztán meg úgy őriz Bandimtól az a himpellér, hogy néha ezzel a tiz körmömmel szeretném kikaparni mind a két szemét.
 - Jőjj csak ide Pöske lányom, hívta Bálint, te olyan jó vagy, ugy-e mindig mondtam, aztán mennyire szereted Bandit! ugy-e nagyon szereted?
 - Elhiszem azt, akár meg is halnék érte.
 - Már hogy halnál meg a mennykőbe! kiált fel az öreg gazda, akkor mi lenne belőle? No lásd, ép úgy szereti Lajos urfi mennyasszonyát, de itt beüt az istennyila, ha te nem segísz rajtunk.
 - Hogyan?
 - Össze kell zsörtölődnöd Bandival.
 - Soha!
 - De kell ám.
 - Parancsolja inkább kelmed, hogy a kutba ugorjam.
 - No, no, no! csititgatá Bálint, nem igazán, csak úgy, hogy mások higgyék, de jól vigyázzatok, Cserfay urnak meg kell hallgatni a pörlekedést. Aztán szomorkodjál, ha az uracska vigasztal, vedd hálásan, bánd meg tettedet, esküdjél, hogy nem leszesz Váray Lajosé soha, ez nem hamis eskü, mert szent és igaz; mondd, minden áron szabadulni akarsz a cselszövőtől, ki csak vagyondért akart, s végre ígérd, hogy rögtön visszatérsz vele, de előbb küldje el a csendlegényeket, mert nagyon szégyenled a dolgot.
 - De ha elvisz?
 - Biz az el is visz, hanem majd visszaküld, mihelyt tévedését látni fogja.
 - Te pedig szépen visszajősz, vigasztalá Lajos, összeházasítunk Bandival, s beleülsz abba a telekbe, amelyet én köszönetül nektek szántam.
 - De már megkövetem Lajos urfi, prüszkölt Bálint, tudnak ők dolgozni, aztán meg dolgoznak is, de meg csunya volna az tőlük, ha bérért tennének barátságot.
 - Ráérünk még arról beszélni, fejezte be Lajos a vitát, s most jó lesz a feltűnést kerülni.
 - Jó biz a, ha egy kicsit meghányjuk-vetjük magunk közt, hogy mikép gázolunk ki ebből a zavarból, aztán meg Bandit is be kell tanítani az új állapotba.
 - Félek, félek!... sóhajtá Lajos menetközben.

- Biz ott soh' se féljen, biztatta Bálint, jót állok érte én, hogy akár a torony tetején, vagy a föld fenekén keresztül, de kimentem.

Lajos fölkereste Lórit, hogy a megnyugtatóbb esélyeket közölje vele, s abba a mennyországba pillantson, amelyet Lóri szemeiben lát, de eléggé nézni soha sem bír aztán, odasugja neki, szeretlek mint üdvességemet! szellemvilágomnak jótévő napja, édenem legigézőbb virága, kebelhitem legszentebb oltára te vagy!

Hogy ezekre az ömlengésekre mily igéző olvadékonysággal felelte Lóri:

- Tied, örökre tied! elképzelheti minden fülig szerelmes halandó.

Az öreg Bálint gazda is sietett Bandit betanítani, hogy miként viselje magát Pöskével szemben, mit mondjon neki s hogyan jöjjön tűzbe. Előkerítette úgy suttyomban Pöskét is, elmondatta velök a feladványt háromszor is, azután szembe állította őket s az egész jelenetet eljátszatta, s csak mikor kifogástalan folyt le az egész, bocsájtotta őket szét, s jóízűt nevetett a markába.

Pöske a kijelölt helyre ment, s így okoskodott magában:

- Igaza van Bálint apónak, a mi boldogságunk bizonyos, azt a jégeső sem veri el, hát nem kell félteni. Nagy baj az igaz, hogy továbbra tolták, de még sem maradhat el. Mindenekelőtt hát azokon segítsünk, a kiknél egy elmulasztott pillanat, vagy áldozat hiány részünkről örökre becsukná a kaput boldogságuk előtt. És hej! minő szerencsétlenség lehet az, el tudom képzelni abból a rövid időből, melyet a boldogságból mi veszítünk el, pedig Bandi azt mondja, hogy az örökre elveszett. Na de semmi, illik másokkal is jót tenni, akkor az isten megáld.

Bandi sompolyg hozzá, könyökével érinti s azt sugja:

- Aztán egy szót se higj ám abból, amit mondok.

- Te meg ne gondold, hogy valaha oly hamis lehetnék, kívüled bárkinek is szerelmesen a szeme közé nézni.

- Nincs benned egyéb hamis semmi, mint az eszemadta szép szemed, de ez aztán oly hamis, hogy akit megversz vele, ha nem bírhat téged, meg kell bolondulnia.

Alig ejté ki a fentebbi szavakat Bandi, Pöske titokban figyelmeztette:

- Vigyázz.

- Láttam jönni, felelé Bandi, s daczosan fordultak el egymástól.

E pillanatban mutatkozott Jenő, s a szerelmeseket együtt látva, el nem fojthatta megvető mosolyát, mialatt gondolá: vajjon mit terveznek? unalmas dolog ugyan utánok leselkedni, de tudnom kell terveiket. Ezzel elrejtőzött, így folytatva okoskodását: ha nem volna kezében atyám sorsa, s azzal együtt az enyém: úgy a faképnél hagynám azt a lányt, mint szent Pál az oláhokat, de most a kötelesség, vagyis inkább a kényszer őrvé tőn.

- Lehet-e nagyobb pasquillja a sorsnak, mint az, hogy én, annyi nagyvilági delnő elkényeztetett kegyencze, itt egy paraszt tanya piszkos udvarán elrejtőzve ólálkodok egy miveetlen lány után, akinek se szive, se nevelése s inkább hasonlít valami felöltöztetett konyhalányhoz, mint gazdag örökshöz. És én méltatlanságot, sőt egyebet is, tévé hozzá hátát mozgásba hozva, eltűrtem, hogy közelében maradhassak; gorombaságait zsebre raktam, csak hogy kezéhez a kilátást el ne veszítsem. Valóban sok áldozat! s azt hiszem, ha valami Bertramféle szellem megkínálna lelkem rovására olyan fekete szerződéssel jókincsért, készségesebben aláírnám, mint e házassági szerződést. De nincs választás. Lássuk, mit főznek ki? s még jobban elrejtőzött.

Bandi és Pöske halkán beszéltek, de heves mozdulataik elárulták az ingerültséget.

Jenő hegyezte füleit, nyakát előre nyújtotta, s míg kezeiből csövet készít, hogy valami hangot felfoghasson, szemeit a pislogásig összehunyorította, bizony nem bírt ő egy szót sem kivenni. Már türelmét kezdte veszíteni, midőn szerencséjére Bandi kitört:

- Hiába szépited, ok nélkül beszélsz, láttam amit láttam, te szívesen nézesz Jenő ur szemei közé.

- Ki tilthatja meg? kérdé Pöske.

- Én.

- Istenem! sóhajtott fájdalmasan Pöske, mily hamar vagyok büntetve könnyelmű tettemért.

- Talán már meg is bánta a kisasszony?

- Csak jóvá tehetném bűnömet.

- Ugy, tehát engem szeretni bűn?

- Igen téged, vagy magát akarám mondani, követni bűn; a mit keservesen meg is bántam. Bubánatban elhagytam az én jó nagybátyámat, aki nem gyámom, de második atyám volt. - Sirásba tör ki. Mennyi szép oktatást, jó tanácsot vesztegetett rám s én csak rád, azaz magára hallgattam. Oh én szerencsétlen! e szavait zokogva mondta el, azután arcát elfedve, könnyezett.

- Most meg már sir is? csodálkozott Bandi. Jaj, jaj! ugyan szépen zenélsz lakodalmunkhoz.

- Igen, temetésemhez.

- Meg ne haragits!

- Tán még fenyegetődzik is?

Bandi félig kiesve szerepéből, csaknem megindulva Pöske könyűin, elkezdte ruháját huzgálni e szókkal:

- Na, ne izélj.

Pöske daczosan elrántja karját:

- De bizony izélek, mert megbántam ezt az izét.

- Na ha izélsz, pattogott Bandi, hát üsse meg a kő ezt az egész dolgot.

- Igen, most üsse meg a kő? így beszélünk? (kezeit tördösve sir), ah! meg vagyok csálva, ez szörnyűség! szegény öreg gyámom, jó nagybátyám agyon busulja magát és én, oh én kisirom mind a két szememet. És sirva futkosott alá-fel.

Bandit a hideg borzongatta szintén, kicsinált dolog volt az egész, a jámbor fiut még is szíve mélyében megrendítette. Ugy volt vele, mint a jó színész, hogy átérzi szerepét. Amint Pöske fel s alá járt, mintegy delejtől vonatva, nyomban követte lépteit, s gépszerűen mondá, mint be-tanulta:

- Te csak kötekedni akarsz, mert fejedet elforgatta üldözőnk.

Pöske hirtelen megfordult s Bandival szemközt állt, majd elnevette magát, annak szomorúságos kifejezését látva. Bandi csak akkor szedte össze magát, mikor Pöske vagy kétszer bátorítólág a szeme közé kacsingatott. Mikor látta Pöske, hogy lovagjának szíve s esze ismét helyén van, kicsinylőleg kérdezte:

- Hát aztán?

- Aztán? üsse meg a mennydörgős mennykő ezt a szöktetést.

- Ezt a szöktetést? szörnyűködött Pöske.

- Ugy ám, s csak nehezen nyögte ki Bandi: olyan keresztet akasztott a nyakamba.

- Keresztet? erre indulatba jött Pöske, s jól betanult mondókáját elkezdte: rászedtél, megcsaltál, elbolondítottál, elforgattad az eszemet, jégre vitted szívemet, s most azt mondd, kereszt vagyok! ilyet még nem mondott nekem soha senki!

- No hát mondtam én, fejezé be hősiesen a csatát Bandi, s még azt is mondom, isten őrizz az ily pergő nyelvtől. És roppant verejtéket törölve le homlokáról, távozott, kimerültebben mint egész napi fáradságos munka után.

Jenő, fejét kidugva, a távozó után tekintett e megjegyzéssel:

- Így állunk? jó ezt tudni.

Pöske a szederfa alatti padra dőlve, keservesen zokogott, közbe-közbe felsóhajtott:

- Ez a büntetésem!... hova leszek?... ki fog oltalmazni?

- Én, természetes védőd, rokonod, szólt Jenő Pöskéhez lépve.

Pöske rémült zavarral felkiált:

- Jaj istenem! semmit sem mondtam én, nem is hívtam senkit. Ide-oda kapkod, aztán futni akar.

Jenő visszatartja e kijelentéssel:

- Ugy tekintem véletlen ideérkezésemet, mintha csak az ég küldött volna.

Pöske úgy tesz, mint ki minden áron szabadulni akar, csaknem küzd Jenővel, s esedezik:

- Bocsásson kérem, ha megtudja, vagy meglát, agyonüt.

- Azt láttam, hogy ért a dorong és vasvilla forgatáshoz. Mondja az ég szerelmére, miként tudta ily durva ember ezt a nemes, gyöngéd szívet annyira elámitani?

- Azt mondta, nagyon szeret.

- És kegyed hitt neki?

- Megesküdött.

- Ártatlan egyszerűség! lássa, én nem esküszöm.

- Mire is esküdnék?

- Arra, ami szent igaz, hogy szeretem.

- Menjen csak, hát igazán szeret?

- Mi tart itt annyi idő óta, kezdé Jenő, ha nem szerelem? miért türtem annyi izetlenséget, küzdöttem annyi otrombasággal, s álltam ki annyi kellemetlenséget, ha nem lángoló szerelmemért?

- Azt hittem... azt gondoltam, hebegé Pöske, az a másik, az a pórleány...

Jenőnek diadalérzettel villant át agyán e gondolat.

- Féltékeny!

- Mert láttam, mily édesen kacsingatott rá, meg arczát is oly szeliden csipdeste.

- Udvariasságból. A nép gyermekei minden finomabb felfogás iránt érzéketlenebbek lévén, irántuk jóakaratusukat csak is ilyen erősebb színezetű jelzéssel fejezhetjük ki. Enyelegtem vele az ő módjuk szerint, ez az egész. Szeretni csak kegyedet tudom.

- No lám, csodálkozott Pöske, a harag és szégyen vakká teszi az embert. Meg mertem volna esküdni, hogy engem nem szenvedhet, s azért gyűlöltem, aztán meg bántott a szégyen ezek miatt a poroszlók miatt, akikkel mint valami szökevény szolgálót őriztet.

- Kegyedet? kiáltott fel Jenő, miként gondolhat ilyesmit?

- Van nekem annyi eszem, hogy belássam, s csupán ezért akartam szemeit kikaparni, s erre ujjait körmölésre készen Jenő arcza felé mozgatta.

Jenő elszörnyűködve visszatántorog, s lelkében fölmerült e kérdés:

- Ez oly eszes, nevelt teremtés?

- És emiatt, folytatá Pöske, most is kész vagyok birokra kelni, e közben öklével fenyegetődzik, azokkal akik megkeserítettek. Dejszen tenyeres-talpas lány vagyok én, aki lelke van!

Jenő el nem fojthatta ezen álmélkodást:

- Áh-á-áh! aztán utána gondolá: ez valóságos konyhalány! és atyám finom miveltiségről beszélt? Mily elfogulttá tesz a pénz s elnézővé a szükség. Mennyi faragni való lesz ezen, s kérdés, hogy gyalulhat-e még valamit belőle az ember?

- Erre nem tud felelni ugy-e bár? faggatá Pöske a leforrázott lovagot.

- Megvallom, zavarban vagyok; miként is ne, mikor olyat tesz fel rólam, hogy ezen intézkedések kegyed ellen alkalmazvák? oh nem, a világért sem, de azon békeháborító kalandornak nem engedhetünk szabad utat gonosz szándoka kivitelére.

- Ó a csalárd! sohajtá Pöske.

- Belátja tehát?

- Késő bánat!

- Még nem késő. Taszítsa el magától az árulót, s térjen vissza karjaimon az erény és nőiesség ösvényére. Vagy szereti még őt?

- Váray Lajost? esküszöm nem, esküszöm az övé soha nem leszek, lenni nem akarok.

- Lóri! isten hallotta.

- Ünnepelesen ismétlem, soha!

- Mily balzsam ez szivemnek, vigasz lelkemnek!

- Aztán hallja csak, mond Lóri visszaesve saját modorába, igazán szeret maga engemet?

- Életem függ e szerelemtől, erősíté Jenő, de elragadtatás és lelkesedés nélkül. Jöjjön, oh jöjjön e botrányos helyről.

- Nem én addig egy tappodtat sem, míg a ház környékét meg nem tisztítja ezektől a fogdmegektől.

- Az egyetlen szómba kerül, de én csak teljes biztosíték mellett teszem. Adja ünnepeles ígéretét, hogy önkénytesen, ellenállás nélkül engem követ.

- Itt a kezem rá.

- Esküszik, hogy ígéretét meg nem bánva, senkire nem hallgatva, velem jó.

- Esküszöm, sőt még arra is, hogy magához megyek hitves feleségül, ha elvesz.

- Köszönöm elég! ezt mondva utána gondolá: durva, kaczér, könnyelmű! rám szép boldogság mosolyog s még sem utasíthatom vissza, mert a tönkrejutás ennél is rosszabb.

- Nos hát indulunk? sürgeté Pöske.
- Több intézkedést kell tennem. Mielőtt a poroszlókat elbocsátom, Váray Lajosnak kell távoznia.
- Helyes!
- Az a garázda huszár sem maradhat.
- Annál jobb.
- Aztán be kell várni kocsimat, amely atyámért ment. Nem fogja tehát rossz néven venni, ha megkérem, hogy zárkózzék el a szobába, míg én mindent elvégzek.
- Szívesen! egyezett bele Pöske s a szobába ment, hova Jenő elkíséré.

Pöske egyedül érezvén magát, felkaczagott:

- Ebbe ugyan belefáradtam, de nem is kicsinység ám kisasszonyt játszani, még pedig oly jól, hogy az urfiak belénk szerelmesedjenek.

Jenő rettenetes gondolkozóba esett; mily közönséges lélek, otromba modor, s durva beszéd! e győzelemnél aligha nem lett volna előnyösebb a veszteség. Ha helyzetünk csakugyan annyira kétségbeesítő, mint atyám lefesté, vajjon nem volna-e czélszerűbb egy golyóval véget vetni a dolognak? pah! meghalni az én koromban, igényeimmel és szerencsémekkel csakugyan nevetséges volna. Elveszem biz én, aztán nagy a világ, akár soh' se találkozzunk többé az életben.

Elmélkedésében a vitéz zavarta meg, ki kegyetlen hamis hangon énekelt:

»A huszárnak megtiltani nem lehet
Hogy ne szóljon, hogy ne égjen, ha szeret.«

Jenő boszankodva elfordult az érkezőtől, s fogai közt mormogá:

- Ez is olyan akasztófa czimere!
- Ej ha! szólítá meg a huszár, tán szégyenli ismeretségünket, hogy hátat fordít, pedig szentebbnek kéne lenni, mint amit a földön vagy a pinczében kötnek, mert ez ott fenn a mennyország szomszédságában jött létre.
- Hallja-e, kend garázda ficzkó!
- Micsoda? botránkozott meg a huszár e merészségen, három szóban, három gorombaságot egy lélegzetre? 'kend, garázda és ficzkó', na hiszen garázdául úgy megkendezem, hogy még csak nem is ficzkó, de valóságos löre lesz az urból. Ezzel kezdett neki gyürkőzni.

Jenő a készülődést látva, eszenélkül hátrál, e szókkal:

- Na, na! azt hiszi, elfelejtettem a multat?
- Dehogyan hiszem, felelte a huszár, nem is azért akarom megrázni, hogy emlékezetébe hozzam, hanem hogy emberséget tanuljon, s fenyegető kifejezéssel kezdett feléje közeledni.

Jenő egy bohóc nevetséges aprósaival hátrált.

Pöske, Bálint biztatására odarohant, s a huszár elé állva, esdett:

- Vitéz ur! kérem.

A huszár büszkén figyelmezteté Jenőt:

- Hallotta az ur, hogy szólít meg az, akinek nevelése van?

Jenő lelkén e gondolat cikázott át:

- Szép nevelés biz ezé, akár a darócz is megilletné.

- Az én kedvemért, kérte Pöske a huszárt, ne bántsa őt.

- Ejnye, sajnálkozott a huszár, be resteltem, hogy a kisasszony ilyen semmiháziért kér, na de nem tagadhatom meg, még ha amolyanabbat kérne is, mert az örvezető azt mondja: a huszár legyen gavallér. Egyebet nem parancsol szépséges kisasszony? ezt kérdeve, felgyürt öltönyét lehuzogatja, s nyugalmas állást véve, folytatja; pedig szerettem volna egy kicsit ráteríteni a vizes pokróczot. Kisasszony! vallja meg igazán, szereti őt?

Pöske fejével igenlőleg int.

- Megnézte jól azt a majompofát?

- Meg én, bizonyítá Pöske, nagyon is megnéztem.

- És mégis szereti? csodálkozott a huszár.

- Mi köze hozzá? türelmetlenkedett Jenő, mit tartozik az önre?

- Csak bámulom, sajnálkozom, jelenté ki a huszár, hogy egy ily szépséges kisasszony úgy elhibázza a választást. Hisz annak a másik urnak a kis ujja többet ér, mint ennek az ugri fülesnek teste-lelke.

- Most már vége legyen, pattant fel Jenő, méltóságom nem engedte, hogy afféle alantias viszályba elegyedjem, de végre türelmem elfogy, s habár ur vagyok is, vérem felforr.

- Lássuk hát azt a felforrt urivért! mond a huszár Jenő felé lépdelve.

Jenő minden szótagnál hátrálva, elkezdte hadarni:

- Feladom az ezredesnek, jó barátom, a kapitány is barátom, meg a hadnagy...

- Meg a század szabója, esett szavaiba a huszár, és a kovács valamennyi betegeivel, mind barátja lehet, de én nem leszek soha, mert nem szenvedhetem a pofáját. Elnevetve magát, én nem hihetem, a kisasszony nem szeretheti ezt a madárijesztőt. Erővel akarják hozzáadni, szóljon csak egy szót, s én megszabadítom ettől az alkalmatlankodótól, aztán válaszsza azt a másikat.

- Már választottam, sohajtá Pöske.

- Hallotta? kérdé Jenő.

- Hallottam, hogy felfordult a világ.

- Na hát most hordja el magát, tanácsolta Jenő.

- Azt ugyan nem teszem, mond a huszár, mert a kisasszony még megváltoztathatja szándokát, s én, isten engem úgy segéljen! szivemből mindent elkövetek, hogy ettől a csodabogártól megszabadítsam.

Ezalatt Bálint gazda arra unszolta Bandit, hogy eszközölje ki Jenőtől szabadon távozását, mit az bizonyára nem csak akadályozni nem fog, de kész örömmel megengedi, csakhogy szabaduljon tőle.

- Az egyházban, folytatá az öreg elkezdett beszédét, várd be a mennyegzőtökre összehívott rokonságot s jóbarátokat. Ha tervem sikerül, s ott a szertartás végbement, húzd meg a harangot, s ezzel add tudtomra az ünnepély sikerét, aztán az egész vendégséggel térjetek haza.

- Jól van, apám uram.

- Siess hát, biztatá Bálint, mert a késedelmezzel roszul járhatunk.

Bandi megtört kinézéssel Jenőhöz lépett, roppant fonákosan üdvözlé s elkezdte:

- Uram, ön győzött; mint vesztesfél járlok önhöz, s kérem, szüntesse meg irányomban az ellenségeskedést, s engedjen távoynom.

- Hát kapitulál? kiáltott fel a huszár.

- Esküszöm, folytatá Bandi, hogy Lóri kisasszonyt ez életben szerelmemmel üldözni nem fogom; birásáért nyíltan vagy alattomban soha semmiféle kísérletet nem teszek. Isten engem úgy segéljen.

- Na, bíraskodott a huszár, ha egyik csatározó fél lerakja a fegyvert, s az erőd kapuit megnyitja, a szabad kivonulás mindig megengedett neki.

- Legyen, nyugodott bele, vagy is igazabban szólva, kapott rajta Jenő; nagylelkű vagyok, s a boszut közönséges lelkekre bízom. Eljárásomhoz azonban föltételt kötök.

- S az?

- Hogy ez a kardcsörtető hős is távozzék velem együtt.

- Ha könyörögve marasztaná is távoznám, mond a huszár, nincs már itt se, akit védelmeznek, se akit szerethetnék. Nem járok én már itt rózsás utakon.

- Eszerint isten önökkel, a csendbiztosig elkisérem, hogy utjokat ne akadályozza.

Lajos a távozó huszárnak odasugta:

- Szükségem lesz rád, az egyházban várj meg.

Jenő a két veszedelmes egyént utnak bocsátotta, s míg látköréből el nem vesztek, szemeivel kísérte. Ekkint meggyőződve, hogy már nem tarthat tőlük, a csendbiztosnak kézzelfoghatólag meghálálván szolgálatát, s legénységének is félre nem ismerhető módon fejezve ki elismerését, gondolatokba mélyedve tért be a tanyára.

Míg távol volt, Lajos boldog mámorban szólt Lórihoz:

- A felhők oszlani kezdenek, s egünk mindenfelé derül.

- Nem hiszek egészen a sikerben, felelt Lóri, pedig az én reményeim vérmesek szoktak lenni, de most még sok esély küzd ellenünk.

- Ha is, szembeszálltunk eddig annyi nehézséggel, s megtörhetetlen akaratunk, végzetlen szerelmünk nem ismert lehetetlenséget soha, s most, mikor maga az ég is kedvezni látszik tiszta érzelmeinknek, most hagyna el a remény? nem, nem! én most már minden jót hiszek és reméllek.

- Akkor én is kész vagyok rózsaszinben látni mindent, ha te így beszélsz, nevetgélt Lóri! s hajlandó vagyok ezt az egész kalandot roppant érdekesnek találni.

- Valóban az is; üldözés közt történt az eljegyzés, letartóztatás alatt telt el a mátkaság és...

- És? itt megakadtál ugy-e?

- És ha isten is úgy akarja, egyszerű csendben leend az esküvőnk.

- De mikor? sohajtá Lóri.

- Tán közelebb az idő, mint gondolnók.

- Lajos! Ha az ég célunkat elérni engedi, ezt az öltözetet elteszem örök emlékül s házasságunk évforduló napján mindég fölveszem, s ebben fogok hálát adni istennek.

Jenő visszatért a kijelentéssel, hogy a csendbiztos eltávozott.

Mindnyájan föllélegzettek.

- No az isten áldja meg az urat, hogy annyi badarság után egy okos ötlete is volt, mond Bálint gazda, s elküldte azokat a csendháborítókat, vagy mik; legalább itthon érzem magamat, s ha megjő a násznép, szíve szerint mulathat, mert ezek a cselédek még ma összekelnek. Az urat is szívesen látják a lakodalomra. Ejnye szógám Bandi s te is Pöske, hogy itt feleditek magatokat, siessetek készülődni, mert még majd az a szégyen lesz, hogy rátok kell várni.

- Dehogy kell! tiltakozott Lajos, Lórit távozásra nógatva.

Lóri néhány lépést tesz, aztán megállapodik, megindulással néz Lajos szeme közé s bensőleg szól:

- Most, hogy oly közel van az eldöntő pillanat, reszketek, elhagy bátorságom; Lajos, én egész életem kilátásait, reményeit teljes bizalommal kezeidbe adtam.

- És én, vágott közbe Lajos, mint legszentebb letéteményt, örökre hálás szívémbé zártam.

- Igen, igen! nyílt homlokod, bátor tekinteted s szende mosolyod kezeskedik boldog jövőmről.

Bálint odasugja nekik:

- Turbékoljanak csak sokáig, mindjárt rajta veszünk, s annak aztán nem én leszek az oka.

- Abból ugyan semmi sem lesz, mond Lajos, s Lórit kézen fogva, a házba szalad.

- Nem dobog fel a szíve, kérde Jenő Pöskétől, ha boldog jegyeseket lát, kik oltár elé készülnek.

- Biz igen a, kérde is magamtól, mikor fog rám virradni ily boldog nap?

- Kegyedtől függ, hogy minél előbb. Csak rövid türelem, biztatá Jenő, kocsim mindjárt megérkezik, aztán el... el oda, ahonnan hosszantartó édes öröm mosolyg felénk.

- Ugy is jó lesz, mond Pöske, vállait megrángatva.

Jenő összerázkódott. A gondolat, hogy többé semmi akadály, s e nő sorsa az övével közös leendő, hogy már csak idő kérdése, mikor fog lelki szabadsága ezen szellemi börtönbe taszítani?... hiába tön magához kérdéseket, ha vajjon szív, ész és nevelés, vagy erény fogatkozik-e nála nagyobb mértékben? És még is, elmélkedett, el kell őt vennem vagy a szegénység keservein kívül, atyám szégyenét a gyámszámadások miatt megérnem... Mit tegyek? nehéz elhatározni, hogy a kettő közül melyik lealázóbb?

- Még nem kaptam feleletet, verte fel Jenőt elmélyedéséből Bálint, lesz-e szerencsénk a lakodalomhoz?

- Köszönöm atyafi! csak kocsimat várom, mihelyt az megérkezik, elutazom mátkámmal.

- Igen? na, szerencsés utat, mond Bálint, hamisan pislogva; és nagyon sok boldogságot.

- Azt hiszem meglesz, ejté kesernyés arcfintorítással Jenő.

- Bizonyosan csak szép szerencséről beszélhet a nagyságos ur, ily drága kincset, mint ez a kisasszony, aztán akkora nagy vagyont csak amugy könnyedén elvadászni.

- Jól van, jól! csititgatá Jenő.

- Büszke vagyok rá, folytatta Bálint, hogy az én szegény házam szolgált közvetítőül. Nem is fogja elfelejteni ugy-e?

- Már a zsebemben akar kotorászni, gondolá Jenő, az egész világban minden paraszt szakasztott olyan, mint a másik, haszonleső egy szálalig mind. Most, hogy győztes fél vagyok, testestől-lelkestől részemen van; azelőtt, míg egy vadsereg ellen küzdöttem, nyársra hagyott volna huzni. Milyen világos példa volt ez, hogy a szellem mennyire uralja a nyers erőt? e csőcselék

kardosan, vasvillákkal s egész csoport rossz akarattal fölfegyverkezve támadott rám, s én az ész felsőbbbségével mind szétszórtam őket, ura maradván a csatatérnek. A hadikárpótlás csak megvolna arám hozományában, de a birtok foglalástól irtózom!

A társalgás megszűnt; Pöske a szederfa alatti padra ülve, két kezét ölében pihentette, s nagy fekete szemeit a kéményen levő gólyafészekre meresztvén, látszott, hogy semmin sem gondolkodik. Jenő érthetlen szavakat dünyögve járt fel-alá, néha homlokára csapkodott, mint ki nagy gondokkal küzd. Bálint gépszerűn megtömte pipáját, kicsiholt, rágyújtott s elkezdett füstölni, mint olyan gazda, akinek jórendben van a szénája.

Veron asszony megjelent a konyhaajtóban; arcza ki volt pirosodva a lángtól, homloka verejtékezett a sürgés-forgástól, kifárasztá a sok sütés-főzés, melyet a körülmények miatt Pöske segítségével végzett. Tekintete Bálint gazdáival találkozott, s sokat mondó szembeszéd fejlődött ki köztök, mely mindkettejök meglegedésére válhatott, mert elégyt mosolylyal fordult Veron asszony vissza a konyhára, s Bálint gazda vigabban eregette a füstöt izzó pipájából.

Igy telt az idő szép csendesen.

Mindhárman megrémültek, ahogy János lelkendezve, mintha megszilajult szelindek, vagy felbőszült bivaly üldözne volna, közbök rohant. Megállt, szorongva körül tekintett, nagyot fújt, s kinyögdécselte:

- Itt van! megjött.

Egyhangulag kérdék:

- Ki?

János előbb Bálintnak sugta:

- Elhozta az ördög! azután Pöskének: oda vagyunk házastól-falustól.

- Kiváncsi vagyok már, mond Jenő.

- Itt állt meg a kocsi, hadarta János, s aztán utána morogta: nem tudták elragadni azok az ostoba lovak.

- Egy szót sem értek, türelmetlenkedett Jenő.

- De láttam, erősíté János, ahogy a kocsiból kisegítették, s keresztyéni ájtatossággal hozzá gondolta: bár darabonkint szedték volna le.

- Beszéljen már keed világosan tiszta fejjel, kit látott! kérte Bálint.

- Nagyságos öreg Cserfay urat.

- Atyám itt? valahára! kiáltott fel Jenő, s elfogadására sietett.

- Na édes kis cselédem, elmehetsz már, sőt menj is, aztán öltözködjél vissza a magad valóságába, mert ennek a tréfának vége.

- S meglehet, sóhajtá János, az én kulcsárságomnak is. Aligha ma nem követtem el életemben az első ostobaságot.

- Menj, menj, biztatá Bálint Pöskét, segíts az anyjoknak, mert meglehet, hogy még ma itt lakodalmazunk.

- De csak jó is lesz, ha már egyszer megtörténik, sóhajtott Pöske, s zergekint szökdécselt a konyha felé.

- Na Bálint! biztatgatá magát az öreg, eddig csak könnyű volt ennek a sora, hanem ami most fog következni, ahhoz ilyen paraszt ész aligha nem lesz kevés. Szívét megtapogatva, kétesen

csoválgatta fejét, s folytatá: a bizony! nem szégyenled magad vén Bálint? úgy szorul itt, mintha félelem bántana. Hát nem is más biz a, de mikor annak a Lajos urfinak nagyon kívánom a boldogságát, aztán meg hálámat is meg akarnám mutatni, hát tartok tőle, hogy most, mikor el kellene dőlnie, majd az egész feldől.

- Jól okoskodik, kottyant bele János, épen így vagyok az örökös kenyérrel.

- Jobban kellett volna sietni a dologgal, folytatá Bálint.

- Ez az én véleményem is.

- Okoskodhatunk, de nem lehetett ám.

- De ha megerőtítettük volna magunkat?

- Nyakunkon volt a sok kém.

- Le kellett volna rázni. Eresztettek volna csak rá engem meg a huszárt, úgy szétszórtuk volna, hogy a vármegye most csak rongyaikat találná meg.

- Tán már oda is érhetek? s elkezdte Bálint az időt s messzeséget magában számítani.

- Azt számítja, kérde János, hány jutott volna egyre? azt olyan legény, mint a huszár és én, nem szokta figyelembe venni.

- Bizony, bizony, mormogta magában Bálint, már ott lehetnének; ha valami érte őket? ha hálóba kerültek? ha ez a kiállhatlan Cserfay tuljárt az eszünkön? már csakugyan megadhatták volna a jelt... Na, na vén bolond Bálint, hová gondolsz, csak nem szaladhattak.

- Jönnek! figyelmeztette a kulcsárjelölt Bálintot, s egy kocsiodalhoz támaszkodva, állást foglalt, mialatt egész bátorságát összeszedni iparkodott. Csak a huszár itt volna, majd megmutatnám én! de meg új uramat sem tudom, hova lett? csakugyan szörnyűség, így magamra hagyva megküzdeni ezekkel a sárkányokkal.

És ezek a sárkányok csakugyan ijesztő alakban közeledtek; Cserfay egyik kezével Jenő nyakát fonta körül, a másikban karvastagságu nádbotot tartva, melyet támaszkodóul használt, míg ide-oda kapkodó lábait lépésről-lépésre oly sziszegés közt rakta a földre, mintha mindig törött üvegekbe háгна. Jenő - tán nem annyira a teher súlya alatt mint azon tekintetből, hogy atyja oly magasra ne kapaszkodjon, - görnyedezett, mi által e két alak azt a benyomást okozta, hogy az ember hajlandó volt félteni, miszerint kissé erősebb szél képes őket eldönteni.

János lopva lehuzta fejről sipkáját, s oly ájtatos képet csinált, mintha imádsághoz készülne.

Cserfay a padra ült, lábait botja segélyével kényelembe helyezte, szemeit élénken körüljártatta, aztán felkiáltott:

- Ez még is sok! ez istentelenség! beteg embert ennyire megzaklatni!

- Ezen áldozat szükségesnek látszott még akkor, mentegetődzött Jenő, nem hittem s még kevésbé várhattam a kedvező fordulatot, mely ügyünk diadalát meghozta. Ne sajnáld tehát kedves atyám ezen áldozatot, mindenestre az utolsó.

- Azt reméllem is, mert ilyen nyakra-főre utazásokat, elszigetelt magányt, örökös izgatottságot, hóbortos nőszesélyt, idegfeszítő eseményeket tovább el nem bírnék.

- Mindezeknek vége!

- Annak ugyan szívből örvendek. Mondd csak, tudakozódott Cserfay fiától, az egész időt itt töltötted?

- Képzeld! e szemét közt, küzdve durva erő ellen, folytonosan visszaverni a leggorombább megtámadásokat! s míg egy részről a merényleteket hiúsítottam meg, másrésztől gyámleányodat kelle oltalmaznom. Akárhány hős elvesztette volna bátorságát.
- Csakhogy jó kimenetele lőn, nyugodott meg Cserfay.
- Abba soha sem kétkedem, szólt elbizakodottan Jenő, meg voltam győződve, mihelyt személyes találkozásom leend Lórrival, be fog következni a megbánás és megtérés pillanata.
- Eszerint minden akadály le van küzdve?
- Lóri átlátja hibáját, bánja eddigi cselekedeteit, s bocsánatot esdve meghajlik akaratom előtt.
- Derék gyerek vagy, fiam! büszkévé teszesz.
- Nem akarok dicsekedni, de ha nőhódításról van szó, na ott kiállok a versenyt, nem efféle zugudvarlóval, de a nagyvilági termek sok elkényeztetett hősével is.
- Az esküvő is megvolt már?
- Esküvő? csodálkozott Jenő.
- Na, gondolá János, most jön a hadd-el hadd.
- Arról bizony magam is szeretnék bizonyos lenni, mond magában Bálint.
- Igen, az esküvő? ismétlé Cserfay, vagy mi más célra kérted Lóri házassági engedélyét?
- Én?
- János! hiszen te... kiáltott Cserfay.
- Igen is én, hebegte János, alássan kérem, ez a parasztlegény nyargalt utánam.
- Miféle parasztlegény?
- Az a... igen az a Bandi.
- A fiam? kérde Bálint.
- Biz én nem kérdeztem, hogy ki fia? igen, mikor hazafelé mentem, s azt mondta: a nagyságos Jenő urfi üzeni és parancsolja, hogy azt a házassági engedélyt kérjem el.
- És hova tetted? rivalt rá Cserfay.
- Hova? csodálkozott János, hát átadtam Bandinak, hogy kézbesitse annak, aki parancsolta elhozatalát.
- Ostoba!
- Én ostoba? neheztelt János, én, aki úgy ki tudtam keresni, bemenet balra, kijövet jobbra; a második osztályból előlről tizenöt, hátulról tizenöt...
- Nem hallgatsz? mindjárt kitekerem a nyakadat, támadott rá Cserfay.
- Érjen utol hát na! ingerlé János s elszaladt. Mikor jó távol volt, magába szállt s elgondolta: itt szerencsém eljátszottam, új pártfogóm pedig elpárologott mint a kánfor, kezdek tartani tőle, hogy az örökös kenyér helyett a mai sem lesz meg. Aligha nem jutottam két szék között a földre. És ez tanulság, hogy a bizonyos jót soh' se kockáztassuk a bizonytalan jobbért. Szép, szép az a tanulás és tapasztalás, csak baj, hogy az egyik későn, a másik a magunk kárán jön. Kimaradtam biz én, mint a vakandturás a hóból. Megindulok új pártfogóm fölkeresésére, majd csak lesz belátása. - S a közel falunak vette útját, itt az egyház körül csoportosulást látván, oda ment, ahol nagy meglepetés várt rá.

Ezalatt Cserfay és fia sokáig szótlan néztek egymásra, egyik a másikatól látszott véleményt vagy felvilágosítást várni.

Bálint is idegesen mozgott, hol a napba nézegetett, majd a földre sütötte szemeit, s magában gondola:

- Most már ideje volna hallani,... ha elkéstek?... ha meggátolták...? olyan nyugtalan vagyok, mintha talpam alatt a föld égne.

- Mit jelentsen ez? kérdé hosszú szünet után Cserfay.

- Kezdek nyugtalankodni, felelte Jenő.

- És az a semmirekellő János is elszaladt, mielőtt illőn kihallgathattuk volna, s minket itt hagy a legnagyobb tájékozatlanságban. Így tűnődve Cserfay, Bálintra kiáltott:

- Tán kend tud valamit?

- Tudok biz én.

- Mit hát na? sürgeté Cserfay.

- Olyan kazalt rakni, hogy csodájára jönnek.

- Az írásról?

- Az írásról? együgyüsködött Bálint, nem tudok uraim, soha sem tanítottak rá.

- Eh! bánom is én, akár tud hozzá, akár nem.

- Ugy hát miért kérdezik?

Pöske népies öltözetében önérzetesen feszelegve, mondja magában:

- Ujra születtem, hogy ismét a magam bőrében lehetek. Csupa balkezes voltam abban az uri ruhában. Hát még Bandi? isten bocsáss, de úgy rám jött a nevetés, valahányszor láttam őt, mintha csak az eszem ment volna el. Eközben két korsót ragadva, vigan ment a kuthoz, ép akkor, midőn Bálint fentebbi szavait ejté.

Jenő Pöskét meglátva, a csodálkozás s meglepetés minden kifejezésével mondá:

- Hihetek-e szemeimnek? csakugyan ő! tán a találkozás első rohamának kikerülése végett nyult ezen eszközhöz. Hahaha! Szegény egyszerű lányka! milyen naiv ötlet? mintha bizony a ruhával megrovandó tettét is levetközte volna. Vagy pedig atyám megérkezése hozta oly zavarba, s tekintete, szemrehányásai elől rejtőzött ezen öltözetbe? Akármint legyen is a dolog, azonnal végét kell vetnem. Pöskéhez ment, s félig tréfásan, félig szemrehányólag szólítá meg: ugyan mi jut eszébe?

Bálint Jenőnek Pöskéhez közeledését látva, furfangos mosolylyal mondá:

- Na na! most mindjárt elsül az első ágyu.

Pöske két tenyerével arcát elfedve, rebegé:

- Oh beh szégyenlem!

- Ez alakoskodást? kérdé Jenő, ez gyermekes ötlet az igaz, s valódi célját eltalálni alig bírom. Tréfának ma, ily komoly perczben, nincs helye, s kivel is üzhetné azt? valami bizalmas társaság felvidítására, mulató kör megélénkítésére vagy szerelemföltő szerep eljátszására volna egy kis értelme, de egy öreg nagybátyát, tisztes gyámot így fogadni, megengedjen, de kissé nagyon is bizarr gondolat.

Pöske megint csak azt ismételte:

- Oh beh szégyenlem!

- Ne tartson semmitől, biztatá Jenő, minden feledve van; kegyed oly fiatal, hogy az egész hiba másnak vétkeül róható fel. Legyen meggyőződve, részünkről e kis tévedés soha sem fog említésbe jönni. Menjünk atyámhoz. Pöskét, ki arczát folyton eltakarva tartja, derekán átölelve, gyöngéden Cserfayhoz vonja ezen esdekléssel:

- Kérlek atyám, most és jövőre is kiméld őt a szemrehányásoktól.

- Szivemből megbocsátok, szólt elérzékenyült hangon Cserfay; de mondd édes gyermekem, mire való ezen álöltözet?

- Gyermeki ötlet, védelmezé Jenő, bizonyosan így akart téged kiengesztelni. Azután Pöskéhez fordulva folytatá: Nézze atyám szelid tekintetét, jóakaró mosolyát s engesztelő kifejezését; tekintsen ez örömet sugárzó arczba, s látni fogja, hogy nem áll szigorú bíró előtt. Ezzel Pöske kezeit csendes óvatossággal arczáról elvonta.

Cserfay Pöskét megpillantva, visszahökken, s szemei hirtelen megüvegesedtek, s hangja kísérteties tompaságot nyert, midőn száraz ujját reszketve egyenesíté ki, s Pöskére mutatott:

- Ki ez?

- Nézd meg jól! Hahaha! kaczagott Jenő.

- Látom, de nem ismerem, mond Cserfay.

- Annyira elváltoztatná ezen öltözet? csodálkozott Jenő.

- Esküszöm, soh' sem láttam ezt az arczot, erősíté Cserfay.

- Azt már elhiszem, gondolta magában Bálint.

Jenő az ijedtség és remény zavarával susogá:

- Hiszen Lóri...

- Félre beszélsz, vagy tréfát akarsz velem üzni? szólj! türelmetlenkedett Cserfay, vagy mindjárt megüt a guta.

- Engem már megütött, még pedig agyba-főbe ütött, sopánkodott Jenő, s mint ki nem tudja, mihez kezdjen, heves léptekkel járt fel s alá, közben türelmetlenül toppantott, tenyerével homlokát csapkodva, s öklével mindenfelé fenyegetődzött.

Cserfayt is utolérte az idegesség; arczizmai rángatóztak, hol egyik, hol másik vállát felhuzgálta, mintha egyik karjából a másikba tüzes golyó szaladgálna át, reszkető lábait egymásután végig fektette a padhoz támasztott nádbotján; felugrált, s meg leült.

Pöske mozdulatlan állt korszájával, mint a szobor Rebekka a kútnál.

Bálint nem sokat figyelt arra mi körölte történik, gondolatai messzebb keresték az eseményeket, ahonnan feszülten várta a jeladást, de hiába várt, s ez tette szorakozottá.

Cserfay egyszerre mintegy álomból ébredve rámutatott Pöskére e szókkal:

- Miféle szedett-vetett csaló ez?

- Kikérem, hogy valaki leendő menyemet gyalázza, tiltakozott hevesen Bálint. Ez egy tisztességes, erkölcsös és dolgozó leányzó.

- Az akasztófára valók rászédtek, dühöngött Jenő, megcsaltak, tönkretettek.

- Most már jajgathatsz, tévé szemrehányásait Cserfay. Azt gondoltam, okosan fogsz eljárni, te nagyvilági tapasztalataiddal, hódító szellemeddel és éles eszeddel behatolhatsz nem csak a házak, de még a szívek titkaiba is, aztán ime felsültél, mint a legtapasztalatlanabb s együgyűbb tanoncz. Hisz ha szamarat akartam volna küldeni, s már magam nem mehettem, ennél különben eljárna János is.

- Gyönyörű okoskodás egy atyától elítélni fiát azért, mert egy csapat rablótól meg hagyta magát támadni. Egy áruló szolga kíséretében a veszedelembé küldtek, s most, hogy küldetésem balul ütött ki, engem vádolsz, mert egy magam nem valék képes jóvá tenni azt, amit te elrontottál.

- Micsoda? én vagyok az oka, hogy egy paraszt lány előtt Don Quijotte de la Mancha szerepét játszod, míg az alatt a neked szánt szerencse tova repül.

- Én tévedhettem, hisz sötétben kellett tapogatódznom, de neked módodban volt örködni felette, parancsolhattál vele.

- Azt tettem is.

- Elzárhattad.

- Nem mulasztottam el.

- És még is orrod elől hagytad megszöktetni.

- Mert rászedtek, megcsaltak.

- Engem szinte. De még nincs vége! kiáltott fel Jenő, ezt az egész titkos szövetséget bezáratom; s a szökevényeket a világ végéig fogom üldözni!

- Ugy hát nem vesz engem nőül? gunyolódott Pöske.

- Téged? támadott rá Jenő, vegyen el a Belzebub nagyapja, te! te rut boszorkány!

- Igen? jajdult fel színlelt keserűséggel Pöske, míg drágalátos szép kisasszony voltam s most, mert szegény földmives lány lettem, boszorkánynak csufol. Bizony inkább megyek a dolgomra, mint a maga hazugságait hallgassam. Korsóját fel-felkapja s menni akar.

Jenő egy kinzó gondolattól hirtelen megkapatva, Pöskéhez ugrik, két kezével azt vállainál görcsösen megragadja s lázas izgatottsággal kérdi:

- Hát az a másik?

- Melyik?

- Pöske?

- Pöske én vagyok.

Jenővel forogni kezdett a világ, szemei előtt minden elhomályosult, s szívért úgy összeszorította valami, mintha vasmarok akarná elfojtani dobbanását. Néhányszor levegő után kapkodott, míg ki bírta hozni e néhány szót:

- De az, akit mindnyájan Pöskének neveztek?

- Aki velem öltözetet cserélt? nem tudom megmondhatom-e már? tűnődött Pöske, de azt hiszem igen, hát az bizony Lóri kisasszony volt!

Jenő megsemmisülve hátra tántorgott.

Pöske kihasználta a kedvező alkalmat s elszaladt.

Az öreg Cserfay tele méltatlansággal s keserű csalódással, fiához fordulva szólt:

- Tíz évi fáradságos munkám épületét néhány órai ostobaságod romba döntötte.

Jenő, atyjára nem is hallgatva, tenyerével homlokára csapott, s feljajdult:

- Hol volt az eszem?! minő káprázat vagy varázs vakítá meg szemeimet, hogy kecses mozdulataiban, nemes alakjában, biztos tekintetében fel nem ismertem az urinőt? minő fátyol hull le szemeimről! most, most, hogy tudom ki ő? most meg van fejtve a vonzalom, mely ellenállhatatlanul ragadott hozzá.

- Jókor már, esett szavaiba az öreg Cserfay, sorsunk kezében volt, s te elügyetlenkedted. A nagy világfi, a finom tapintatu arszlán, a keresett udvarló, ki a női szivekben úgy tud olvasni mint a nyitott könyvben, egy miveletlen s tudatlan porléány által rászédeti magát. Kaczagni tudnék e történeten ha nem volna oly nagyon szomorú!

- Erély, esély és gyorsaság menthet meg! kiáltott fel Jenő, még semmi sincs veszve, azonnal értesíteni kell a hatóságot. És e népen példás elégtételt szerzünk. Ezzel Bálinthoz fordulva, folytatá: először is téged veszek elő, te álnok paraszt.

Bálint, ki eddig fedetlen fővel állt ott, kalapját felcsapja, pipáját szájába veszi s megszólal:

- Hogy mondta az ur? nem hallotta még soha, hogy a bagoly is ur a maga fészkében? csak egy oly goromba szót még, s elfelejtve a magyar vendégszeretetet, galléránál fogva a sövényen keresztül repitem ki az utra.

- Hát miért öltöztették át kisasszonynak azt a hájfejú tuskót?

- Csak azért, drága ur! mert házamat megszállták mint a sáskasereg, s jól tudom, hogy az önféle urak a szegény szántóvető ember leányát is olyan elszerezhető jószágnak tekintik, hát ilyen szemtelenségek ellen akartam megvédelmezni. Értette uram? ha nem tetszik, ott a bíró, meg a törvény, én ott is ember leszek magamért.

Jenő szörnyűködéssel felkiáltott:

- Ki látott valaha ily vakmerő parasztot!

- Na, na! mérséklé Cserfay Jenőt, ülj ide mellém, tüzeléssel már csak többet árthatsz. Majd szólok én vele. Aztán feszeltet, köhécselt, ráspolyozta a torkát; elővette burnót szelenczéjét, rácsattantott, fölnyitá s odakínálta Bálintnak: Tessék!

- Nem szoktam az orromat boszantani.

- Jőjjön atyafi, szólt Cserfay kesernyész arczára barátságos kifejezést s szederjes ajkára édes mosolyt erőltetve, ide mellém, ide ni! mi öregek jobban megértjük egymást. Ez a fiatalság szeles, elragadja a tüz, s megvakítja a szenvedély. Mi is voltunk fiatalok, tudjuk, s azért sokat megbocsátunk nekik. Az öregek már nyugodtan beszélhetnek. Na, ne tagadja na! kelmed tudja merre vannak? tudja atyafi, felelős vagyok, mert gyámleányom.

- Tudom.

- Azon felül nagybátyja is, óhajtanék neki megbocsátani, szeretném karjaim közé zárni.

- Elhiszem azt.

- Ugy-e hogy tudja merre van?

- Ha úgy volna se árulnám el, felelte Bálint.

- Egész telek, meg négy ökör nem szokott csak úgy az égből lepottyanni.

E pillanatban harangszó hallik.

Bálint a pipát kikapja szájából, a kalapot fejről leveszi, s mint ki füleinek nem hisz, vontatva kérdi:

- Jól hallok-e?

Cserfay pislog, hunyorog, s örömrángatózással lökdösi oldalba fiát, hogy figyelmeztesse, minő hatással tud ő szónokolni, s aztán bizalmasan mondja Bálintnak:

- A négy ökör, meg a telek is a kelmedé.

Bálint a távolba figyelve hallgatódzik, s ajkai örömmel rebegik:

- Csakugyan.

Cserfay Jenőnek odasugja:

- Látod, én mindjárt a gyengéjére tapintottam. Én tudok a néppel bánni.

- Alig értem, csodálkozott Jenő, ezt a meghunyászkodást.

- Ugy-e? büszkélkedett Cserfay, s ismét Bálinthoz fordult, a csábítgatást ekként folytatni: Amint mondtam, a kelmedé, ha tudja hol vannak? s utbaigazit.

Bálint ragyogó szemekkel, kitörő örömben felkiált:

- Igen, igen! már bizonyos! fejéhez kapkod, tapsol, bokáját összeveri, s tele lelkesedéssel hangoztatja: Anyjok! Pöske, csak hamar süssetek, főzzetek, minden jól van már.

Cserfay elégtelen dörzsöli kezeit, s Jenőnek mondja:

- Lásd, e váratlan szerencse csaknem esztől fosztja meg.

- Kezdek éledni, sohajtá Jenő.

- Oh én is! állítá Cserfay, megkönnyebbültem, meggyógyultam, megifjodtam, és erős kísérletek után felállva, Bálintba kapaszkodik, ingadozó lábát hányni-vetni kezdi, s közbe kurjongatva, határtalan örömeinek a legneveltségesebb kifejezését adta. Ugy ám atyafi! biztatá Bálintot, én nagyon bőkezű vagyok, ha nekem valaki szolgálatot tesz.

Jenő megbotrányozással fordult el ezen bohózatossá jelenettől, s bár maga is nevetséges helyzeteken ment át ezen átkozott tanyán, az a vigasza vala, hogy nem önkényt csinált magából bohócsot, mint most atyja, ki vénségére, szerencsétlen lábaival, reszkető tagjaival versenyt bokázik egy vén paraszt gazdával.

- Eh fiam! biztatá Jenőt az öreg ur, hát nem lelkesít fel téged is a mi jókedvünk? miért nem járod? lásd még én is elbirom, ezzel karját megragadva, fülébe sugta: végy erőt magadon, s küzd le büszkeségedet, a néppel így kell bánni; ha látja, hogy nem veted meg, kezdedbe adja szívét. Ugy-e, én hogy megpuhítottam? hallgass rám, ha czélt akarsz élni, és ugrálj.

Erre aztán Jenő is elkezdte felkapkodni egyik lábát a másik után, ép úgy, mintha hol az egyiket, hol a másikat ostorral csapkodták volna, arcán azonban az undor és megvetés kifejezése volt látható.

- Aztán mondja csak kelmed, kérdezé furfangos mosolylyal Cserfay Bálinttól, hol találjuk fel őket?

- Kiket? -

- Hát... hát akiknek felfedezéseért a telket s ökröket ajánlottam, világosítá fel Cserfay.

- Hát magyar emberek az urak? kérde Bálint, kalapját homlokából hátra tolva; mikor árulta el tisztességes magyar ember vendégét, főképp ha az oltalmát és segítségét kérte? köszönjék, hogy szegény hajlékomban vannak, különben ezért a föltevésért úgy megugratnám, hogy a

lábuk sem érné a földet. Nem magyar az, de czudar, ki jóra való embert ily erkölcstelenségre meg akar vásárolni.

Jenő a verejtéket kezdte homlokáról törölni, de őt korántsem a táncz, hanem Bálint nyilatkozata izzasztá meg.

Cserfay pedig csodálkozva figyelmeztette Bálintot:

- De kelmed majd kiugrott a bőréből, úgy megörvendett a telek, és négy ökör hallatára.
- Süsse meg az ökreit, tört ki Bálint, s vendégeskedjenek rajta olyan jómadarak, mint az urak la! a telket meg vesse be kendermaggal, hogy elég kötél teremjen az olyan áruló gazemberek számára, mint a melyet az urak belőlem akartak csinálni; de főképp azok számára, kik a helyett, hogy az erkölcsöt a szegény tudatlan nép közt terjesztenék, pénzükkel s rozszlelkűségekkel a romlottság magvát hintegetik a nép szívébe.

Cserfay állá leesett, szemei elhomályosultak s hangja rezgett, midőn tördelt szavakkal rebegé:

- De atyafi! én nem értem, hát tulajdonkép miért is örült annyira?
- Mert harangszót hallottam, felelte Bálint gazda, szemeit hálásan emelve éghez, s e harang hangja az urak áskálódásainak s reményeinek lélekharangja volt.
- Értesz te ebből valamit? kérde Cserfay fiát, mintegy remélve, hogy ami az ő fejében megfordul, csak agyrém, s tán Jenő tisztábban lát, s válaszából majd meríthet valami vigaszt.
- Egy szót sem, álmélkodott Jenő, ez az ember félre beszél.
- Nem tesz semmit, nyugtatá meg Bálint, majd meg fognak érteni.
- Fiam, fiam! kezdem magamat rosszul érezni.
- Magam se vagyok a legirigylendőbben.
- Gondolod, hogy minden elveszett?
- Gondolom, jó lesz a gyámszámadásokat elkészíteni.
- Szerencsétlen! meg akarsz ölni? dörgé az öreg Cserfay, s ebben minden erejét összeszedni látszott, mert alig hangzott el, kimerülten roskadt le.

Az öreg Bálintban feldobogott a jó magyar szív; feledte az ellenségeskedést, nem gondolt a köztük történt szóváltásra, hanem sietett a szenvedő gyámolítására.

Jenő annyira le volt sujtva, hogy magának is támaszra volt szüksége, mit a szederfa törzsén meg is lelt.

Bálint az anyjokat hívta segélyül, ki bár boszankodott, hogy a pirosuló lángosokat Pöskére kell hagyni, mégis elébbre valónak tartotta a betegápolást.

Bálint támogatta az öreg Cserfayt, Veron meg vizes kendővel dörzsölgette. Rövid idő múlva magához tért.

- Ej, beh rám ijesztett az ur, mond Bálint.
- Csak kis mértékben adtam vissza a kölcsönt, jegyzé meg rá bágyadtan Cserfay, aztán mint vértanu, fordítá szemeit Jenőre, szomorun sóhajta:
- Nos fiam!
- Nos atyám! viszhangozta Jenő oly hangon, mintha az a sir fenekéről jönne.

Csak az kellett még e két lesujtott szívnek, ami most következett.

János és a huszár lélegzet nélkül rohant az udvarba.

- Gazd' uram! kiáltott János, jön a lakodalmas nép.

- Előre siettünk, hogy készülődjenek, tevé hozzá a huszár.

- Nosza hamar, mond Veron asszony, a vizes kendőt el akarván dobni, s úgy csapta Jenő fejéhez, hogy az körütkerőzvé, oda tapadt arczára, és sehogy se bírta leszedni.

- Majd segítetek, ajánlkozott a huszár.

- Ne közelíts sátán! kiáltott Jenő, hangjáról megismervén félelmes ellenségét, s mint valami megbokrosodott csikó, rugdalódzott, hogy ekként védje magát.

A huszár, ki még a lórugás előtt sem szokott tágitani, keveset törődött e handabandával s mert a vízespokrócz ráteregetése is szenvedélyei közé tartozott, Jenőhöz ment, s egy ügyes csavarítással a vizes kendőt úgy megerősítette fején, hogy később is más szabadíthatta meg tőle.

- Ha nyitott szemekkel vak volt, tán most bekötött szemekkel láthat valamit. E szókkal vagy kétszer megforgatta áldozatát a huszár, hogy az magát ne tájékozhasssa.

- Miért tette ezt vitéz uram? kérde János.

- Hogy kerekét ne oldhasson, míg a násznép meg nem jön. Gyönyörködni akarok boszuságán.

- Na hiszen lesz az tréfa. Hahaha! kaczagott János.

Jenő mindenféle hanglejtésen át szitkozódott, s a tábornoktól kezdve le az örvezetőig minden előljáróval fenyegette a huszárt, aki semmikép sem akart megijedni.

Az öreg Cserfay is megsokalta e gonosz tréfát, s megparancsolta Jánosnak, hogy Jenőt mentse ki kellemetlen helyzetéből.

De ő nem is mozdult.

- Hallottad mit parancsoltam?

- Nagyon jól, de azt nem tudom kinek?

- Neked.

- Akkor sajnálnom kell.

- És vajjon miért?

- Mert nem engedelmeskedem.

- Hallatlan vakmerőség! egy szolga merészel így beszélni urával.

- Én tisztviselő vagyok, mond büszkén János s ha akarom, az urat nem is ismerem.

- Nem is ismersz engem, a ki fizet, akinek kenyerét eszed?

- Csak ettem, elég savanyu volt. Egyébiránt egy csepp éles észszel kinézhetne volna belőlem, hogy valami felsőbb lény vagyok, s az inaskodás csak álarcz egy nagy eszme kivitelére.

- Hát csupa csalás és csalódás! kiáltott fel Cserfay.

- Azt mondják, azáltal lehet elérni az életbölcsséget. Nyugtató meg János.

- De én megfulok! zugolódott Jenő.

- Még az se volna nagy kár! veté oda hideg közönynyel a huszár.

Ezalatt Bálint nejével sürgölődtek a vendégség elfogadása körül, Pöske meg a süteményeket rendezgette.

Egyszerre zene s éljenzés közeledett.

- Mi akar ez lenni? kérdé Jenő.
 - Egy kis meglepetés, válaszoló János.
 - Urfi! majd eljárjuk együtt a verbunkost, mond Jenőnek a huszár.
 - Kivánom, hogy a szél verje össze a bokádat, felelte mérgesen Jenő.
 - Ugyan vitéz ur! szólítá meg Cserfay a huszárt, ha háboruban fegyvertelen ellenséggel találkoznék, mit csinálna vele?
 - Mit? elfognám, aki muszka lelke van!
 - És azután?
 - Azután? furcsa, megosztanám vele kenyereimet s boromat, amíg van.
 - No lássa, az ellenséggel szemben nagylelkű, s itt nem restell egy fegyvertelen magyart elkinzani.
 - Az igaz, de mikor ellenségesebb pofája van a világ minden ellenségénél. Ám legyen, senki se mondja, hogy Sujtás Laczi nem gavallér. Ezzel, mint ki nagy áldozatot hoz, Jenőhöz lépett, s annak szegény fejét kiszabadítá a hideg boritékból.
- Jenő megpillantván maga körül a huszárt, úgy félre ugrott, mint ki kigyóra hág.
- Ne féljen na, nyugtatá meg a huszár, nem harapom le az orrát.
 - Jer fiam, vezess el e helyről, hova végzetes órában tettük be lábainkat.
 - És lemondjunk mindenről, legyen az ügy elveszve? kérdé Jenő.
 - A hatóságokhoz fordulunk, mond Cserfay, lesz belőle botrány, mit kerülni akartam gyámleányom érdekében, de ha ő úgy akarta, hát legyen.
 - És remélled, hogy elérünk valamit?
 - Ha nem lesz késő, talán.
 - Csakhogy már késő! kiáltá János, kalapját a levegőbe dobálva, mialatt élénken ugrándozott.
- Sietve akart a két Cserfay távozni, de elébb jött az ár, mint a mentő ladikot elérték; a kapun vig násznép zajlott be, s ők az elsodortatás veszélye elől félrehuzódtak.
- Felbokrétázott s szalagozott két legény tánczolva vezette a menetet; mindkettő magasra emelt botja hegyén virágfüzér volt diszes csokorral, melynek hosszan kigyózó végeit a szél vigan lengette. Utánuk a nemzeti zenekar jött, melynek még kezein tapadt a sár, mert a vályogvetéstől fogdosták el, de azért oly ingerlőn huzták a talp alá, hogy a nyomban következő lány- és legénysereg csak úgy aprózta menetközben.
- Pöske a konyhaajtóból sűrűn omló könnyek közt nézte, s míg köténye egyik sarkát erősen rágdicsálta, szomorun sohajtott:
- Istenem! mind ez nekem készült; e vendégség, virág, zene, jókedvű fiatalság mind az én boldogságom megünneplésére szolgált volna, s másnak jutott, mig én csak nézője lettem. Na de, vigasztalá magát, meghagyták Bandit, s ő még is csak az enyém lesz.
- A bevonuló csoport közepén érkezett meg Lóri karöltve Lajossal, most már nem népies, de polgári öltözetben.
- Cserfay a gyámleány megpillantásakor Jenőre, Jenő meg a szederfához dőlt; szerencse, hogy a szederfa nem látott, mert az is eldőlt volna, akkora lőn a hüledezés.
- A nép éljenzett.
- Köszönöm barátim, mond Lajos, akarom, hogy ma nagyon vigan legyünk.

- De én nem akarom! kiáltott bele Jenő.
- Kérde önt valaki? gunyolódott Bandi.
- Csakhogy utolértelek! szólt Cserfay, botjával fenyegetődzve.
- Dehogy ért, nevetett Lajos, mi jöttünk elébe.
- Az egyre megy, de csakhogy itt vagyok! én gyámatyai hatalmammal élek, s Lórit visszakövetelem; azt a nőablót pedig a törvény nevében letartóztatom. Az előjárásának kötelessége engem e téren támogatni.
- Minden erőlködése és intézkedése ez ügyben hasztalan, mond Lajos, van szerencsém önnek bemutatni nőmet. Egyenest a szentegyházból jövünk.
- Hol sirig tartó hűséget esküdtünk egymásnak, tevé hozzá Lóri, melyet a lelkész megáldott.
- És én, hörgé Cserfay megsemmisülve, megátkozok.
- No, no! csitítgatá Bálint, azt mondja erre a magyar példabeszéd: nem hallik mennyországba.

Jenő szégyentől és boszútól lesujtva, úgy állt a szederfához dőlve, mint a bitóhoz kötözött bűnös; nem merte szemeit Lórira emelni, sőt még Lajost is kerülte megzavart tekintete. Keblét még soha sem dulta ily pusztító harcz; egyrésztől elbizakodott hiusága, követelő szelleme, s rátartós éleslátása szenvedett oly vereséget, aminőről soha még csak fogalma se volt; más részről az élet költészetének réme, a magasztos gondolatok fékezője, s minden élvek határozott gyilkosa, a nyomor idegrázó kilátásai támadták meg. A nyomor eszméje előtt léha lelke meghunyászkodott, s egész valójában összezuzva úgy állt ott, mint ki a halálos csapást várja.

Lajos megszánta s legőszintébb részvétellel lépett hozzá, kezét jóakarólag vállára tette, s megnyerő, bizalmas hangon szólt:

- Ön neheztel rám?

Jenő mélyen sóhajtott, amiben körül-belől ez a válasz feküdt: semmivé tettél, részvéted csak guny.

- Bizonyára sokat, nagyon sokat megbocsátana ön nekem, folytatá Lajos, ha tudná, vagy elképzelné, mennyire szeretem Lórit.

- Elhiszem, sóhajtá Jenő.

- Ily szerelemért feláldoz az ember mindent, multat, jövőt, vagyont.

E szóra, »vagyon« szikrát hányt Jenő szeme, s gunyosan mondá:

- Kivéve, ha azt szerez általa.

Mihent számítással történik, higgye el, nincs valódi szerelem, s vége a boldogságnak. Ha ön czélt ért volna, tán büszke lehetne győzelmére, de szívének alig találná fel mennyországát, míg én üdvezülni érzem magamat a vizontszerelem lángja által. Ha kissé gyöngédtelen voltam ön iránt, bocsásson meg, hisz ön is fiatal, tehát tudhatja, mire nem képes és kész a szerelmes, hogy utjából az akadályt elhárítsa.

Jenő gépszerűn kezet nyújtott, mondván:

- Mi élet-halál harczot viseltünk, ön a győztes, s én kénytelen vagyok a béke-feltételeket elfogadni.

- A miknek első fejezete, esett a társalgásba Lóri, hogy mint jó rokonhoz illik, vonzalom és szeretet legyen köztünk.

- És ön kedves urambátyám, fordult Lajos Cserfayhoz.

- Nem vagyok bátyja, nem akarok az lenni, heveskedett az öreg ur, én e házasságot nem ismerem el.

- Pedig az szentül s örökre meg van kötve.

- Csalás, árulás, szöktetés! van még törvény!

- A mely minket védeni fog.

- Hát elhagyott ég és föld? sóhajtott Cserfay, mi lesz belőlünk, dörögve utána maga elé; gyámszámadásaim, a bukás, a szégyen... ezt akartam elkerülni.

- Ami a gyámszámadásokat illeti, azok bevégezvék; mi elintézeteknek tekintjük, mondá Lajos, hitelesen kiállított okmányt nyújtván át. Im a fölmentés.

- Oh ti jó, nagylelkű gyermekeim; szólt az öreg Cserfay föléledve, vegyétek áldásomat.

- Értik most örömemet a harangszó hallatára? kérde Bálint a két Cserfaytól.

- Siketültél volna meg tőle! jegyzé meg Jenő félig boszus, félig tréfás kifejezéssel.

- Hát aztán? mond Bálint vállvonítva, az esküvő azért mégis csak megtörtént volna.

Akármit vesszük a dolgot, az öreg Cserfayt még is csak a János világhírű orvosa gyógyította meg, mert mióta Lajos a feloldozást kezeibe letette, könnyedén lábaira állt, arcza minden fanyarságát elvesztette, s sziszegés nélkül vegyült a nárszép közé.

A huszárnak valami nem ment a fejébe, oda is fordult Lajoshoz felvilágosításért:

- Igaz, hogy az esketésnél tanuja voltam, köszönöm a kitüntetést, de most azért még is csak számon kérem: miért mondta, hogy huszárpajtásom?

- Mert szabadságolt állományu százados vagyok.

A huszár állásba helyezkedve, katonailag tisztelgett e szókkal:

- Értem kapitány uram!

- Jövődről én fogok gondoskodni.

- Engedelmet kérek, én már csak huszár maradok.

- Ahol előmeneteledre utat nyitunk.

- De ők, szakítá meg Lóri a vitézek beszélgetését, kik annyi önmegtagadással, oly feláldozó lemondással segítettek boldogságunkhoz, hol vannak ők?

Ekkor jött Veron, Pöske és Bandi, megrakodva tele tálakkal és öblös kancsókkal a vendégeket kínálgatni. Lajost és Lórit örömmel üdvözlék.

- Legtöbbet, mindent nektek köszönhetünk, nyilvánítá Lóri meleg kézszorítással.

- Minthogy pedig ma Bálint gazda tartja ki lakodalmukat, szólt Lajos, illő, hogy e gyermekekről meg mi gondoskodjunk. Bandi, Pöske! magunkkal viszünk, s többé vissza sem tértek, mert Pöskének menyasszonyi hozományul jól felszerelt házat s egész telket adok. Reméllem, Bálint gazda és Veron anyjuk nem hagyják el gyermekeiket.

Bálint sok hajlandóságot mutatva a meghívás elfogadására, nejéhez fordult e kérdéssel:

- Mít gondolsz anyjok?

- Hiszen kelmed parancsol apjukom, én meg szívesen engedelmeskedem.

- Vége. -